



EQUINOX
CONSULTING

A GOTHARD-KASTÉLY FELÚJÍTÁSÁNAK ÉS HASZNOSÍTÁSÁNAK ELŐKÉSZÍTÉSE

SZOMBATHELY MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

MODERN VÁROSOK PROGRAM

RÉSZLETES MEGVALÓSÍTHATÓSÁGI TANULMÁNY

1. RÉSZTELJESÍTÉS



Equinox Consulting Kft.

2018. október 12.

TARTALOM

0.	DOKUMENTUM ADATOK	3
1.	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	4
2.	A PROJEKTGAZDA BEMUTATÁSA	7
2.1.	A PROJEKTGAZDA AZONOSÍTÁSA	7
2.2.	A PROJEKTGAZDA TEVÉKENYSÉGEI ÉS KORÁBBI FEJLESZTÉSEI	11
3.	HELYZETÉRTÉKELÉS	18
3.1.	A FEJLESZTÉSSEL ÉRINTETT TERÜLET BEMUTATÁSA	18
3.2.	KERESLET-KÍNÁLAT ELEMZÉS	26
3.2.1.	Fejlesztési terület turisztikai szempontú bemutatása	28
3.2.1.1.	Vas megye és Szombathely vendégforgalma	28
3.2.1.2.	Turisztikai mutatószámok elemzése	31
3.2.2.	Keresleti trendek	38
3.2.2.1.	A kulturális turizmus keresleti trendjei	38
3.2.2.2.	Rendezvények, esküvők keresleti trendjei	40
3.2.2.3.	Filmforgatások keresleti trendjei	43
3.2.2.4.	Interaktív tudományos élményközpontok (science centerek) keresleti trendjei	43
3.2.2.5.	Keresleti trendek változása	45
3.2.3.	Korcsoportok szerinti keresleti trendek	47
3.2.4.	Célcsoport bemutatása	48
3.2.5.	Kínálatelemzés	53
3.2.6.	Versenytárs elemzés	59
3.3.	SWOT-ELEMZÉS	64
3.4.	A FEJLESZTÉS CÉLJA ÉS ELVÁRT EREDMÉNYE	65
3.5.	EGYÜTTMŰKÖDŐ PARTNEREK ÉS AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS FORMÁJÁNAK BEMUTATÁSA	68
4.	A RÉSZLETES MEGVALÓSÍTÁSI JAVASLAT KIDOLGOZÁSA	70
4.1.	MŰSZAKI TARTALOM ÉS A KIALAKÍTANDÓ ATTRAKCIÓ LEÍRÁSA	70
4.1.1.	A projekt előzménye – a kiállítás alapját képező történeti háttér	70
4.1.2.	A Gothard–kastély építéstörténete	72
4.1.3.	A projekt indokoltsága	72
4.1.4.	A kialakítandó attrakció leírása – Élményátadó egységek	77
4.1.5.	A projekt műszaki tartalma	111
4.2.	A PROJEKT MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZEMÉLYI ÉS INTÉZMÉNYI FELTÉTELEI	114
4.2.1.	Az üzemeltetés intézményi feltételei	114
4.2.2.	Az üzemeltetés személyi feltételei	117

4.3.	CSELEKVÉSI ÜTEMTERV	120
4.4.	KOCKÁZATELEMZÉS	122
5.	PÉNZÜGYI ELEMZÉS	129
5.1.	A PROJEKT RÉSZLETES KÖLTSÉGVETÉSE	129
6.	MELLÉKLETEK	132
6.1.	SZOMBATHELY MEGYEI JOGÚ VÁROS VONZERŐLELTÁRA	132
6.2.	SZOMBATHELY MEGYEI JOGÚ VÁROS TÁGABB KÖRNYEZETÉNEK VONZERŐLELTÁRA	133
6.3.	A MŰSZAKI TARTALOM KONCEPCIÓTERVE	135
7.	ÁBRAJEGYZÉK	142
8.	TÁBLÁZATJEGYZÉK	143

0. DOKUMENTUM ADATOK

A „A Gothard-kastély felújításának és hasznosításának előkészítése” című részletes megvalósíthatósági tanulmány jelen változata munkaanyag, amely a Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata és az Equinox Consulting Kft. között létrejött Vállalkozási szerződés 2.2 és 3.2 pontja alapján az alábbi fejezeteket tartalmazza:

Fejezet sorszáma	Fejezet címe	Teljesítéshatárideje szerződés szerint	Készültség
1.	Vezetői összefoglaló	Részteljesítés/ Végteljesítés	Részben teljesítve – a részteljesítés által érintett fejezetek összefoglalása megtörtént, az üzemeltetésre (beleértve a jegyárak és látogatószám becslésére), üzleti tervre, pénzügyi elemzésre, valamint marketingstratégiára vonatkozó részletesebb információk összefoglalása a végteljesítés részeként kerül kiegészítésre.
2.	A projektgazda bemutatása	Részteljesítés	Teljesítve
3.	Helyzetértékelés	Részteljesítés	Tejesítve
4.	A részletes megvalósítási javaslat kidolgozása	Részteljesítés	Teljesítve
5.	Üzleti terv	Végteljesítés	Nincs elkezdve
6.	Pénzügyi elemzés	Részteljesítés/ Végteljesítés	Részben teljesítve – a részletes költségvetés kidolgozásra került.
7.	Marketingstratégia	Végteljesítés	Nincs elkezdve

A jelen munkaanyagban kidolgozott fejezetek tartalma a részletes megvalósíthatósági tanulmány véglegesítése során a felmerülő új vagy kiegészítésre szoruló információk és adatok birtokában módosulhatnak. A módosítások kizárólag a pontosítást szolgálják és előzetesen egyeztetésre kerülnek a Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatával.

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatának tulajdonában lévő Gothard-kastély jelenleg üresen áll Szombathely herényi városrészében. Az eredetileg 1696 és 1699 között épített, majd 1878–80 között átépített, és 1918-ra csillagvizsgáló toronnyal kiegészített kastély utolsó részleges felújítására 1958–59-ben került sor, majd ezt követően 2017-ig szükséglakások működtek az épületben. A csaknem hatvan évig tartó elhanyagoltság következtében a kastély ma igen rossz állapotban van, felújítás, önfenntartó működést lehetővé tevő funkció kialakítása nélkül az épület a teljes pusztulással néz szembe.

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata ezért kiemelt céljának tartja, hogy a kastély és környezete megújuljon és új funkciókkal bővüljön annak érdekében, hogy modern, a helyi közösségek és a városba látogató turisták számára is vonzó, XXI. századi oktatási és kulturális igényeket is kielégítő látogatóközponttá fejlődhessen. A projekt megvalósítására a Modern Városok program keretében nyílik lehetőség.

A Modern Városok Program mintegy 2,7 milliárd forintnyi többlet kötelezettség vállalást tartalmaz a 14,53 milliárd forintnyi TOP 1, 3, 6 prioritásokra allokált forráson felül, mely keretből Szombathely Megyei Jogú Városra vonatkozó fő elemek az 1936/2015. (XII. 12.) Korm. határozatban kerülnek részletezésre, ezek a következők:

- Szombathely gyorsforgalmi úthálózati kapcsolatainak fejlesztése, nemzetközi gyorsforgalmi úthálózatba történő bekapcsolása
- Multifunkcionális városi közszolgáltatási telephely kialakítása az ipari parkban
- Szombathely és a környező települések árvízi védelmét szolgáló dozmati víztározó megépítéséhez szükséges források biztosítása és a víztározó megépítése
- Gothard-kastély felújítása és új funkciókkal történő hasznosítására irányuló önkormányzati terv támogatása
- A város kulturális értékeinek megőrzésére és bemutatására irányuló fejlesztési tervek támogatása
- Szombathelyi Szent Márton Terv és Szent Márton Programsorozat megvalósításának támogatása
- Városi sport- és kulturális élet fejlesztésének elősegítése
- Munkacsoport alakítása egy helyi lakásprogram megvalósíthatóságának vizsgálatára.

A projekt fő célkitűzése épített örökségünk teljes körű rehabilitációján és a szellemi örökség bemutatásán túl a magas színvonalú turisztikai igényeknek megfelelő, innovatív, egyedi, országos szinten is versenyképes, élményalapú oktatási – turisztikai attrakció kialakítása a kastélyban és környezetében, valamint a befektetőket inspiráló, húzó turisztikai attrakciók

számának növelése a desztinációban. Cél továbbá az értékelvű hasznosítási forma kidolgozása, a fenntarthatóság feltételeinek megteremtése, a kulturális örökség megőrzése, a bemutatás eszközeinek innovatív elemekkel történő felvértezése, valamint jövedelmező, befektetők és együttműködő partnerek számára vonzó környezet kialakítása.

A projekt keretében a következő fejlesztések valósulnak meg:

- A műemléki épület teljes körű rehabilitációja.
- A kastély közvetlen környezetének, kertjének helyreállítása, a vendégfogadás feltételeinek kialakítása kül- és beltéren egyaránt.
- Kültéri programok feltételerendszerének kialakítása (nyári színpad, „csillagászati megfigyelő állomások” stb.)
- Komplex, látogatóbarát kiállítási tematika kialakítása:
 - Modern, az interpretációt élménnyé alakító multimédiás eszközök és egyedi épített kiállítási installációk telepítése.
 - Interaktív elemekkel gazdagított oktató-, filmvetítő, kabinet és múzeumpedagógiai foglalkoztató kialakítása.
 - Célcsoport orientált programok bevezetése.
- Interaktív tudományos tábor és programsorozat kialakítása (kutatóműhely).
- Integrált látogatómenedzsment rendszer bevezetése.
- Közlekedési kapcsolatok modernizálása:
 - Parkolók kialakítása.
 - Biztonságos gyalogos közlekedési térkapcsolat kiépítése.
- Turisztikai fogadás feltételeinek megteremtése: jegypénztár, csomagmegőrző kialakítása.
- Turisztikai információs pont (Szombathely és környéke értékleltár) létesítése.
- Egyéb, a működést biztosító berendezések beszerzése (pl. biztonságtechnikai rendszer kiépítése).

A kastély és az egykori kastélypark tulajdonosa Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata, a fejlesztés során a tulajdonviszonyok nem változnak, azonban mivel a kastélypark egy része jelenleg határozatlan idejű bérleti szerződés keretében a Prenor Kertészeti és Parképítő Kft. használatában van, a bérleti szerződés felülvizsgálata szükséges.

Gothard Jenő tárgyi öröksége jelenleg az ELTE Gothard Asztofizikai Obszervatórium és Multidiszciplináris Kutatóközpont (ELTE GAO MKK, Szombathely) gondozásában van, amelynek céljából múzeumi gyűjteményt tart fenn és a hagyaték a „Gothard Tudomány- és Technikatörténeti Állandó Kiállítás” címmel megtekinthető. A projekt szakmai hátterének

biztosítása érdekében ezért szükséges az ELTE GAO MKK-val való kapcsolatfelvétel és hosszútávú együttműködés kialakítása.

A projekt megvalósításának összköltsége a jelenleg rendelkezésre álló információk alapján 3,32 Mrd Ft. A költségek növekedését az előzetes koncepcióban becsült 1,81 Mrd Ft összeghez képest a műszaki és szakmai tartalom pontosítása mellett az építőipari árak emelkedése indokolja. A költségvetés pontosítása és közelítése az építőipar jelenlegi árszintjéhez szükséges lépés ahhoz, hogy a kivitelezés során esetlegesen felmerülő további áremelkedések miatt ne legyen szükség a műszaki tartalom csökkentésére.

A fejlesztés eredményeként összesen 1344,05 m² területű épületrész, illetve kb. 6650 m² kastélypark újul meg. A kastély épülete a felújítást követően rendelkezni fog:

- 1 db ajándékbolttal (10,81 m²).
- 3 db étteremmel (80,51 m², 35,47 m², 13,94 m²).
- 1 db filmvetítővel (30,51 m²)
- 1 db konyhával, amelyhez raktár is kapcsolódik (33,86 m² és 35, 53 m²).
- 6 db laboratóriummal (18,96 m², 11,05 m², 8,65 m², 32,38 m², 49,31 m², 60,36 m²).
- 1 db súlytalanság szimulátornak helyt adó teremmel (33,33 m²).
- 4 db kiállítótérrel (31,48 m², 32,69 m², 32,72 m², 83,92 m²).
- 1 db rebdezvényszeremmel (82,56 m²).
- 1 db tárgyalóval (14,44 m²).
- 1 db terasszal (23,73 m²).
- 1 db többfunkciós kiállítótérrel (71,74 m²).
- a felújított obszervatóriummal (11,34 m²).
- kiegészítő helyiségekkel (2 db tároló, női öltöző, férfi öltöző, közlekedők, lépcsőházak és lépcsők, iroda, takarító szertár, pénztár, ruhatár, Női és férfi WC, hall).

Az üzemeltető kiválasztása a projekt befejezését követően történik meg. A jövőbeli üzemeltetővel szemben elvárás a funkciók hatékony és megbízható fenntartása. A fejlesztés **8 új munkahely** létrejöttét biztosítja közvetlenül, amely személyzet az attrakció üzemeltetésének személyi feltételeit biztosítja.

A fejlesztés hatására a térség versenyképessége javul, szolgáltatásaiban minőségi és mennyiségi fejlődés jön létre, amely komplex, a látogatói igényekkel harmonizáló, több napot átölelő attrakciós mixet eredményez. A fejlesztés eredményeként a desztináció legjelentősebb attrakcióival való javasolt együttműködések segítségével (Savaria Karnevál, Bükfürdő, Sárvár, Kőszeg) Szombathelyen a vendégek éves száma növelhető, az egész évben programokat nyújtó attrakció révén a turizmus szezonális jellege csökkenthető.

2. A PROJEKTGAZDA BEMUTATÁSA

2.1. A PROJEKTGAZDA AZONOSÍTÁSA

Az ország nyugati részén, a „Nyugat Királynőjének” is nevezett Szombathely az egyik legrégebbi alapítású magyarországi város, amely Vas megye székhelye és jelentős közlekedési csomópontja. A 78 025 lakosú város területe 97,5 négyzetkilométer, az Alpokaljánál fekszik két patak, a Perint és a Gyöngyös lapályán, valamint a Gyöngyös-sík nyugati peremvidékén. Ezen a területen található a Kisalföld sík vidéke a dombos-hegyes Alpokaljával, ezért a városon belül néha jelentős a szintkülönbség. Nevét a rendszeresen szombatonként tartott hetivásárokról kapta. Kutatások szerint Szombathely területe már az őskor óta lakott, később a város környékén vezetett az ókor egyik legjelentősebb kereskedelmi útvonala, a borostyánút, ezért a rómaiak itt alapították meg a Savaria települést. A középkorban Szombathely folyamatosan lakott maradt, bár lakossága gyakran és hűbérura gyakran cserélődött. Fejlődését Bocskai István hadjárata törte meg a 17. század elején, a török kori harcok részben, a Rákóczi-szabadságharc erősen érintette a várost. 1710–11-ben a város lakosságának jelentős része a pestis áldozata lett, fejlődése innen lassú ütemben folytatott csak tovább, gyors fejlődésnek csak a 19. század utolsó éveiben indult meg ismét. A 20. században a város számos környező településsel gazdagodott. A gazdasági fejlődésnek köszönhetően több cég is termelő egységet működtet itt, munkát adva rengeteg helyi lakosnak.

Több nemzetközi út fut Szombathely közelében (E59, E66, E60, E65), valamint jól kiépültnek számít a gyorsforgalmi úthálózat is, így Kőszeg, Budapest, valamint a déli és az északi régiók felől gond nélkül és gyorsan elérhető. Bár Szombathely az egyik legnyugatibb város, közlekedési szempontból könnyedén megközelíthető. A városon belül kiterjedt kerékpárút-hálózat található, amely összeköti az egyes városrészeket. Tömegközlekedési lehetőségeit tekintve Szombathely saját autóbusz-hálózattal rendelkezik, és tervezik a helyi villamoshálózat kiépítését is.

A jelen projekt keretében tervezett fejlesztés **Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata** (továbbiakban: Önkormányzat) vezetésével valósulna meg. Az Önkormányzat főbb adatait az alábbi táblázat foglalja össze.

SZOMBATHELY MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA	
Cím	9700 Szombathely, Kossuth L. utca 1–3.
Telefon	+36 (94) 520–100
E-mail	info@szombathely.hu

SZOMBATHELY MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA	
Honlap	http://www.szombathely.hu
Képviselő neve	Dr. Puskás Tivadar
Képviselő beosztása	Polgármester
Gazdálkodási formakód	321 Helyi Önkormányzat
PIR azonosító	733656
Adószám	15733658-2-18
Statisztikai szám	15733658-8411-321-18
Főtevékenység TEÁOR '08 száma	8411 Általános közigazgatás

1. táblázat – Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzat főbb adatai

Az Önkormányzat törvényben meghatározott, illetve önként vállalt feladatainak elvégzése érdekében irányítja, felügyeli, vagy ellenőrzi az alárendeltségben működő, közfeladatot ellátó szervezeteket. Ezek egy részének összefogására hozta létre a Közgyűlés a Szombathelyi Köznevelési Intézmények Gazdasági, Műszaki Ellátó és Szolgáltató Szervezetét (GAMESZ), melynek egység alatt **18 óvoda, 10 általános iskola és 3 gimnázium** tartozik, illetve megbízási szerződéssel a **Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum**. A Közgyűlés munkájának segítése érdekében az Önkormányzat számos saját tulajdonú szervezettel, civil szervezettel is rendelkezik, melyek meghatározott tevékenységgel, kifejezett célok elérése érdekében jöttek létre.

A felújított belváros látogatottságának biztosítása érdekében alapította az Önkormányzat a Szombathelyi Turisztikai és Testvérvárosi Egyesülettel közösen a **Savaria Turizmus Nonprofit Kft.**-t 2011 áprilisában azzal a céllal, hogy átfogóan fellendítse, fejlessze Szombathely és térsége turizmusát. A szervezet 2011 novembere a Nemzetgazdasági Minisztériumnál regisztrált TDM szervezatként is működik, közel 100 TDM taggal állva együttműködésben. A Kft. 2015 óta a **Savaria Történelmi Karnevál** szervezője, 2016-ban pedig a Szent Márton jubileumi emlékév eseményeinek és programjainak koordinátori feladatait látta el.¹

Az **AGORA Szombathelyi Kulturális Központot** Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata 2007. évben alapította és azóta önkormányzati fenntartásban működteti. A térség legnagyobb, legsokszínűbb közművelődési, kulturális és közösségi tevékenységet ellátó intézménye. Az AGORA – a TIOP-AGÓRA fejlesztési program keretében 2014-2015 időszakban felújított, korszerűsített épületben – 2015 októberétől új, közösségi és területi közművelődési feladatokat is ellátva fogadja látogatóit. Az intézmény céljai:

- Új szemléletű városi kultúráközvetítési rendszer kialakítása, komplex városi projektek létrehozása.

¹ Kormány 1170/2015. (III. 24.) Korm. határozatban, Szent Márton születésének alkalmából nyilvánította emlékévvé.

- A város pozitív imázsát meghatározó, tradíciókkal bíró rendezvények megőrzése, fejlesztése, megújuló kulturális kínálat kialakítása.
- Folyamatos szakmai innováció biztosítása a kultúra, közművelődés területén.
- A város közművelődési színtereinek működtetése, új multikulturális szemlélet megteremtése.
- A város kínálatának népszerűsítése a közművelődési programok által.

A felsorolt célok gyakorlati megvalósulása érdekében számos intézmény működését segíti az AGORA. Gyermekek- és ifjúsági szakági tevékenységet is ellát, melynek új helyszíne az **AGORA – Művelődési és Sportház**, mely a város legnagyobb befogadóképességű kulturális intézménye nagykoncertek, színházak, bálók, szalagavatók, kiállítások, különféle ünnepek, iskolai évszárók, gálák és egyes sportrendezvények megtartására is alkalmas. A **Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ** épületének üzemeltetője szintén az AGORA, 2014. január óta, de maga az intézmény már 1973 óta szolgálja a város kulturális és szabadidős eseményeit. Emellett Filmszínházat, illetve az intézmények és programok látogatottságának biztosítása érdekében Jegyirodát működtet.

A **Savaria Városfejlesztési Nonprofit Kft** fő tevékenysége a máshová nem sorolt egyéb szakmai, tudományos, műszaki tevékenység. A társaság Szombathely Megyei Jogú Város településfejlesztési feladatainak menedzselését látja el a városrehabilitáció és a városfejlesztéssel kapcsolatos feladatok terén.

Megalapozó vizsgálat alapján kidolgozásra került **Szombathely Megyei Jogú Város hosszú távú településfejlesztési koncepciója és integrált településfejlesztési stratégiája**, amelyet Szombathely Megyei Jogú Város Közgyűlése 22/2014.(I.30.) számú határozatával első olvasatban elfogadott és társadalmi vitára bocsátott. A széles körű társadalmi egyeztetést követően a Közgyűlés 283/2014.(VI.19.) számú határozatában elfogadta a város Hosszú Távú Településfejlesztési Koncepcióját és Integrált Településfejlesztési Stratégiáját. A bennük megfogalmazott hosszú és középtávú célok, valamint fejlesztési szükségletek mentén készült el a város **Integrált Területi Programja**, az ITP küldetése szerint szűkítve és illesztve a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program támogatási területeihez. Megfogalmazásra kerül három alapvető cél, melyek közül az egyik az **Éhen Gyula Terv**, melynek keretében vonzó városi környezet alakul ki Szombathelyen 2030-ra.

Szombathely városának Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégiája a Terület- és Településfejlesztési Program a TOP-7.1.1-16 kódszámú, *„Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése és helyi közösségszervezés a városi helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódva”* c. felhívás keretében, annak iránymutatásai szerint, valamint a tervezés során

lebonyolított széleskörű szakmai és társadalmi egyeztetés eredményeinek figyelembevételével készült el. A munkaszervezeti funkciót a Savaria Városfejlesztési Nonprofit Kft. tölti be. A dokumentum a közszolgáltatások helyzetének áttekintésekor részben a közneveléshez kapcsolódóan, részben helyi, épített és természeti értékekre építő turizmus fejlesztése, támogatása kapcsán megemlíti Gothard Jenő szellemi és tárgyi örökségének gondozását, illetve ennek céljából múzeumi gyűjtemény fenntartását. Az Integrált Területi Programjával összhangban kiemeli egy integrált kutató-és konferenciaközpont kialakításának szükségességét.

A fent nevezett dokumentumok alapján a település-, illetve turizmusfejlesztés alapvető szakmai elvei a következők:

- A városfejlesztés célja a szép, egészséges, kényelmesen használható városi környezet létrehozása.
- Fenntartható turizmus fejlesztése.
- A városi környezet az épített városi szövetből és a természeti környezetből tevődik össze.
- Éhen Gyula Terv: Vonzó városi környezet kialakítása.
- A városfejlesztés elősegíti az építészeti örökség integrált védelmét.
- A városfejlesztési tervezés alapozza meg, és orientálja a városrendezést.
- A fenntartható városfejlesztés fizikai dimenziójában a kompakt, energiatakarékos, a környezet szennyezését a lehető legkisebb mértékben előidéző településszerkezet és városi szövet kialakításának elvét kell követni.
- A városfejlesztés a munkahelyteremtő beruházásokhoz szükséges fizikai és építési jogi előfeltételek megteremtésével, valamint a befektetők és a lakosság számára vonzó városi környezet kialakításával segíti elő a gazdasági fejlődést.
- A város vonzerejéhez jelentősen hozzájáruló, az egészséges városi környezet egyik meghatározó alkotóelemét jelentő zöldfelületi rendszer minőségi továbbfejlesztését a városfejlesztésnek elő kell segítenie az ennek érdekében szükséges fejlesztéseket komplex projekt csomagokba integrálva, amelyek a komplex városrehabilitációt, az egészség megőrzését, a rekreációs és sporttevékenységek fejlesztését szolgálják.
- Turisztikai termékfejlesztés, olyan turisztikai termékstruktúra kialakítása, amely megfelel Szombathely adottságainak, harmonizál a turizmus általánosan tapasztalható.
- 2030-ra a közúti tranzit forgalmat a várost övező tehermentesítő körgyűrűn kell elvezetni a város mellett, és a körgyűrűvel kell biztosítani a kapcsolatot a városhoz érkező főutak, gyorsforgalmi utak között.

Szombathely település- és közösségfejlesztési stratégiáiban lefektett elvekből, kitűzött célokból is látszik, hogy kiemelt szerepet kap a városkép megőrzése, fejlesztése, a turizmus fellendítése céljából, tudatos, egymásra épülő programokon és projekteken keresztül, mely

Így a város lehetőségeinek bővítésével fejleszti a helyi gazdaságot is. Emellett hangsúlyos a kulturális szolgáltatások bővítése, mely nemcsak a város vonzerejét kívánja fejleszteni, de közoktatás színvonalát is emelni kívánja. Az egyik megnevezett intézkedés egy integrált kutató- és konferenciaközpont létrehozása, mely a felsorolt célkitűzéseket egyszerre szolgálja, s nemcsak a turisztikai szolgáltatások fejlesztéséhez, az oktatás színesítéséhez járul hozzá jelentősen, hanem rendezvények, konferenciák helyszínéül is szolgál. A tervezett fejlesztés a Gothard-kastélyban a felsorolt stratégiai elemeket valósítja meg a gyakorlatban.

2.2. A PROJEKTGAZDA TEVÉKENYSÉGEI ÉS KORÁBBI FEJLESZTÉSEI

Szombathely városa még 2005-ben elfogadott egy **Turizmusfejlesztési koncepciót**, amely a térségi és települési fejlesztési programokat figyelembevéve kívánja orientálni az ágazat szereplőit, csatornázni a városi erőfeszítéseket, s ezáltal dinamizálni a város idegenforgalmát. Ezt megelőzően több mint egy évtizeddel korábban készített ilyen koncepciót. A 2005-ös ennek aktualizálása, bővítése volt. Hosszú távú célkitűzéseket tartalmazott, stratégiát alkotott a következő évekre, melyeket később a fent bemutatott Településfejlesztési Koncepció és Integrált Településfejlesztési Stratégia, illetve az Integrált Települérelti Program pontosított, értékelt és fejlesztett tovább.

A 2005-ös koncepció mentén számos projekt valósult meg. A turisztikai célú fejlesztések fő irányvonalát a római kori örökség adta, a koncepció az volt, hogy a több mint kétezer éves történelem és a modern város egyszerre legyen érezhető. A belvárosában kialakításra került egy történelmi-régészeti városrész, amelynek három egysége: a **Ferences-kerti Történelmi Témapark**, az **Iseum**, és a két terület közötti épülettömbön átvezető **Történelmi sétaút**.



1. ábra – Ferences-kerti Történelmi TémaPark

Forrás: <http://www.temapark.hu>



2. ábra – Iseum

Forrás: <http://iseum.savariamuseum.hu>

A projekt I. ütemének megvalósítása (Történelmi témapark kialakítása, a volt Batthyányi Serház felújítása) már 2006 őszére befejeződött. A fejlesztés II. üteme, vagyis a az Iseum rekonstrukciója a Nyugat-Dunántúli Operatív Program keretében valósult meg (NYDOP – 2007.–2.1.1.B). Az elmúlt évek ásatási eredményeinek feldolgozásával elkészült az Iseum új elvi rekonstrukciója, melynek köszönhetően a látogató képet kaphat egy római kori, keleti eredetű vallási szentély külső-belső képéről, és az egykor itt folyó kultuszéletről. Emellett egy

interaktív kiállítás létrehozására és a belváros ezen részének felújítására is sor került. Számos egyéb projekt is hozzájárult a város vonzerejének alakításához, például *Kámoni Arborétum revitalizációja* (NYDOP – 2.2.1/C-2f-2009-0002), vagy a régió kulturális turizmusát megalpозni kívánó, szintén a város gazdag történelmére építő, 4300-32/2008 hivatkozási számú „*Szent Márton központok és a Szent Márton európai kulturális útvonal – új határon átnyúló, kulturális és turisztikai projekt*” című projekt.

Szombathely város további, a jelen fejlesztés szempontjából releváns a 2014–2020 közötti időszak uniós forrásaiból eddig támogatást nyert turisztikai projektjeit 2. számú összefoglaló táblázat mutatja be.

A Modern Városok Program keretében tervezett jelen fejlesztés komplex jellegéből adódóan fontosak továbbá a projektgazda egyes korábbi kulturális, településfejlesztési, illetve infrastrukturális fejlesztései is. A Gothard-kastély fejlesztése szempontjából relevánsnak tekinthető, a 2014–2020 közötti időszak uniós forrásaiból támogatott egyéb projekteket a 3. számú táblázat mutatja be.

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata a bemutatott korábbi turisztikai célú fejlesztései révén jelentős tapasztalatot halmozott fel a turisztikai célú infrastrukturális fejlesztések koordinálásban, menedzselésében és megvalósításában. Az elért eredmények beépültek a város életébe és hozzájárultak a helyi turizmus, és így közvetve a helyi gazdaság fejlődéséhez. Az Önkormányzat az infrastrukturális fejlesztések és projekteredmények fenntarthatóságának fontosságát felismerve létrehozott (Savaria Turizmus Nonprofit Kft., AGORA Szombathelyi Kulturális Központot), illetve bevont olyan szervezeteket (Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum) amelyek közreműködésével és közvetlen irányításával maximálisan kihasználhatók ezek a fejlesztések a projektek eredeti céljainak megfelelően. Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata a jelen fejlesztés megvalósítása és fenntartása érdekében építeni kíván a fent bemutatott tapasztalatokra.

	TOP-6.1.4-16-SH1 – Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	TOP-6.1.4-16-SH1 – Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	TOP-6.1.4-16-SH1 – Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	TOP-6.1.4-16-SH1 – Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés
Projekt címe	Képtár turisztikai célú felújítása	Romkert turisztikai célú fejlesztése – védőépület megépítése	Víztorony és környezetének turisztikai célú fejlesztése	Schrammel Imre életművének méltó elhelyezése Szombathelyen
Megvalósítás időpontja	2017.08.31–2020.05.31.	2017.08.31–2020.03.31.	2017.08.31–2019.12.31.	2018.04.25–2020.08.01.
Megvalósítás helyszíne	Szombathely	Szombathely	Szombathely	Szombathely
Megítélt támogatás összege (Ft)	1 420 000 000 Ft	1 200 000 000	500 000 000	280 000 000
Támogatás mértéke	100%	100%	100%	100%
Célja, indokoltsága	Térség kulturális adottságaira építő új vonzerők létrehozása, meglévők fejlesztése. A természeti területek turizmuspotenciáljának fejlesztése és népszerűsítése	Térség kulturális adottságaira építő új vonzerők létrehozása, meglévők fejlesztése. A természeti területek turizmuspotenciáljának fejlesztése és népszerűsítése	Térség kulturális adottságaira építő új vonzerők létrehozása, meglévők fejlesztése. A természeti területek turizmuspotenciáljának fejlesztése és népszerűsítése	A projekt célja a Schrammel Imre által felajánlott képzőművészeti alkotások méltó elhelyezése, turisztikai célú hasznosítása a bemutatás feltételeinek biztosításával.
Eredmények, hatások	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Teljes körű állapotfelmérés. ▪ Az épülethez tartozó zöldfelületek felújítása. ▪ Az épület földszintjének hasznosítása. ▪ Utak, járdák felújítása, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A Romkert területén egy védőépület megépítését az Aula mozaikjának megőrzése és bemutatása céljából. ▪ Védőépületben történő bemutatás – különösen a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A Brenner parkban álló víztorony felújítása. ▪ A helyi védelem alatt álló értékes építészeti örökség megőrzése, felújítása. ▪ A belváros városképének és tér szerkezetének javítása. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A megvalósuló beruházással tovább bővül a város kulturális és időjárás független turisztikai kínálata. ▪ A művészi gyűjtemény megismertetését a

	TOP-6.1.4-16-SH1 – Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	TOP-6.1.4-16-SH1 – Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	TOP-6.1.4-16-SH1 – Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	TOP-6.1.4-16-SH1 – Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés
	<ul style="list-style-type: none"> Az épület használati és funkcionális megújulása, kerítések, kapuk felújítása, üvegszerkezetek alkalmazásával. Kapuk és bejáratok optimalizálása. 	<p>hazai klimatikus viszonyok közepette.</p> <ul style="list-style-type: none"> A fizikai védelmen túl a zárt, de átszellőztetett térben a restaurálás lehetőségeinek bemutatása. Az épület és közvetlen környezetében elhelyezkedő park felújítása. A rehabilitáció során a Víztorony felújítása a díszpark és a hagyományos kresz-park funkció megtartásával kerül megvalósításra. 	<ul style="list-style-type: none"> A város turisztikai potenciáljának fejlesztése. 	<p>közösséggel méltó, modern körülmények között.</p>

2. táblázat – Szombathely város 2014–2020 közötti időszak uniós forrásaiból eddig támogatást nyert turisztikai projektjei

Forrás: https://www.palyazat.gov.hu/tamogatott_projektkereso

	TOP-7.1.1-16 – Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése és helyi közösségszervezés a városi helyi közösségi fejlesztési stratégiához kapcsolódva	NYDOP-2.1.1/B-2008-0002- A régió nemzetközi jelentőségű kulturális világörökségi helyszíneinek fenntartható turisztikai hasznosítása	NYDOP-3.1.1/B1-13-k-2013-0007- Városközpontok funkcióbővítő megújítása a Megyei Jogú Városokban	NYDOP-3.1.1/B-2009-0003- Városközpontok funkcióbővítő megújítása a megyei jogú városokban, és a megyei jogú városok szociális célú rehabilitációja
Projekt címe	"Savaria Jövőjéért" közösségfejlesztés	Szombathelyi Történelmi-régészeti városrész kialakítása II. ütem – Az Iseum rekonstrukciója	Új Városliget építése Szombathelyen	Szombathely MJV városközpontjának funkcióbővítő megújítása
Megvalósítás időpontja	2017.02.01.–2021.08.31.	2008.06.26.–2013.08.07.	2013.11.15–2016.02.29.	
Megvalósítás helyszíne	Szombathely	Szombathely	Szombathely	Szombathely
Megítélt támogatás összege (Ft)	99 000 000 Ft	1 358 988 325 Ft	732 705 733 Ft	875 998 658 Ft
Támogatás mértéke	100%	100%	100%	100%
Célja, indokltsága	Közösségi irányítású, helyi fejlesztési kezdeményezések városi és vidéki területeken, Közösségvezérelt helyi fejlesztési kedvezmények	Kiemelt jelentőségű turisztikai fejlesztések a nemzetközi célpontú gyógyfürdők és kulturális örökség megújítása érdekében	Megyei jogú városainak városrehabilitációs témájú kiemelt projektjavaslataihoz	Városközpontok funkcióbővítő megújítása a megyei jogú városokban, és a megyei jogú városok szociális célú rehabilitációja

	TOP-7.1.1-16 – Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése és helyi közösségszervezés a városi helyi közösségi fejlesztési stratégiához kapcsolódva	NYDOP-2.1.1/B-2008-0002- A régió nemzetközi jelentőségű kulturális világörökségi helyszíneinek fenntartható turisztikai hasznosítása	NYDOP-3.1.1/B1-13-k-2013-0007- Városközpontok funkcióbővítő megújítása a Megyei Jogú Városokban	NYDOP-3.1.1/B-2009-0003- Városközpontok funkcióbővítő megújítása a megyei jogú városokban, és a megyei jogú városok szociális célú rehabilitációja
Eredmények, hatások	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Közösségvezérelt helyi fejlesztések megvalósítása. ▪ Széleskörű szakmai és társadalmi egyeztetés eredményeinek figyelembevétele. ▪ Savaria Jövőjéért Helyi Akciócsoport létrehozása. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szombathely belvárosában kialakítandó Történelmi-régészeti városrész. ▪ Három egysége: <ul style="list-style-type: none"> ▪ a Ferences-kerti Történelmi Témapark, ▪ az Iseum, és ▪ a két terület közötti épülettömbön átvezető Történelmi sétaút. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Illés Akadémia öltözőjének bővítése és korszerűsítése. ▪ Csónakkikötő és fedett rendezvényhelyszín létesítése. ▪ Nyilvános mellékhelyiség létesítése. ▪ Csónakázó-tó és környezetének rendezése, vízi látványosságok kialakítása. ▪ Sziget közösségi térré alakítása. ▪ Emlékmű környezetében parkoló felújítása. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A projekt keretében a közösségi célú fejlesztési projektelemek megvalósításáért felelős. ▪ a Fő téri burkolatmegújítás kiterjesztése. ▪ a Gyöngyös patak menti területek rehabilitációja. ▪ A Savaria Art Mozi épületszerkezetének korszerűsítése. ▪ a Polgármesteri Hivatal bővítése a Kossuth L. u. 7. sz. műemlék épület felújításával.

3. táblázat – 2014–2020 közötti időszak uniós forrásaiból támogatott egyéb projektek

Forrás: https://www.palyazat.gov.hu/tamogatott_projektkereso

3. HELYZETÉRTÉKELÉS

3.1. A FEJLESZTÉSSEL ÉRINTETT TERÜLET BEMUTATÁSA

A fejlesztéssel érintett Gothard–kastély földrajzi elhelyezkedését tekintve a Nyugat–dunántúli régióban, Vas megyében, a Szombathelyi járás székhelyén, Magyarország egyik legrégebbi városában, Szombathelyen Béke tér 1/a szám alatt található.

A megye

Vas megye területe alig haladja meg a 3 300 km²-t, a harmadik legkisebb megye az országban. Településszerkezete jellemzően aprófalvas, a teljes népesség 257 688 fő, amelynek 57%-a városokban él. A kilenc városi rangú település egyike sem éri el a 100 ezer fős lakosság számot, mindössze öt város (Szombathely, Sárovar, Körmend, Celldömölk, Kőszeg) lakosságszáma több, mint 10 000 fő. Vas megye településhálózatának legfőbb jellemzője aprófalvas jellege. Sajátos település struktúráját jellemzi, hogy 216 településből 127-ben alacsonyabb a lakosság száma, mint 500. A megye urbanizáltsági fokára jellemző, hogy a lakosság 59,6%-a él városokban, ez mintegy 7 százalékponttal alacsonyabb érték, mint az országos átlag. Járási szinten is jelentősek a különbségek: markánsan kiemelkedik a Szombathelyi járás 72,1%-kal; az Őrségben, Őriszentpéteri statisztikai kistérségben pedig ez az érték 18,3%. A városi rangú települések (2011-ben tizenkettő, 2016-ban tizenhárom) egyike sem éri el a 100 ezer fős lakosság számot, egyedül Szombathely lélekszáma haladja meg az 50 ezer főt (77 547 fő 2013-ban), további négy város (Sárovar, Körmend, Celldömölk, Kőszeg) lakosságszáma több, mint 10 000 fő. Szentgotthárd népessége majdnem eléri ezt az értéket (8 787 fő 2013-ban). Jánosházán, Vasváron, Bükön, Csepregen, Őriszentpéteren, Vépen és Répcelakon a lakosság nem éri el az 5 000-es lélekszámot sem.

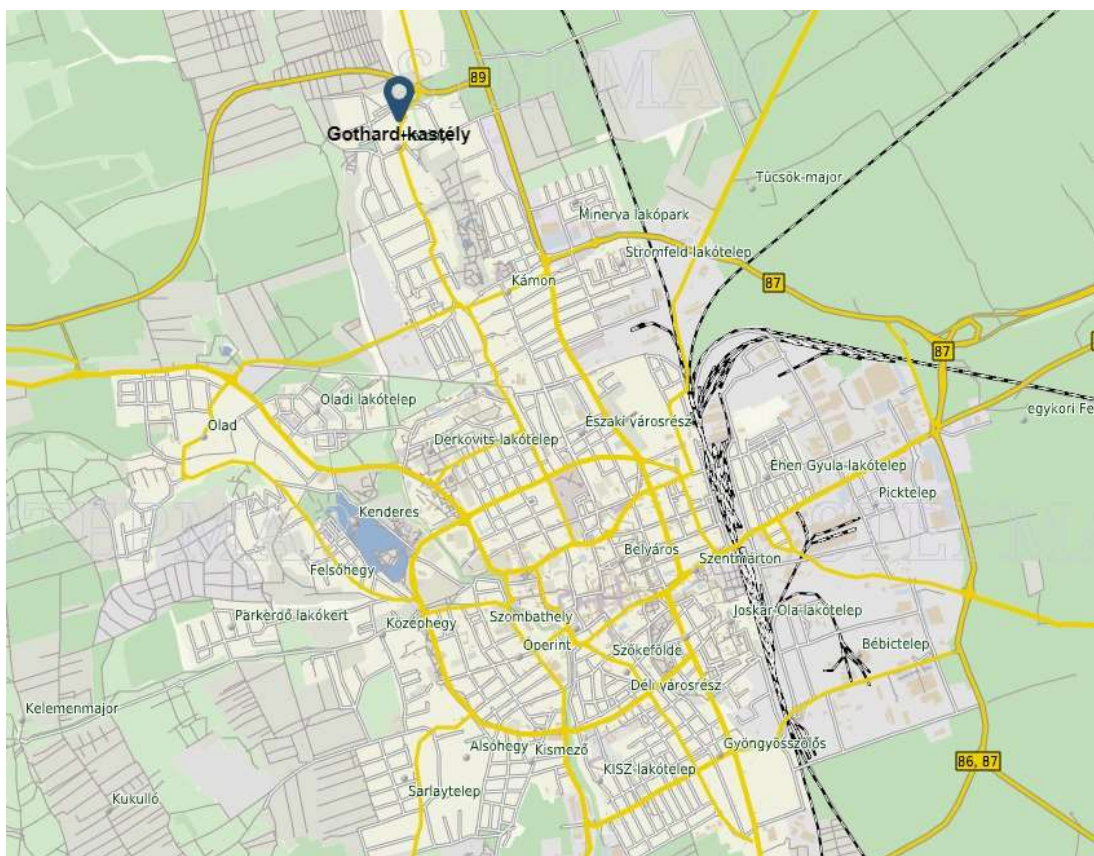
A megyében hét járás található, ami kilenc statisztikai kistérségre osztható. Területenként erősen eltérő a települések abszolút száma. A legtöbb település a Szombathelyi járásban van (40) a legkevesebb pedig a Szentgotthárdi (16) és a Kőszegi (21) járásokban. Vas megye az ipari termelési zónák közé tartozik, a zónán belüli egyik jellegzetessége a K+F ráfordítások alacsony aránya. A régióban a tudományegyetemi műhelyek innovációs tőkét az Eötvös Loránd Tudományegyetem Gothard Asztrofizikai Observatórium Multidiszciplináris Kutató Központ (ELTE GAO MKK), mint a legnagyobb magyar kutatóegyetem regionális kutatási intézménye, valamint a 2017-től szintén az ELTE szervezeti keretei közé integrált Savaria Egyetemi Központ (ELTE SEK) jeleníti meg, így az ELTE GAO MKK és az ELTE SEK szükségszerűen meghatározó szerepet játszik Vas megye innovációs hatékonyságának növelésében.

A város

Szombathely város az Alpokalján, a Perint és Gyöngyös patakok lapályán, a Gyöngyös-sík nyugati peremvidékén fekszik, ott, ahol a Kisalföld sík vidékét az Alpokalja dombos-hegyes tájai váltják fel. Tengerszint feletti magassága kb. 220 m. Mivel a város dombokra épült, jelentős szintkülönbségek vannak a városon belül is. Nevét onnan kapta, hogy a városban szombati napokon tartották a hetivásárokat. A város számos látnivalóval büszkélkedhet az épített környezet terén, ilyen például a Főtér, amely több évszázadon keresztül adott helyet a szombathelyi heti és országos vásároknak, a székesegyház, a romkert, a megyeháza, amelynek mai homlokzatát Hauszmann Alajos tervezte, a zsinagóga. Ezen értékek közé sorolható a Gothard-kastély is, amelynek elődjét, egy barokk stílusú kúriát Szalánczy Márton Vas vármegyei alispán építtette 1696 és 1699 között.

Szombathely következő 2030-ra szóló hosszú távú jövőképe röviden az alábbiakban fogalmazható meg: „A 2000 éves múltra visszatekintő Szombathely és térsége virágzó kulturális, gazdasági és ipari központ, Szent Márton szellemi örökségére épülő vonzó és befogadó város, amely Magyarország nyugati kapujában európa dinamikusan fejlődő Alpok körüli térségének szerves része.” Szombathely szép, egészséges, kényelmesen használható városi környezetet alkotó épített városi szövetével, zöldfelületeivel és egészséges levegőjével olyan város, amelyben közismerten jó élni. Szombathely városi környezete kimagaslóan jó minőségével vonzza mindazokat, akik az Alpokalján egy kétezer éves múltra visszatekintő, élhető városban szeretnének élni, munkát vállalni, vállalkozni, tanulni vagy dolgozni. Szombathely funkcionális várostérségének foglalkoztatási és szolgáltatási központja, gazdasági, kulturális centrumként tágabb, Ausztriába is átnyúló vonzáskörzettel rendelkezik, és ezáltal egy határon átnyúló, nagyváros hiányos térség számára a központi nagyváros szerepét tölti be.

Szombathely Településfejlesztési Koncepciója alapján a város közúti elérhetősége alapján véve megfelelő, azonban fontos kiemelni, hogy – a megyeszékhelyek közül egyedüliként – nem érinti autópálya. Számos autóút segítségével bekapcsolódik a fő közlekedési útvonalak hálózatába, így elérhető a 74-es főút segítségével az M7-es autópálya, a 86-os négysávos utat használva az M1-es autópálya és Budapest, a 87, illetve 89-es főút segítségével pedig még az osztrák A2-es autópálya is. A városfejlesztést érintő koncepciók kivétel nélkül hangsúlyozzák az úthálózat fejlesztését, mely gyakorlati eredményekkel is jár. A városon belül is jelentős fejlesztések zajlanak, melyek keretében összesen 4 út, illetve 3 híd kerül felújításra, melyek szintén hozzájárulnak a kastély könnyű megközelíthetőségéhez.



3. ábra – A Gothard–kastély elhelyezkedése Szombathelyen

Forrás: <https://www.stepmap.com> (saját szerk.)

A Gothard–kastély bemutatása

A fejlesztés tárgya és helyszíne Gothard Jenő szülőháza és sokrétű kutatásainak otthon adó épülete, a hazai kastélyépítészet és természettudományi értekezések egyik unikális szeglete.



4. ábra – A Gothard-kastély szemből

Forrás: DAW Építész Stúdió Kft drón felvételei

A kastély a Szombathely északi felén helyezkedik el, a herényi területen. A városrészen kizárólag kertesházak helyezkednek el. A tervek szerint 2022-re 4 út és 3 híd is felújításra kerül a városban, illetve új szakaszok kerülnek kialakításra. Kiegészítésre kerül a várost elkerülő körgyűrű, így a 86-os és 87-es fő út már nem csak a város keresztül lesz összekötve, hanem egy elkerülő szakaszon is. Az új szakasz közvetlenül a Szent Imre Herceg út északi végéhez csatlakozik majd, a Gothard-kastély is ebben az utcában található. Ennek köszönhetően nem csupán a városból, de a várost érintő fő útvonalokra is könnyen megközelíthető lesz a kastély.

A belvárosból autóval kevesebb mint 10 perc alatt megközelíthető, de helyi tömegközlekedéssel is csupán 15 perc. Az 1C jelzésű autóbusz közlekedik Herénybe, végállomása a Béke tér, ahol a Gothard-kastély is található, a buszmegálló, ahogy a lenti térképen is látható, közvetlen szemben helyezkedik el. A menetidő 14 perc, s a belvárosból, a Vasútállomástól indul már 4:50 perckor, s egészen a késő esti órákig, 22:25-ig közlekedik, átlagosan 20 percnként. Az ellenkező irányba, a kastélytól a belvárosig 4:30-tól 22:40-ig indulnak a járatok, szintén nagyjából 20 percnként. Számos belvárosi megállóval rendelkezik, így az átszállási lehetőség biztosított erre a vonalra, a többi járatnál kiváló az összeköttetése. ²

² http://www.enykk.hu/data/files/menetrendek/menetrend_sz.pdf (érvényes 2018. február 1-től)



5. ábra – A kastély elhelyezkedése és a kert
 Forrás: <https://www.stepmap.com> (saját szerk.)

Az épület azonosítása	
Régi műemléki jegyzék szerint	Jelenlegi műemléki jegyzék szerint
Védettség: MJ	Azonosító: 9382
Törzsszám: 7550	Törzsszám: 7550
Határozatszám: 50041/1958	Védettség: Műemlék védelem
Hrsz.: 5,6	Jelleg: építmény
Leírása: Csillagvizsgáló és lakások, volt Gothard-kastély, barokk, 18. sz-i eredetű. Átépitve eklektikus stílusban, 1880 körül, Hauszmann Alajos tervei szerint.	Név jellemző: mai
	Eredeti kategória: lakóépület
	Eredeti főtípus: kastély
	Megye: Vas
	Helység: Szombathely
	Cím: (Herény) Ernuszt Kelemen tér 1/A
	Hrsz.: 6
	Település KSH kódja 3009
	Földhivatal: Szombathelyi Körzeti Földhivatal
	Állapot: Pusztuló
Rövid leírás: Azonos a régivel	
Koordinátái: N 47 15.791' E 16 36.103'	

Az épület azonosítása	
Régi műemléki jegyzék szerint	Jelenlegi műemléki jegyzék szerint
	GPS: N47.263534, E16.602548

4. táblázat – A Gothard-kastély azonosítása

Az 1696-ban épült barokk stílusú kúria 1720-ban adomány útján került Gothard Mihály szombathelyi főbíró tulajdonába. Leszármazottja Gothard (II) Ferenc Vas vármegye táblabírájaként szolgált, ő építette a család új, klasszicista stílusú kúriáját Herényben. A táblabíró 1844-ben bekövetkezett halála után fiára, Gothard (III.) Istvánra szállt az uradalom. Az addigi kúriát Hauszmann Alajos tervei alapján 1878–80 között kastéllyá építették át – magába foglalva az addigi részeket. A kastély így historizáló, döntően neoreneszánsz arculatot kapott. Az első ütemben készült el a csillagvizsgáló épülete, a második ütemben pedig elnyerte mai formáját az obszervatóriummal összekötött kastélyszárny formájában. A kastélyt körülölelő kert Gothard (III.) István keze alatt angol stílusú tájképi kertté alakult, emellett konyhakert, üvegház, faiskola és hársfás is létesült a birtokon.

A csillagász halála után 1918-ban az obszervatórium berendezése – Gothard akaratának megfelelően – a premontrei gimnázium természettudományi gyűjteményébe került, ahol csodával határos módon épségben vészelt át a világháborúk viszontagságait. A birtok és a kastély 1918-ban jószási Purgly János tulajdonába került, aki nem sokkal később továbbadta azt dr. röjtöki Bauer (I.) Mihálynak, akinek 1925-ben 100 katasztrális holdas birtoka volt Herényben. A Bauer család az államosításig lakott a kastélyban. Az 1918. és 1956. évi felújítások rendelkezésre álló dokumentációja alapján bizonyosnak vehető, hogy a jelenlegi térszerkezet – eltekintve a lakások kialakítására végzett átépítésektől – az eredeti Hauszmann-féle „gerinceket” őrzi. Ennek megfelelően a projekt tárgyát képező kastéllynak nem csak a tudománytörténeti, hanem az építészeti és kulturális jelentősége is kiemelkedő.

A valamikori kastélyt az eredeti térszerkezést teljesen figyelmen kívül hagyó, több korszerűtlen lakásra osztott, nagyon rossz állapotú lakóépületként lehet meghatározni, mely üresen áll, a bérlők kiköltözése megtörtént. Az épület homlokzata erősen leromlott állapotban van, ugyanakkor megmaradt annyi eredeti homlokzati dísz, ami alapján a teljes homlokzat felújítása a XIX. századi állapotnak megfelelően megvalósítható. Az átalakítások miatt több korábbi ablaknyílás befalazásra került. A díszítő fal és mennyezetfestés nyomai 10–15 évvel ezelőtt még fellelhetők voltak az épületben. Feltételezhető, hogy a fedő festék rétegek alatt ma is nagy területű, és így a rekonstruálható nyomok megtalálhatók. Az épület északi sarkán, ma bástyaszerű benyomást keltő építmény a hajdan volt csillagvizsgáló kupola torony maradványa. Vélhető, hogy a hajdan volt körhenger alakú forgatható dob kör alakú vezető sínét befalazták.



6. ábra – A Gothard-kastély oldalról

Forrás: DAW Építész Stúdió Kft drón felvételei

A belső terek szintén elhanyagolt, lepusztult állapotban vannak. A legutóbbi átalakítás során sok belső tér kárt szenvedett, azonban a kastély bal oldali szárnyának emeletén megtalálhatóak olyan burkolatok, melyekből következtetni lehet az eredeti enteriőr hangulatára, építészeti kialakítására. Korabeli belső nyílászárók viszont nagy számban maradtak meg. Az épületbelső legszebben megmaradt tere a főbejárat mögötti előtér, mely pilaszterekkel díszített oldalfalaival és gazdag mennyezeti festésével kiemelkedik az épület többi tere közül. Összességében véve kijelenthető, hogy az újabb hasznosítást megelőzően elengedhetetlen az épület teljes rehabilitációja.

A Gothard-kastély egykori kertje mára részben tartozik csak a kastélyhoz. Az épület előtti terület ma is részét képezi, de oldalról és hátulról telkek kerültek kialakításra, így a kastély jelenleg kívülről nem körbejárható. A terület északi oldalán jelenleg faiskola található, illetve közvetlenül a kastély környezetében egy külön helyrajzi számú földszintes épület található, melyhez tartozó telekrész szintén nélkülözhetetlen. Mindkét terület az Önkormányzat tulajdonában van, de azokra a Prenor Kertészeti és Parképítő Kft. határozatlan idejű bérleti szerződéssel rendelkezik. Az egykori kert rekonstrukciója érdekében javasoljuk, hogy a kastély keleti részétől a Gyöngyös-patakig terjedő terület a park részét képezze újból, amennyiben ez nem kivetelezhető, fontos lenne legalább egy minimum 7 méter széles sáv legyen az épület körül, hogy kívülről is körbe járható legyen az épület.

Gothard Jenő munkássága

Gothard Jenő egy tudományos, szellemi téren igen felpezsdült időszakban – nagy feltalálók kortársaként – látta meg a napvilágot a herényi birtokon. A tudományos kísérletek iránti lelkesedésében fiatalabb testvérei – Gothard Sándor és István – is osztoztak, így a kastélyban már a középiskolai évek alatt fizikai és kémiai laboratórium működött. A gépészmérnökként végző Gothard Jenő a herényi kastélyba visszatérve a birtokigazgatás mellett szenvedélyesen tanulmányozta az éjszakai égboltot, kísérleteket végzett, megfigyeléseit gondosan lejegyezte. 1871-ben az ógyallai csillagászati obszervatóriumban tett látogatás során erősödött meg benne a gondolat, hogy saját birtokán csillagvizsgálót hoz létre, ezzel meghúzva tudományos munkássága vezérfonalát. Ismeretei kiszélesítése érdekében utazásokat tett Amerikában és Európa nagyvárosaiban, felfedezők, tudósok, szellemi emberek társaságát keresve. Az 1896-os chicagói világkiállítás során lehetősége nyílt tanulmányozni az ottani csillagvizsgálók felépítését, amelynek eredményit később saját műhelyében kamatoztatta. Baráti társasága és levelezőpartnerei között szerepeltek többek között Konkoly Thege Miklós, Zichy Jenő és Edelman Sebő. Az 1848–49-es szabadságharc nem kedvezett a tudományok előmozdításának. Csaknem két évtized elteltével Konkoly Thege Miklós ógyallai magán csillagdája és a kalocsai érseki főgimnázium kétkupolás csillagdája nyitotta a sort. A Gothard testvérek obszervatóriumát Hauszmann Alajos, a kor elismert tervezője álmodta meg, annak belső kialakítását maga Gothard Jenő vezényelte.

Az obszervatórium első „észlelésére” a „first light” 1881. október 20-án került sor, amelyről a Magyar Tudományos Akadémia is tudósított. A következő években a csillagda eszközparkja és a Gothard Jenő munkásságának eredményei exponenciális növekedésnek indultak. Az ifjú tudós érdeklődési köre rendkívül tág spektrumon mozgott, a mezőgazdaság, a gépészet, az elektromosság, a távközlés és a csillagászat témaköre egyaránt foglalkoztatták, végül az asztrofizika még jobbra ismeretlen, felfedezésre váró világa ejtette rabul. A következő években tudományos kutatómunkája e tárgy körben, de főképp a csillagok spektroszkópiai vizsgálata körül mozgott. Műhelyében a kor elérhető legmodernebb eszközeit hozatta vagy készítette el maga. Ennek köszönhetően úttörő eredményeket könyvelhetett el a Jupiter, a Mars bolygók megfigyelése, vizuális észlelések, az asztrofotográfia, valamint az üstökösök és gázködök spektrálfotometriai vizsgálata termén.

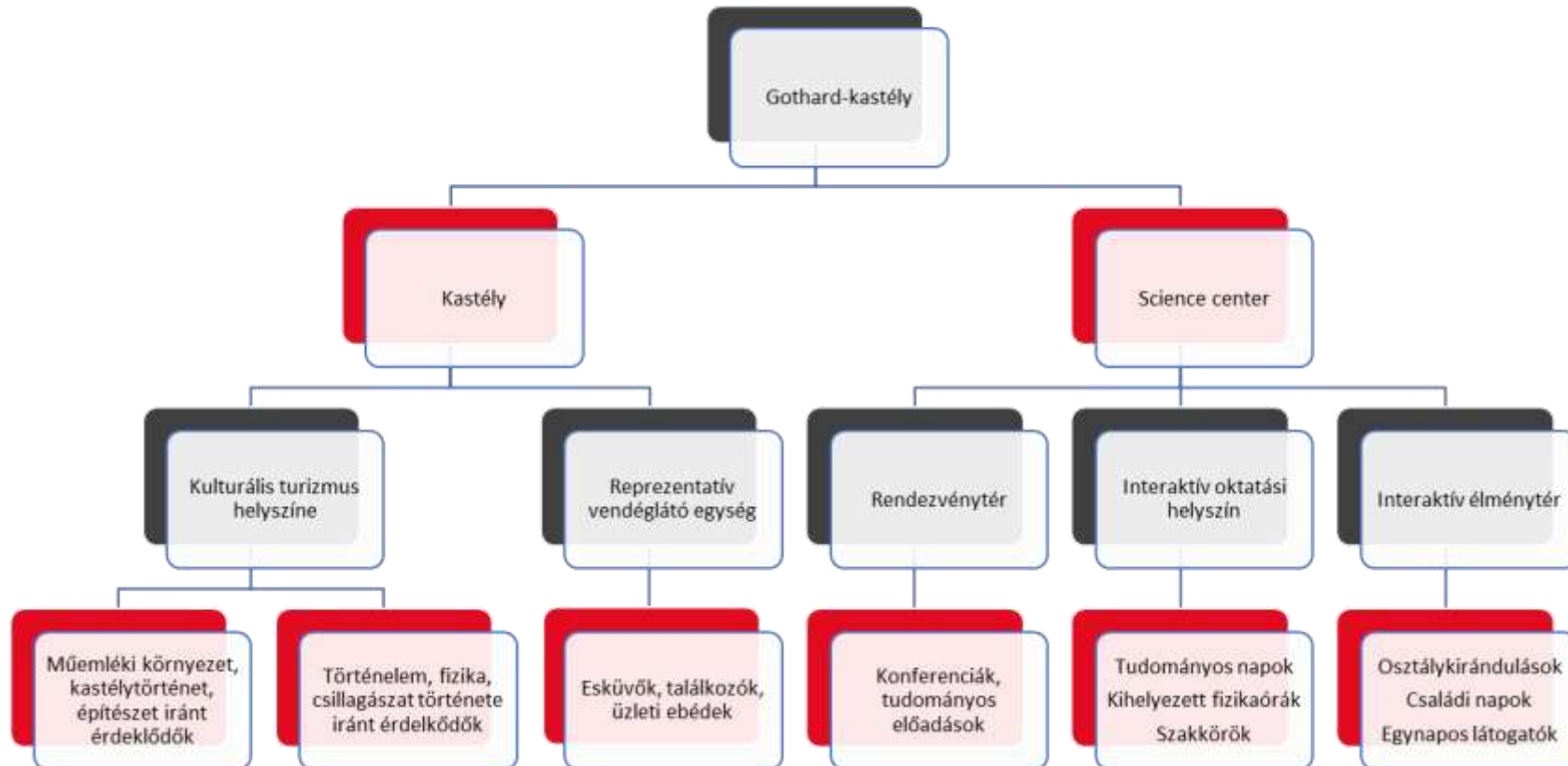
Gothard Jenő kimagasló szellemi képességeit műszertechnológiai, elektronikai témakörökben és a gyakorlati megvalósításban is kamatoztatta. Aktív csillagászként többségében maga készítette műszereit pl. fotókamerákat, amelyek másodpéldányait gyakran más hazai és külföldi obszervatóriumok részére értékesítette. Gothard Jenőt világviszonylatban is elismert csillagászati, fizikai, fotokémiai, és elektrotechnikai kutatási eredményei elismeréseként több európai tudományos társaság is tagjai sorába választotta. A tudós Vas vármegye fejlesztését

is jelentősen előremozdította, Herény elektromos ellátása mellett 1895-ben megalapította a Vas Megyei Elektromos Műveket; 1897-ben pedig jelentős szerepet vállalt abban, hogy a vidéki városok között elsőként Szombathelyen meginduljon a villamosközlekedés. Az egykori obszervatórium berendezései, amelyek Gothard Jenő akaratával összhangban, 1911-es halálát követően a helyi gimnáziumba kerültek, az 1960-as évek óta (jelenleg is) a szombathelyi ELTE Gothard Asztrfizikai Obszervatórium és Multidiszciplináris Kutató Központ leltárában szerepelnek.

3.2. KERESLET–KÍNÁLAT ELEMZÉS

A kereslet–kínálat elemzés megkezdésekor a Gothard–kastély jelenlegi adottságaiból, és az ezt kihasználó, tervezett új funkcióiból indultunk ki. A kastély tervezett hasznosítási területei egyrészt lehetőséget adnak a tágabb keresleti irányok meghatározására, másrészt azonban ügyelnünk kell a hasznosítások között szinergiák, az egymást erősítő hatások biztosítására is. A Gothard–kastély hiteles hasznosítási területeit, és egyúttal a keresleti és kínálati irányokat maga az épület, és annak története határozza meg. GOTHARD, mint a hazai csillagászat egyik kiemelkedő alakja a tudományos, oktatási irányvonalat szabja meg, a KASTÉLY pedig a műemlék környezetet, a reprezentatív tereket adja akár, mint lehetőség, akár, mint minőségi elvárás.

Az alábbi ábrán összegyűjtöttük a Gothard–kastély lehetséges hasznosítási irányait és azok közötti kapcsolatot – mint kulturális turizmus helyszíne, mint rendezvényhelyszín, mint interaktív tudományos bemutatóhely, élményközpont (science center); mint a szórakozva tanulás napjainkban egyre népszerűbb színtere. A keresletelemzést a későbbiekben ezen ábrából levezetve mutatjuk be.



7. ábra - A Gothard-kastély lehetséges hasznosítási területei és a kapcsolódó kereslet

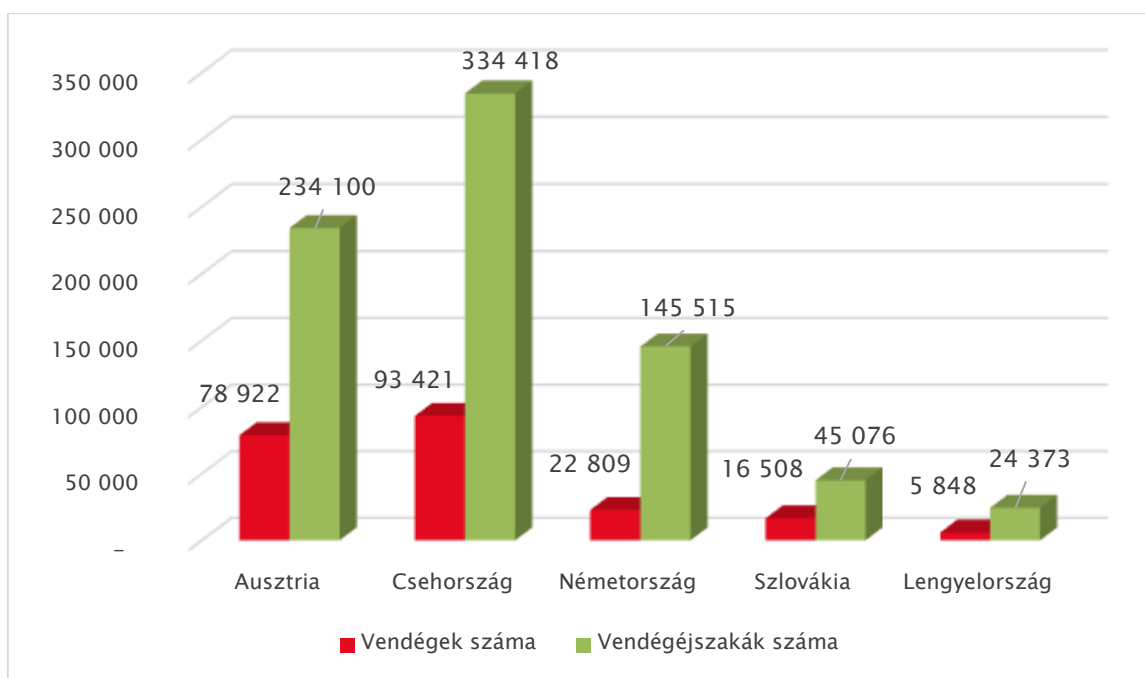
3.2.1. Fejlesztési terület turisztikai szempontú bemutatása

Szombathely és környéke az ország egyik legnépszerűbb kirándulási célpontja. Az itt sétáló vendég joggal érezheti, hogy két évezred mai örököse, hiszen barangolása során személyesen átélheti a római kor és a modern, pezsgő élet összefonódását. Az Alpokalja, a Dunántúl legmagasabb hegysége mellett fekvő város vitathatatlanul Magyarország egyik legszebb települése, szinte érintetlenül fennmaradt, középkori hangulatú belvárosával, színvonalas szállásaival és vendéglátóhelyeivel.

A szálláshelyeken eltöltött éjszakák száma alapján Nyugat-Dunántúl Magyarország második leglátogatottabb régiója. Vonzerejét változatos természeti környezete, tavai, folyói, épített és kulturális öröksége, s nem utolsósorban határmenti fekvése jelentik. A gazdasági környezet, a megvalósult fejlesztések és a turisták szokásainak változása következtében a különböző kategóriába sorolt szálláshelyek látogatottsága az ezredfordulót követő időszakban jelentősen módosult mind a belföldi és a külföldi vendégek arányát, mind a határon túlról érkezők nemzetiség szerinti összetételét tekintve. Nyugat-Dunántúl a változatos természeti környezet, a gazdag épített örökség és a színes kulturális lehetőségek, programok révén a turisták kedvelt utazási célpontja, melyet a szálláshelyeken eltöltött idő is jelez. Közép-Magyarországot követően itt fordul meg a legtöbb vendég és itt regisztrálják a legtöbb éjszakát az országban.

3.2.1.1. Vas megye és Szombathely vendégforgalma

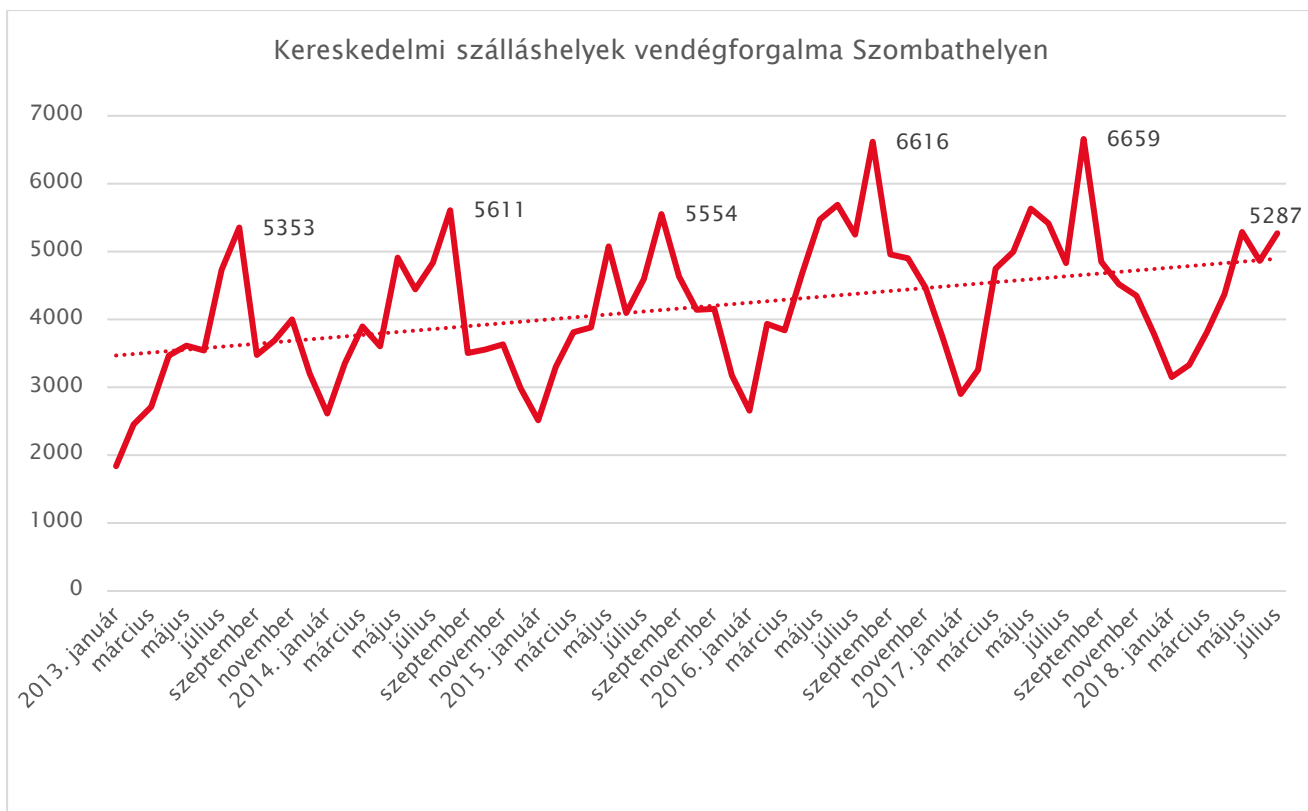
2017-ben a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján 409 ezer vendég 1 millió 627 ezer vendégéjszakát töltött el Vas megye kereskedelmi szálláshelyein, a vendégek száma 25,1 %-kal, a vendégéjszakák száma 23,6 %-kal nőtt 2010-hez képest, míg a szállások bevétele 63,4 %-kal bővült. Vas megyébe a legtöbben Csehországból (334 418 vendégéjszaka), Ausztriából (234 100 vendég-éjszaka) és Németországból (145 515 vendégéjszaka) érkeztek.



8. ábra – A külföldi vendégforgalom Vas megyében országok szerint 2017

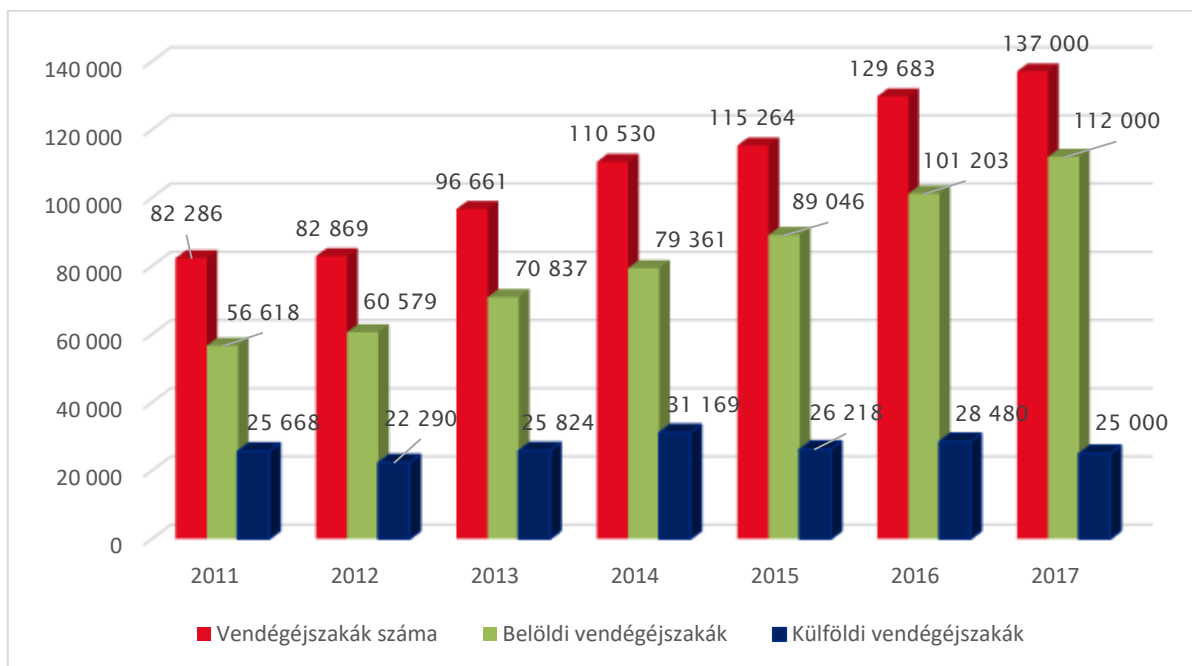
Forrás: KSH adatai alapján saját szerk.

Szombathelyen az elmúlt esztendőben a kereskedelmi szálláshelyek 56 ezer vendéget és 137 ezer vendégéjszakát regisztráltak, a vendégek száma 30,4 %-kal, a vendégéjszakák száma 56 %-kal nőtt 2010-hez képest. A belföldi vendégek száma (47 ezer) 50,9 %-kal emelkedett, a belföldi vendégéjszakák száma (112 ezer) ennél is nagyobb mértékben, 81,7 %-kal. A külföldi vendégéjszakák száma a belföldi meredek emelkedés mellett az elmúlt időszakban 25.000 vendégéjszaka/év körül stagnált. A szállásdíjbevételek az elmúlt évben a megyeszékhelyen 836 millió forintot tettek ki, 2010-hez képest 69,1 %-kal bővültek. 2013 óta folyamatosan növekszik a Szombathelyre érkező vendégek száma. A legmagasabb értéket évről-évre a júliusi, augusztusi időszakban éri el.



9. ábra – Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma Szombathelyen havi bontásban

Forrás: KSH adatai alapján saját szerk.



10. ábra – Vendégéjszakák számának alakulása Szombathelyen

Forrás: Szakmai beszámoló – Savaria Turizmus NKft adatai alapján saját szerk.

Az adatok alapján az állapítható meg, hogy a külföldi vendégek aránya nagyjából megegyezik minden évben, s elsősorban a belföldi vendégek látogatnak a városba, számuk 2013 óta folyamatosan növekszik, ugyanakkor erősen szezonális, a legmagasabb értéket évről-évre a júliusi, augusztusi időszakban éri el.

3.2.1.2. Turisztikai mutatószámok elemzése

A turizmus gazdasági szerepét a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ág bruttó hozzáadott értékben képviselt súlya is mutatja, ami évek óta emelkedő tendenciát mutat. Az elmúlt időszakban az ágazatban megvalósult beruházások a kereskedelmi szálláshelyek kapacitását számottevően bővítették. A fejlesztések különösen a szállodai szolgáltatások területén eredményeztek változást, így a férőhelyek mind nagyobb hányada található hotelekben, ezen belül is a magasabb színvonalat képviselő négy- és ötcsillagos egységekben. A rendelkezésre álló férőhelyek számának bővülésével a növekvő érdeklődés elsősorban a szállodák, ezen belül is főként a legalább három csillagos egységek felé irányult, így ezen hotelek korábban is domináns szerepe tovább nőtt, forgalom túlnyomó részét tudhatják magukénak a régióban.

A turizmus döntő részét meghatározó kereskedelmi szálláshelyek mellett számos egyéb szálláshelyet is felkereshetnek a régióba látogató turisták. E kategória szerepe az ezredfordulóhoz viszonyítva mérséklődést mutat, országos viszonylatban azonban jelentősnek mondható. Az egyéb szálláshelyek esetében a belföldi látogatók nagyobb súlyt képviselnek, mint a kereskedelmi szálláshelyeknél. Kisebb forgalmuk ellenére az átlagos tartózkodási idő itt a hosszabb.

A **barát- és rokonlátogatás** (*VFR: Visiting Friends and Relatives*) a turizmus jelentős szegmense. Jóval nagyobb a részesedése, mint amennyit az egzakt mérési módszerek képesek feltárni. Egy ausztrál tanulmányból³ kiderül, hogy ez a csoport nem csupán az attrakciókat vagy a vendéglátás egységeit veszi igénybe, hanem a kereskedelmi szálláshelyeket is, nagyjából 10%-os részesedéssel. Ennek ellenére, a turizmus alulértékeli a jelentőségét. A kutatás szerint a barát- és rokonlátogatók által igénybe vett szolgáltatások sokszor meghaladják az egyéb turisztikai motivációval érkezőkét. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által prezentált adatok egyértelműen azt mutatják, hogy a magyarországi belföldi turizmusban a VFR-motivációjú utazások a meghatározóak, és bár igen csekély mértékben, de kereskedelmi szálláshelyen is regisztrálnak a látogatók. A VFR költségi mintáin túl, a látogatók viselkedésének tanulmányozása is érdekes, főleg a mobilitás területén. Értelemszerűen, ők a családjukkal, ismerőseikkel jóval több időt töltenek, mint a desztináció attrakcióinak pontról-pontra való. Hasonlóan evidens, hogy egy turisztikai fogadóterületre először érkező és a

³ BACKER 2008

visszatérő látogatók (mindkettőt vegyük most a nem-VFR kategóriából) között is vannak magatartásbeli különbségek. Az először érkezők a klasszikus vagy must-see vonzerőkre kíváncsiak, míg a visszatérők már a másodrendű vonzerőket is keresik.

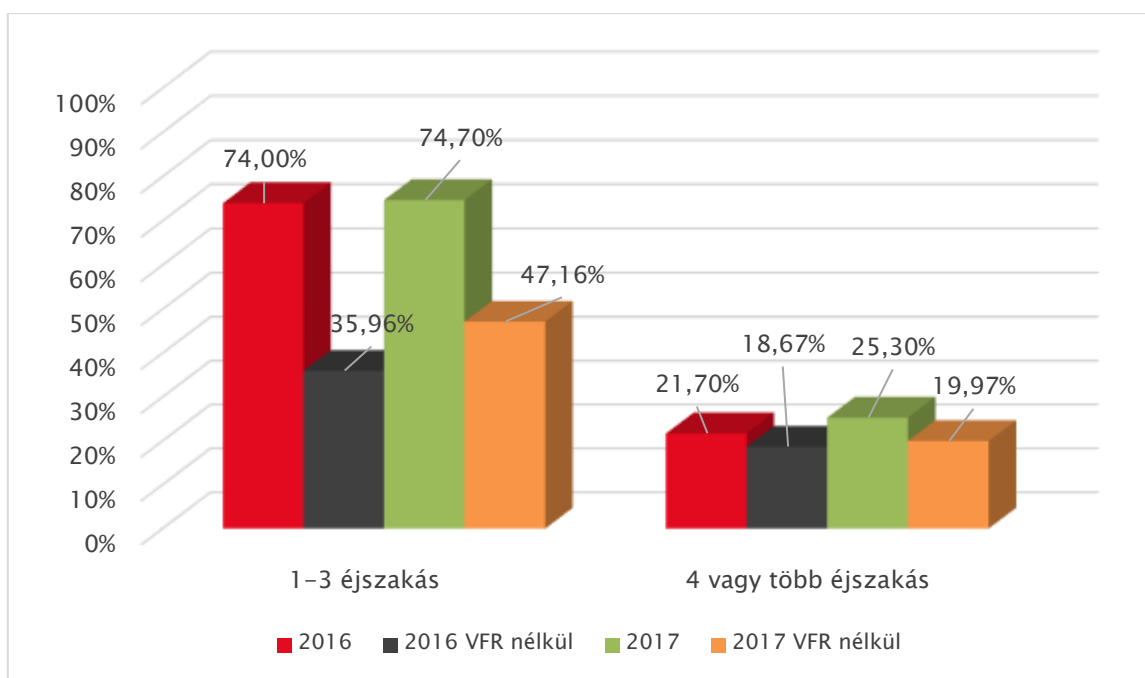
A települések látogatottsága a régión belül természetesen nem egyenletes. A turisták számára a természetes vizek nyújtotta pihenési lehetőségek, a gyógyfürdők kínálata, a kulturális programok, az épített örökség és az egyes tájegységek természeti környezete jelentik a legvonzóbb lehetőségeket. Ebből következően a régió turizmusa a térség nagyvárosaiba, az üdülőhelyekre, valamint a különböző tájvidékek területére összpontosul.

Belföldi vendégek utazási szokásai

Az elmúlt időszakokban az általános fogyasztói trendek változtak. Az utazók tapasztaltabbak, nagyobb gyakorlattal rendelkeznek az utazások megszervezésében. Ennek köszönhetően az internet használata egyre nagyobb teret nyer az utazók körében utazásaik megszervezésében. Ebből adódóan az utazásszervezés jelentősége folyamatosan csökken. Az utazási tapasztalatok és az élmények növekedésével párhuzamosan fokozatosan nő az utazás iránti vágy. Egyre erősödik a piaci szegmentáció, ezért az egyes piaci rések felértékelődnek. A turisztikai szolgáltatók igyekeznek elsősorban ezekre a piaci résekre vonatkozó ajánlatokat kínálni. A társadalomban végbenő életstílusbeli változások eredményeképpen, a különböző fogyasztási szokások is megváltoznak. Az utazók többsége egyre különlegesebb utazási élményt szeretne, az úti célok egyre változatosabbak. Az egyre változatosabb utazások iránti igény hatására a szolgáltatók számára jelentős problémát jelent a visszatérő vendégek számának csökkenése. Az utazók az ártól függetlenül igényelnek magasabb színvonalú szolgáltatásokat.

A Magyar Turisztikai Ügynökség felmérése alapján, a magyarok többsége inkább különleges programokért utaznának el hosszabb időre. A felmérésből kiderül, hogy a magyarok fele utazás előtt és utazás után sem gyűjt be információkat. Magas azoknak az arány, akik az utolsó pillanatban döntenek az utazás pontos célját illetően. A KSH 2017-es adatai szerint legalább egyéjszakás távolléttel járó belföldi utazáson a magyar lakosság közel fele vesz részt. Az adatok szerint a lakosság 39%-a volt 1-3 éjszakás utazáson, 26%-a pedig ennél hosszabb utazáson. A belföldi utazásból való kimaradás okát jellemzően az anyagiakban jelölik meg, amit az egészségügyi okok és a munkából adódó kötelezettségek követnek.

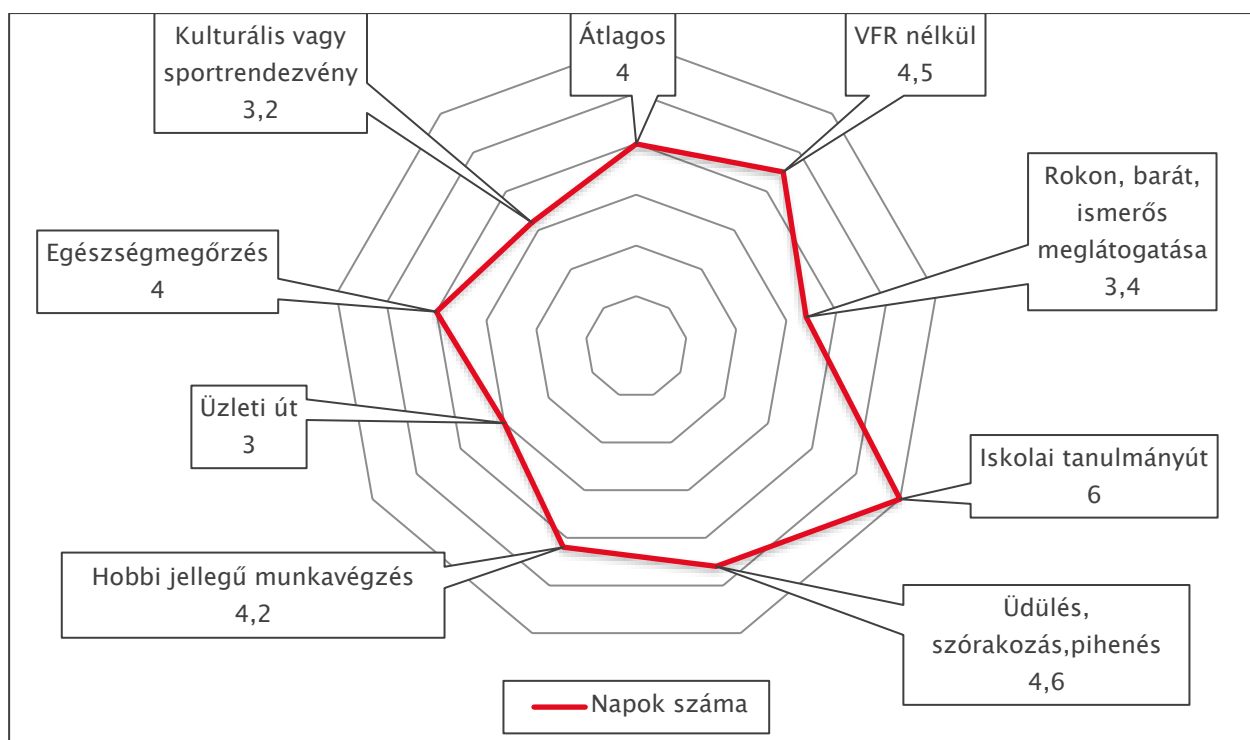
2017-ben szinte ugyanannyi volt a magyar lakosság által tett többnapos belföldi utazások száma, mint 2016-ban, ez 14,4 millió utazást jelent. Ezek 74,7%-a volt 1-3éjszakás (10,7 millió utazás; +0,7%), 25,3%-a pedig 4 vagy több éjszakás (3,6 millió utazás; -3,3%).



11. ábra – A magyar lakosság által tett többnapos belföldi utazások száma

Forrás: KSH adatai alapján saját szerk.

A többnapos belföldi utazások számában a 2014-es, a 2015-ös emelkedés után stagnálás figyelhető meg. Ugyanakkor a belföldi utazások fő motivációi között nagy szerepe van a rokonok, barátok, ismerősök meglátogatásának (5,9 millió utazás), valamint a hobbi jellegű munkavégzésnek is (például hétfégi telken, 0,5 millió utazás). A belföldi turizmust a VFR és a hobbi fő motivációk nélkül megvizsgálva az látható, hogy a többnapos utazások száma (8,0 millió utazás) 2017-ben 7,6%-kal nőtt. Az 1-3 éjszakás utazások esetében (5,2 millió utazás) 11,2%-os, a 4 vagy több éjszakás utak esetében (2,7 millió utazás) pedig 1,3%-os volt a növekedés. Az átlagos tartózkodási idő a belföldi utazások esetében összességében 4,0 nap (VFR és hobbi nélkül: 4,5 nap). A leghosszabb tartózkodási idő az iskolai tanulmányúton, táborozáson részt vevőket jellemezte (6,0 nap), de viszonylag magas az üdülés, szórakozás, pihenés motivációval utazók átlagos tartózkodási ideje is (4,6 nap). Hobbi jellegű munkavégzés esetében az átlag 4,2 nap; egészségmegőrzés: 4,0 nap; rokon, barát, ismerős meglátogatása: 3,4 nap; üzleti út: 3,0 nap; kulturális vagy sportrendezvény: 3,2 nap.

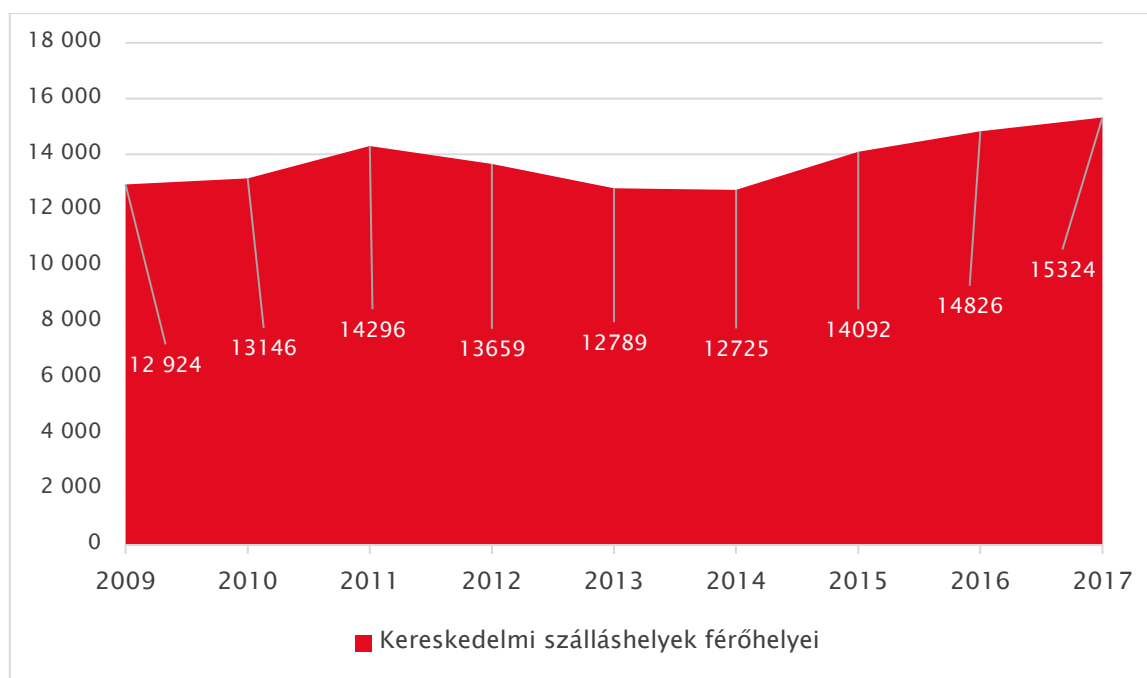


12. ábra – Az átlagos tartózkodási idő a belföldi utazások esetében, napban

Forrás: KSH adatai alapján saját szerk.

A legtöbb vendégéjszakát a Balaton régióban töltötték el a belföldi turisták, ezt követi a Budapest–Közép–Dunavidék és Észak–Dunántúl. Nyugat–Magyarország a 6. helyen szerepel a többnapos belföldi utazások „kategóriájában” 4 471 000 nappal. Az átlagos tartózkodási tekintetében Nyugat–Dunántúl a 3. helyen szerepel 4 nappal (Balaton – 5 nap és a Tisza-tó – 4,1 nap után), viszont ezt a nagy számú gyógyfürdőnek köszönhető főleg; csakúgy, mint az egy fő egy napjára eső költségben szerzett első hely (7 074 Ft/fő/nap).

Az egyre növekvő kínálat egyre növekvő vendégforgalmat is jelent, amely a kereskedelmi szálláshelyek kapacitásának bővülése esetében is megfigyelhető.



13. ábra – A kereskedelmi szálláshelyek férőhelyei, 2017 július 31.

Forrás: KSH adatai, saját szerk.

Külföldi vendégek utazási szokásai

2017-ben 22,4 millió külföldi turista látogatott Magyarországra, számuk 4,3%-kal nőtt 2016-hoz képest. A turisták összesen 83,7 millió napot töltöttek el hazánkban. Az utazási időtartam csökkenése általános nemzetközi trend, ennek megfelel, hogy a 2-4 napos turisztikai célú utak aránya az összes többnapos utazáson belül folyamatosan nő. 2017-ben a külföldi turisták 1 386,2 milliárd forintot költöttek Magyarországon, ami 7,3%-os növekedést jelent 2016-hoz képest. A turisztikai fogyasztás költségelemek szerinti vizsgálata azt mutatja, hogy a külföldi turisták a kiadások 38,2%-át szállás- és vendéglátó szolgáltatásokra fordították.

A turisták napi átlagos költségét tekintve a fontosabb küldőpiacok közül a legmagasabb az Egyesült Államokból (37,4 ezer Ft), az Oroszországból (36,0 ezer Ft), a Franciaországból (25,3 ezer Ft) és az Egyesült Királyságból (24,1 ezer Ft) érkezők turisták költsége. Szlovákia (8,4 ezer Ft) és Románia (7,6 ezer Ft) esetében regisztrálták a legalacsonyabb egy fő egy napjára jutó költsést, ez összefüggésben áll az egynapos utazások magasabb arányával és az utazások motivációjával. A Magyarországra látogató külföldiekre, illetve turistákra vonatkozó mutatók küldőpiacinkénti alakulását az MTÜ kutatási adatait felhasználva az alábbi táblázatban foglaltuk össze.

A Magyarországra érkező turisták küldőpiaconkénti jellemzői (2017)

	Németország	Egyesült Királyság	Csehország	Ausztria	USA	Lengyelország	Olaszország	Oroszország	Románia	Szlovákia
Turisztikai motivációval érkező látogatók (ezer fő)	1 971	663	1 003	3 637	676	427	397	177	3 602	4 674
Turisztikai motivációból: szabadidős turizmus (ezer fő)	1 761	611	987	3 540	606	386	385	132	3 531	4 566
Turisztikai motivációból: üzleti turizmus (ezer fő)	210	52	16	97	70	41	12	45	71	108
Turisztikai célú látogatók összes kiadása (millió forint)	164 677	96 161	68 284	125 740	132 262	31 079	51 736	35 102	8 864	68 382
Turisztikai célú látogatók átlagos tartózkodási ideje (nap)	6,3	6,0	5,1	2,6	5,2	6,2	6,7	5,5	3,0	1,7
Egy fő egy napi költése (fő/nap/ezer forint)	13,4	24,1	13,4	13,3	37,4	11,8	19,5	36,0	7,5	8,4
Turisztikai célú látogatók főbb motivációi (%)	üdülés, szórakozás (39,7%)	városnézés, körutazás (51,0%)	üdülés, szórakozás (52,4%)	városnézés, körutazás (31,5%)	városnézés, körutazás (71,6%)	üdülés, szórakozás (59,3%)	városnézés, körutazás (52,9%)	városnézés, körutazás (55,4%)	VFR (48,7%)	VFR (23,6%)
	városnézés, körutazás (17,2%)	üdülés, szórakozás (15,2%)	gyógy- és egészség turizmus (20,8%)	egészség turizmus (27,3%)	VFR (12,0%)	városnézés, körutazás (10,8%)	üdülés, szórakozás (22,7%)	üzleti utak (25,4%)	üdülés, szórakozás (28,8%)	üdülés, szórakozás (16,3%)

	Németország	Egyesült Királyság	Csehország	Ausztria	USA	Lengyelország	Olaszország	Oroszország	Románia	Szlovákia
	egészség turizmus (16,1%)	VFR (14,2%)	városnézés, körutazás (12,3%)	üdülés, szórakozás (11,0%)	üzleti utak (10,4%)	üzleti utak (9,6%)	VFR (10,8%)	egészség turizmus (7,9%)	városnézés, körutazás (7,7%)	saját ingatlan (15,0%)

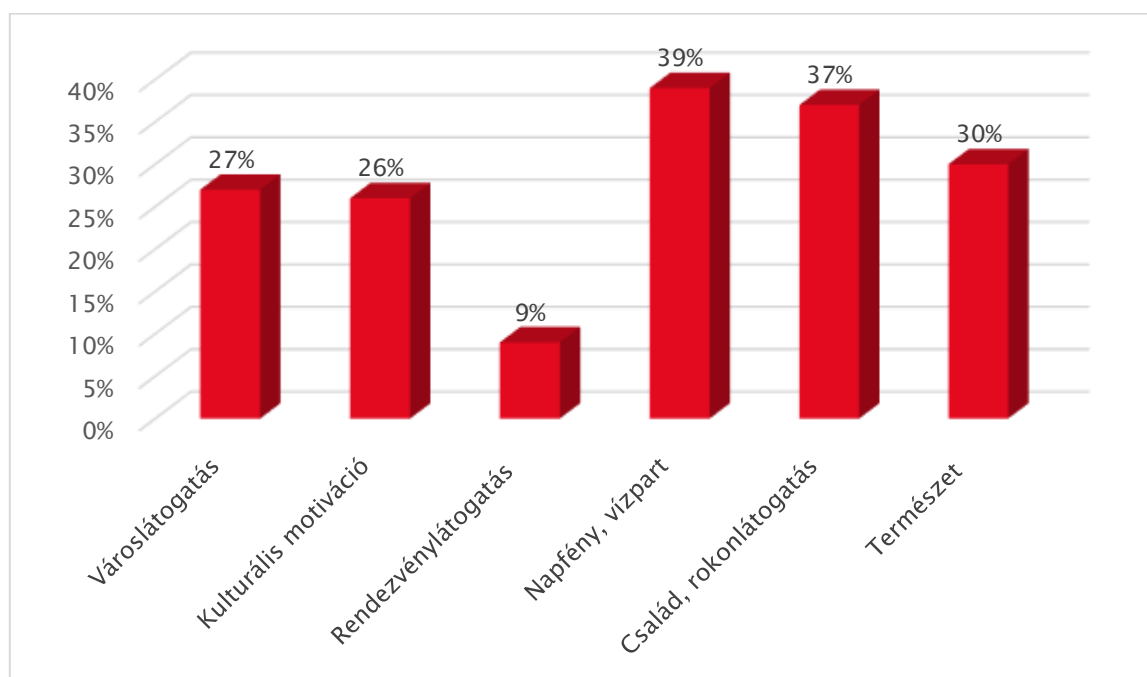
5. táblázat – A Magyarországra érkező turisták küldőpiaconkénti jellemzői (2017)

Forrás: MTÜ adatai alapján saját szerk.

2017-ben a több napra érkező külföldi turisták legfőbb célpontjai Budapest (39,7%), a Nyugat-Dunántúl (25,6%) és a Dél-Alföld régiók (10,7%) voltak. 2017-ben a külföldi turisták főmotivációi a városlátogatás, a rokon- és barátlátogatás, az üdülés-szórakozás, az egészségturizmus, a saját ingatlan felkeresése és a hivatásturizmus voltak.

3.2.2. Keresleti trendek

Az Európai Bizottság 2016 márciusában megjelent „Eurobarométer az európaiak turisztikai preferenciáiról” című publikációja az EU 27 államában, országonként 1000 fő, összesen 27 ezer fő bevonásával végzett kutatás adatai alapján 2015-ben az Unió polgárainak 27%-a városlátogatás, 26%-a valamilyen kulturális motiváció (pl. vallási, gasztronómiai, művészeti stb.) és 9%-a rendezvénylátogatás céljából utazott. (Az utazás motivációjaként max. 4 választ lehetett megadni.). Az EU lakosságának 39%-át vonzotta a napfény, vízpart, majdnem ugyanekkora arányban a család, rokonlátogatás és 30% körüli a természet (hegyek, táj) miatti utazások részesedése.



14. ábra – Az utazás motivációi 2015-ös kutatás alapján
 Forrás: Eurobarométer az európaiak turisztikai preferenciáiról

3.2.2.1. A kulturális turizmus keresleti trendjei

A Gothard-kastély leendő látogatóinak egyik része fő motivációjuk alapján kulturális turisták fő kategóriába sorolható, akár a kastély épületét, történetét, akár csillagászatban betöltött

jelentőségét nézve, akár a klasszikus városlátogatás elemei közé sorolva. 2015-ben a magyar lakosság szabadidős utazásainak mintegy 55%-a kapcsolódott a kultúrához. Hazánkban a kultúrához kapcsolódó utazások közül az EU átlagánál magasabb a városlátogatások aránya, illetve a rendezvények iránti érdeklődés, ugyanakkor az egyéb kulturális indítatásból létrejött vakációk száma jóval elmarad az EU 28 szintjétől.

Mivel azonban a kulturális vonzerők keresletének nem kell feltétlenül elsődleges motivációként megjelenni, fontos kiemelni azokat az utazási okokat, amelyekhez a kulturális termékek jól köthetők és magas a magyar lakosság körében irántuk az érdeklődés. A kutatás eredményeit⁴ figyelembe véve a klasszikus vízparti üdülőhelyek, illetve a wellness/gyógyturisztikai helyszínek környezetében lévő kulturális vonzerők vannak ebből a szempontból a legkedvezőbb helyzetben, ők jó eséllyel számíthatnak arra, hogy a desztinációban egyéb céllal ott tartózkodó turisták felkeresik őket. Szombathely ebből a szempontból szerencsés helyzetben van, hiszen két nagy gyógyfürdő – Bük és Sárvár – között helyezkedik el, ahol a vendégek rendszerint több napot, a gyógykezelésre érkezők pedig 3 hetet töltenek el. Mivel a gyógykezelések általában kora délután véget érnek, a vendégek délutáni–esti órákra történő átcsábítása a feladat.

Ennek érdekében a kulturális attrakciók kialakítása, fejlesztése során az alábbi trendeket is figyelembe kell venni:

- A kulturális turizmus egyik fő előnye, hogy kereslete kevésbé érintett az aktuális gazdasági helyzettől: a válság miatt a kulturális utak számában is történt visszaesés az elmúlt néhány évben, ugyanakkor a csökkenés volumene jóval kisebb volt, mint más turisztikai termékek esetén.
- Nő az érdeklődés az úgynevezett „populáris”, szélesebb szegmensek által befogadható kulturális attrakciók iránt.
- Fokozott az igény azon helyszínek, desztinációk iránt, amelyek képesek *élményszerűen* bemutatni a kulturális értékeket.
- A látogatók mindennapjaik során információdömpingnek vannak kitéve, és ugyanazt a minden érzékszervre ható élményt keresik egy kulturális attrakció felkeresése során is.
- A látogatók ingerküszöbe rendkívül magas szinten van a hétköznapiak során őket ért impulzusok miatt, ezért a kulturális termékeknek is ezt a szintet szükséges megütni a különböző attrakcióelemek segítségével. Ez a statikus kiállítási tárgyak (bútorok, képek, antik tárgyak) mellett alkalmazott dinamikus eszközökön keresztül érhető el.

⁴ Európai Bizottság 2016 márciusában megjelent „Eurobarométer az európaiak turisztikai preferenciáiról” című publikációja alapján.

- A látogatók igénye a „bevonódás”, amelynek a feltételeit a turisztikai attrakció megtervezőinek és üzemeltetőinek feladata megteremteni.
- A látogatók elvárják, hogy tájékozódjanak, mindig friss információkkal rendelkezzenek és élményeiket megoszthassák másokkal nem csak az életben, hanem az interneten keresztül is.
- A látogatók által használt okos eszközökre is fontos építeni, hiszen ezeket nagy valószínűséggel magabiztosan használják, egyre nagyobb arányban rendelkeznek is velük. A modern eszközök (pl. mobil applikációk) segítségével a látogatók különböző célcsoportjainak eltérő mennyiségű és mélységű információt közvetíthetünk, amelyet napjaink fogyasztója el is vár egy modern turisztikai szolgáltatás esetén.
- A modern eszközök mellett azonban nem szabad megfeledkezni a kézzel fogható, hagyományos eszközökről sem, amelyek tovább erősítik a látogatók bevonódását.
- Folyamatosan növekszik a turisztikai, vagy turisztikai hatással bíró rendezvények jelentősége a desztinációk versenyképességében. Minél több színvonalas eseményt kínál egy helyszín annál több látogatóra számíthat. A rendezvények között pl. színházi előadások, koncertek, valamint az úgynevezett sikerlistás kiállítások hódítanak.
- A kereslet hosszú távú fenntartása érdekében a már népszerű termékek esetén is fontos a folyamatos fejlesztés, új innovatív ötletek, eszközök bevonása, a helyszínek időről időre történő megújítása.

3.2.2.2. Rendezvények, esküvők keresleti trendjei

A rendezvényekhez kapcsolódó kereslet alapvetően két nagy csoportba osztható: céges és magán rendezvényekre.

Céges rendezvények keresleti trendjei

A céges rendezvények közül a kastélyok – adottságaikat figyelembe véve – maximum 100–150 fős céges vacsorák, tréningek, csapatépítések lebonyolítására alkalmasak.

A cégek saját szervezésben, illetve rendezvényszervező vállalkozáson keresztül egyaránt valósítanak meg rendezvényeket. A céges rendezvényekre vonatkozó tendenciákról aktuális képet ad a rendezvényes kutatásokkal 13 éve foglalkozó PROMO DATA Kft piackutatása, amelyet honlapján publikált 2017-ben⁵. A reprezentatív felmérés során minden év elején 3 200 nagyvállalat rendezvény-felelősével folytatnak interjúkat, az adott évre tervezett rendezvényeikre vonatkozóan. Mivel a megkérdezett cégek a legnagyobb árbevételű, több

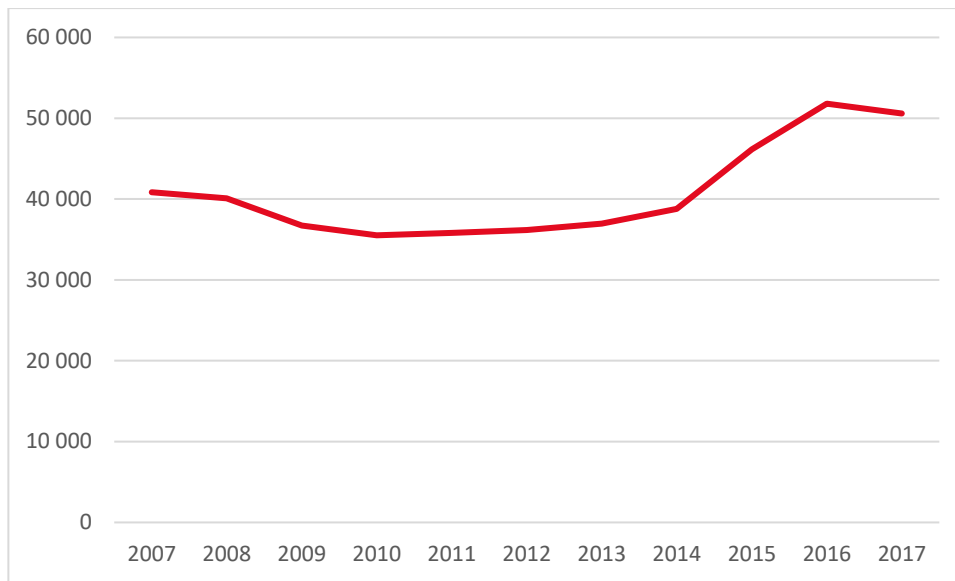
⁵ Forrás: EVENTER.HU

mint 300 milliós vállalatok közel ötödét teszik ki, a válaszok jól jellemzik a céges rendezvények aktuális keresletét.

- A céges rendezvények piaca a válság hatására jelentősen visszaesett és az elmúlt évek enyhe növekedése ellenére továbbra sem nem tért vissza a 2008 előtti szintre.
- Jelenleg a cégek kb. egyharmada tekinthető a rendezvényes piacon valamilyen szempontból érintett cégnek.
- Ugyancsak egyharmaduk gazdálkodik több, mint egymillió forintos éves büdzséből, ami javulást mutat az elmúlt évekhez képest és elmozdulást a magasabb költségvetésű rendezvények irányába.
- A kastélyok által kínált rendezvény kapacitások szempontjából kedvező, hogy emelkedett a fogadások, partik részesedése és különösen szépen fejlődik a tréninges piac.
- Mind népszerűbbek a csapatépítések, amelyek létszáma 5–10 főtől egészen 80–100 főig terjedhet.
- A konferenciák aránya, ami jelenleg 8–10% körül mozog enyhe növekedést mutat.
- Jellemző, hogy a cégek anyagi kereteiket hatékonyabban szeretnék kihasználni, előtérbe kerültek a kreatív, ugyanakkor költséghatékony megoldások.
- A megrendelők elvárásainak megfelelően a hagyományos programlehetőségek továbbfejlesztése indokolt pl. ma már nem elég egy borkóstolót kínálni, minőségi, nagydíjat nyert borfajtákon keresztül, sommelier bevonásával kell bemutatni a borkultúra trendjeit.
- Növekvő elvárás a résztvevők aktív bevonása: vetélkedők, szerepjátékok, kalandparki elemek kitalálása, de az is népszerű, ha a csapatok tagjait nem mindennapi kihívások elé állítja a program, így egymást segítve, támogatva összekovácsolódhat a team.
- Aki hosszú távon a rendezvénypiac sikeres résztvevője akar maradni, alapvető feladata a meglévő partnerek megőrzése a kapcsolatok ápolásával, újfajta ötletek felvetésével. Új partnerek felkutatása pedig csak alapos, részletes célcsoport-elemezéssel sikerülhet.

Magán / családi rendezvények keresleti trendjei

A magán / vagy családi rendezvények közül kiemelkedik az *esküvők* jelentősége. A 2000-es évek elejétől, 2010 tartó jelentősebb visszaesését követően, 2010 óta a házasságkötések száma, folyamatos növekedést mutat, 2016-ra számuk meghaladta az évi 50 ezret.



15. ábra – Házasságkötések száma Magyarországon

Forrás: KSH

- Az esküvői piac mérete Magyarországon becslések szerint 20–40 milliárd forint körül mozog, amelyre mára külön iparág települt.
- Az esküvőkhöz köthető termékek és szolgáltatások piaca folyamatosan bővül, és szinte már a gazdaság minden területe kapcsolódik a házasságkötéshez.
- Az esküvőipar szereplői egyértelműen a kereslet folyamatos bővüléséről számolnak be. Ez a házasságkötések számának emelkedése mellett az igények változásával, a növekvő elvárásokkal is magyarázható.
- A párok jellemzően 25–35 éves korban házasodnak először, amikor legtöbbször már saját jövedelemmel rendelkeznek, így maguk döntenek el, hogy mennyit szánnak az esküvőre és milyen típusú eseményt szeretnének.
- A házasságot kötők nagyjából harmadát az újránházasodók teszik ki.
- Egyre több külföldi – angol, orosz, holland, olasz – házaspár választja Magyarországot esküvője helyszínéül.
- Az egyedi, másoktól megkülönböztethető esküvői helyszínek, ötletek előtérbe kerültek.
- A párok inkább egy évvel elhalasztják a szertartást, hogy összegyűjthessék a szükséges összeget egy olyan esküvőhöz, amely valóban különleges lesz.
- A legfontosabb szempont a helyszín kiválasztása, a párok ehhez a döntéshez keresik a legtöbb információt.
- Az esküvők létszámát tekintve a 50–80 fő közötti esküvők a leggyakoribbak.
- Növekszik a professzionális esküvőszervezők bevonásával lebonyolított események száma.
- A korábbiaknál jóval gyakrabban tartanak szombaton kívüli időpontokban is esküvőket (péntek, vasárnap), ami lehetővé teszi a viszonylag bekorlátolt esküvői szezon (május – október) hatékonyabb kihasználását a helyszínek számára.

- A kastélyok szempontjából ugyancsak kedvező, hogy a vendéglátó technológiák fejlődésével már olyan helyszínek is bevonhatók, ahol az alapvető infrastrukturális feltételek sem mindig adóttak.

3.2.2.3. Filmforgatások keresleti trendjei

Magyarország a világ vezető filmes köreiben is elismert forgatási helyszín. Elhelyezkedése, környezeti adottságai, és változatos tájegységei mellett történelmi épületei (városrészletek, várromok, kastélyok) miatt is választják háttérül a legkülönbözőbb korokban és helyszíneken játszódó filmekhez. Emellett a kedvező gazdasági környezet és árak, valamint a felkészült szakemberek is idevonzák a külföldi filmes cégeket.

A magyarországi filmstúdiók kapacitása 2–3 évre előre lekötött, mivel a stúdiófelvételek mellett minden filmnél szükség van külső helyszínekre is, ez azt is jelenti, hogy a külső forgatási helyszínek, különösen az egyedi, korhű és hiteles helyszínek iránti érdeklődés is nagymértékben nőni fog az elkövetkező években. A forgatási csoportok rendszerint a teljes infrastruktúrát magukkal hozzák, így eszközpark tekintetében a kastélynak nem szükséges felkészülnie. A helyszín közmű hálózatának megfelelő teljesítménnyel kell rendelkeznie annak érdekében, hogy a magas fogyasztású eszközöket ki tudják szolgálni. A rendelkezésre álló kiszolgáló infrastruktúra előnyt jelent, így pl. a fejlesztéseket követően kialakításra kerülő melléképületek. Az öltözőhelyiségek, a büfékocsik és egyéb funkciók a forgatócsoportokkal együtt érkeznek. A közműhálózat a kertben nem szükséges feltétlenül, hiszen ezt kábelekkal szintén meg tudják oldani. A kastélyok esetén kevés esetben filmezik az épületet magát kívülről, nem ez a helyszínek fő vonzereje. A nagyméretű, szabadon használható belső terek falait többnyire szintén teljesen elfedik a díszlettel. A különleges terek (pl. egy boltozatos helység) előnyt is jelenthetnek, de korlátozzák is a használatot, hiszen azt már adottságként kell kezelniük. Egy nagy tér azonban díszlettel bárhogy alakítható, így ugyanolyan jól használható, mint egy stúdió. Ez utóbbiak esetén azonban sokkal magasabb bérleti díjjal kellene számolni, a forgatási órák száma pedig a szoros időbeosztás miatt korlátozott. Ez tehát a kastélyok, mint forgatási helyszínek legnagyobb előnye. A fejlesztést követően kialakításra kerülő szép terek ugyancsak kizárhatók lesznek, és potenciált jelentenek.

3.2.2.4. Interaktív tudományos élményközpontok (science centerek) keresleti trendjei

A 21. századi információs technológia kihívásai és lehetőségei miatt sokszor megkérdőjeleződik a múzeumok és kiállítások szerepe a közművelődésben, oktatásban, és a tudományos ismeretterjesztésben. A statikus, hagyományos eszközöket felvonultató

múzeumok és az egyirányú előadások népszerűsége leáldozóban van – az élményszerzés, az interaktivitás, a látogatók bevonása, a folyamatos megújulás a jövő.

A tudományos élményközpontok egyfajta határmezsgyét alkotnak a kulturális turizmus, a tudományos ismeretterjesztés, oktatás és a családi, minden korosztályt bevonó, minőségi kikapcsolódás között. Megjelennek itt a klaszikus turisták, akik kifejezetten az élményközpontot kedvéért érkeznek az adott városba, vagy akik egy városlátogatás alkalmával, másodlagos célként térnek be a bemutatóhelyekre. Hétfvégén rendszerint családok, egyéni látogatók jellemzik őket, hétköznap azonban a kihelyezett tanórák, szakkörök, osztálykirándulások helyszínei. Egy közös van azonban a látogatókban: az érdeklődés az újdonságok, az innovatív és interaktív technikák iránt, illetve az a vágy, hogy szórakozva ismerjék meg a természettudományok rejtelseit.

Erre a science centerek⁶ esetében kialakult egy új fogalom, az „*edutainment*”, amely az education – oktatás – és entertainment – szórakozás – szavakból állt össze, talán a szórakozva tanulás kifejezéssel lenne jellemezhető. Ez a forma feloldja a formális oktatás és a szabadidőben való ismeretszerzés közötti határokat, és valóban, elsősorban a science centerek környezetére a legjellemzőbb. A tanulás légköre kétségtelenül laza, jellegzetesen kommunikatív és kooperatív, ami egyáltalán nem jellemző a formális oktatási helyzetekben, az iskolában. A tanuló maga határozza meg előrehaladásának a sebességét, ezért végigmehet a megismerés útján anélkül, hogy ebben neki valamilyen időbeli korlát határt szabna. Ezért ez a tanulási helyzet sokkal inkább képes felszínre hozni a tanuló saját gondolatait. Ez persze nem jelenti azt, hogy ez az informális tanulási helyzet helyettesítheti a formális, iskolai oktatást, de mindenesetre jól kiegészíti azt, és motiválhatja is a tanulókat, kedvet csinálhat a formális tanuláshoz. A science centerek többféle célközönséget vesznek célba és a módszereikben alkalmazkodnak is hozzájuk.

A bemutatók, kiállítások célja:

- A tudomány és technika jelentőségének bemutatása a mindennapi életben, a gazdaság minden szegmensében és a jövő alakításában.
- Olyan módon bemutatni a tudományos elveket, hogy az felkeltse a mindennapi emberek érdeklődését.
- A megfelelő célcsoportoknak a tantervhez kapcsolódó módon bemutatni a tudományt.
- Annak elérése, hogy a formális oktatásban is minél szélesebb körben használják az interaktivitást.

6

<http://elte.prompt.hu/sites/default/files/tananyagok/TudomanykommunikacioNemhagyomanyosSzinterei>

- A tanulók érdeklődésének felkeltése a természettudományok iránt, irányítani őket a pályaválasztásban.

3.2.2.5. Keresleti trendek változása

Napjainkban a klasszikusnak mondott turisztikai trendek egyre inkább eltűnnek, összeolvadnak, illetve együtt, kéz a kézben jelennek meg gyakran szokatlan párosításban.

Több esetben a fő motíváció megmarad, de a régebben klasszikusnak mondott kísérő jellemzők puhulnak: egy bakancsos turista, aki a slow turizmus és az aktív kikapcsolódás jegyében, de már minőségi felszerelésben járja a természetet, ugyanúgy betér egy vidéki gourmet étterembe, meglátogat egy szakrális emlékhelyet, mint ahogy a kiállításra, előadásra érkező kulturális turista is igénybe veszi a helyi közösségi kerékpár kölcsönzési szolgáltatást, illetve részt vesz egy esti szauna szeánszon valamelyik gyógyfürdőben.

A keresletet manapság legnagyobb mértékben a technológia fejlődése, az azonnali öröm- és információszerzés, a sokféle élmény minél rövidebb idő alatti begyűjtése, az emberi kapcsolatok felértékelődése, az ökotudatos szemlélet, a testi-lelki-szellemi harmónia keresése és a felfedezés vágya jellemzi. A folyamatosan változó igényekre minden turisztikai attrakciónak figyelemmel kell lennie, reagálnia kell, mi több, elébe kell mennie a keresletnek. Nem elég egy tématerületet egyféleképpen bemutatni – a változatosság, az élmény, a kipróbálhatóság kerül a középpontba. A továbbiakban ezeket a változó keresleti trendeket vesszük sorra.

Azonnali információ- és örömszerzés a technológia segítségével

A technológia fejlődése egyre türelmetlenebbé és a mobil eszközöktől függővé teszi a turistákat: az utazók nagy része az egész utazását az okostelefonján tervezi meg, onnan szerez információt és osztja meg élményeit; sokan már a technológiától várják, hogy megoldja a vakáció során felmerülő problémáikat (pl. étterem, bankautomata, gyógyszerzár, szerviz keresése). Csökkenni látszik ezért a hagyományos utazási irodák szerepe és a package-turizmus, megnő viszont a online utazásszervezők, a marketing szakemberek jelentősége.

Legfőbb motíváció az élményszerzés

Az utazások egyik legfontosabb motívációja egyre inkább az élményszerzés. A mai utazók számára az utazás amúgy is döntően azokról az emberekről és tapasztalatokról szól, amelyekkel találkozhatnak, és ez a tendencia tovább erősödik. Az élményszerzést a fent említett science centerek többféle módszerrel segítik. Mindenekelőtt olyan kiállítási tárgyakkal, amelyek interaktív, kézzel fogható, kipróbálható módon ismertetik meg a látogatókkal a természettörvényeket, a technikai eszközök működését, adnak át egyéb, például élettani

ismereteket. Emellett számos science center készít a tanárok számára oktatási anyagokat, tart számukra tanfolyamokat.

A kultúra mint motiváció előtérbe kerülése

Az utazók az élményszerzés mellett a meglátogatott ország kultúrájához is közelebb szeretnének kerülni. Emiatt népszerűbbé válnak a kiadó lakások és a butikszállodák, és az utazók jobban fognak érdeklődni a speciális fesztiválok, kulturális hotspotok és az egyedi tapasztalatok iránt.

„Bleisure” turizmus terjedése

Az üzleti utazások száma nő, az utazók pedig – kényelmi és időnyerési célból – egyre gyakrabban kapcsolják össze ezeket szabadidős útjaikkal. Az üzleti és a szabadidős utazás közötti határ sok esetben kezd elmosódni, és sokan mindennapi munkájuk során is egyre gyakrabban keresik az utazási lehetőségeket. A Booking.com felmérése szerint 2016-ban a külföldre látogatók 40%-a üzleti célból utazott, közülük 46% pedig úgy nyilatkozott, hogy 2017-ben még több ilyen jellegű úton fog részt venni. 49%-uk meghosszabbította utazását, hogy kiélvezze az adott desztináció által kínált szabadidős lehetőségeket is, 75%-uk pedig azt mondta, hogy 2017-ben üzleti útja során a szabadidős tevékenységekre is teremt időt. Az utazók 30%-a hajlandó lenne alacsonyabb fizetésért is dolgozni, ha ezzel egyidejűleg több utazásban lehet része a munkája során.

Többet – rövidebb ideig – közelebb

A hosszú vakációk mellett a hétfélig kiruccanások is egyre inkább szokássá válnak. Az utazók az otthonuk közelében keresnek néhány nap alatt felfedezhető helyeket, ahol gyorsan kipihenhetik a zsúfolt hétköznapiakat. Emellett egyre népszerűbben az „otthoni nyaralások”, a lakóhelyhez közeli kirándulások, múzeumlátogatások, élményszerzések, a lakóhely és a tágabb környezet „turistaként” való megismerése.

Egészséges életmód nyaralás alatt is

A munkával teli hétköznapiak után fontos a nyaralás alatt a testi-lelki feltöltődés, az egészség meglőrzése vagy éppen visszaszerzése. A Booking.com 2017. évre vonatkozó felmérése szerint az utazók közel fele úgy gondolja, hogy az utazás alatt jobb döntéseket tud hozni életével kapcsolatban, és sokaknál élvez prioritást az egészségtudatos üdülés is. A szálláshelyek nagy része ezért folyamatosan fejleszti kínálatát, hogy megfeleljen ezeknek az igényeknek, így a villáktól a hoteleken át az apartmanokig egyre több olyan szállást lehet majd találni világszerte, amelyek meditációs foglalkozásokkal, spákkal, wellness workshopokkal és a holisztikus életmóddal kapcsolatos szolgáltatásokkal várják a vendégeket. A wellness, a medical wellness és a gyógyturizmus hármasa mellett megjelenik a családok kiszolgálása, a

vízi élményparkokkal párhuzamosan pedig a gyermekzsivaj nélküli, csendet ígérő szolgáltatók.

„A gyerek szereti, tehát én is”

Manapság már nem kihívás gyerekekkel, kisgyerekekkel utazni, hiszen több szálláshely is gyerekedvezményekkel, baba és gyerekbarát szolgáltatásokkal és étlappal várja a családosokat. Sok szülő választ azonban elsősorban a gyerekek érdeklődési körének megfelelő programot, hiszen ha a kicsik jól érzik magukat, a felnőttek dolga is könnyebb. Egy család inyaralás, vagy hosszú hétvége estén azonban lehet cél, hogy olyan programokat tudjunk választani, ahol a család minden tagja jól érzi magát, ahol több korosztály megtalálja az érdeklődési körének megfelelő kikapcsolódást, a lehető legkevesebb kompromisszum árán.

Az iskola, mit „programajánló”

Ugyanúgy, ahogy egy jól sikerült üzleti út helyszínére a család akár nyaralása során is visszalátogat, igaz lehet ez az osztálykirándulásokra, az iskolai programokra is. Ha a gyerek jó élményekkel tér haza akár egy kirándulás, akár egy kihelyezett tanóra vagy szakkör után, könnyen lehet, hogy a család azt választja következő kirándulás célpontjául. Így válhat közössé az élmény, és a szülők is közelebb kerülhetnek gyerekek érdeklődési köréhez, tananyagához, illetve felfrissíthetik emlékeiket.

3.2.3. Korcsoportok szerinti keresleti trendek

„Gyermekek családok” – Gyerekesek 25–50 év közötti korosztály: Jellemzően 1–3 gyermekkel érkeznek, egyedül vagy kisebb társasággal, inkább belföldről. Elsősorban élményalapú programokat keresnek, mivel a gyerekek értékelik a különleges játéklehetőségeket. A gyerekeknek eleve van egy pozitív attitűdje az ilyen mesebeli helyszínekhez. A korcsoport érdeklődésének felkeltése a kastély és a kiállítások, interaktív programok iránt gyerekbarát programok kialakításával érhető el, illetve a csillagda gyerekek számára is érhető, könnyen megismerhető felszerelésével, működtetésével. A célcsoportba beletartoznak a Szombathelyen, illetve környékén egy- vagy több éjszakát eltöltő turisták éppúgy, mint az egynapos látogatásra érkező környékbeliek. A környékbeliek esetén fontos a megújulás, az időszakos programok és a rendezvények, hogy többszöri látogatásra tudjuk ösztönözni őket.

„Fiatal felnőttek” – 25–40 év közöttiek: Számuk az elmúlt években folyamatosan növekszik. Viszonylag magas jövedelemmel és sok szabadidővel rendelkeznek. A gyermekvállalás kitolódása miatt egyre szélesebb rétegben megjelenő korcsoport. Inkább a külföldi turista lehetőségek iránt érdeklődnek. Gyors döntéseket hoznak. A hazai programok közül főként a

wellness turizmus és az újdonságok, az élményszerzés érdekli őket. Ezen célcsoport figyelmének felkeltése érdekében a kastély arculatának modernizálása, egyedi, különleges programok kialakítása a cél.

„Üres fészek” – 50 év feletti: Szintén egyre szélesebb körben megjelenő korcsoport. Jellemző rájuk a magasabb, szabadon költhető jövedelem. Tapasztalatuk és igényességük miatt minőségi szolgáltatásokat várnak el, mivel van már összehasonlítási alapjuk. A kastély fejlesztésénél tervezett egy igényes vendéglátó egységet, különböző programokat, kulturális eseményeket biztosítani a korcsoport belföldi és külföldi látogatói számára.

„Diákcsoportok” – Osztálykirándulók, diákok, táborozók: Nem rendelkeznek saját jövedelemmel. Döntéseiket a tanárok és szülők hozzák. Kirándulásaikat is ők finanszírozzák. A legmodernebb technológia használói, így rendkívül jó marketing eszközként is bevonhatóak (ha információhoz jutnak, azonnal megosztják az interneten tapasztalataikat.) A korcsoport tagjai leginkább iskoláknak szervezett kirándulásokkal, elsősorban a pedagógusokon keresztül érhetők el. A kastély tervezett kínálata, a csillagászati bemutatótér, az iskolai tananyag kiegészítéseként nagyban számít az iskoláskorúak figyelmére. A szervezett, iskolai kiránduláson túl a szülőket is behozhatják, ezáltal második kirándulást generálhatnak, családi vendégkörként térhetnek vissza.

Nyugdíjasok, nyugdíjas csoportok: Szívesen utaznak csoportosan és tudatosan keresik a kirándulási lehetőségeket. Kevés jövedelemmel rendelkeznek. Egyre dinamikusabban növekvő szegmens. Sok szabadidejük miatt hétköznaponként is tudnak utazni, így nem terhelik a hétvégi vendégforgalmakat. Mivel főként csoportosan utaznak, a korcsoport elérése leginkább a települések helyi nyugdíjas klubjaiban, egyesületeken keresztül lehetséges.

3.2.4. Célcsoport bemutatása

A Gothard–kastély célcsoportjának meghatározásánál megkülönböztetésre kerülnek **közvetlen és a közvetett célcsoportok**. A közvetlen célcsoport, a Gothard–kastély potenciális látogatói, a projektgazda tapasztalatai, valamint a közelmúltban napvilágot látott, a magyar lakosság kulturális turizmussal kapcsolatos attitűd vizsgálata alapján került meghatározásra.

I. **Közvetlen célcsoport:**

A **közvetlen célcsoport** elsődleges karakterisztikáját a **motiváció** adja:

- A vonzerő potenciális látogatói azok a bel- és külföldi utazók, akiknek **elsődleges vonzerőt jelent a Gothard–kastély és annak szolgáltatási elemei:**

- **A csillagászat iránt hobby szinten érdeklődők:** Azok a turisták, akiket érdekel a csillagászat, annak magyar vonatkozásai akár laikusként, akár már kicsit magysabb tudásszinttel. Mivel ennek a csoportnak nagy részét a diákok teszik ki akár osztálykirándulás, tábor, akár családi kikapcsolódás keretén belül, nagyon fontos az „ő nyelvükön”, látványos, interaktív, modern technológia alkalmazása.
- **Kulturális turisták, kastélyturisták:** azok a turisták, akik elsősorban az építészeti és a történeti értékek, a Gothard örökség miatt érkeznek a kastélyba. Mivel ez a csoport nem korosztály, hanem érdeklődési kör szerint szerveződik, ezért a kicsiktől az idősebb korúakig mindenki megtalálható benne. Szakkörök, klubok, de akár családok, baráti társaságok is tartozhatnak ide. A fejlesztés eredményeként a kulturális turisták várhatóan egy minőségibb szolgáltatásokat nyújtó kastélyba érkehetnek majd.
- A kastély, csillagászati bemutatóhely iránt **tudományos–szakmai szempontból** érdeklődők, csillagászok, fizikusok, geológusok, természettudományok iránt érdeklődők.
- A kastély elhelyezkedéséből adódóan a Szombathely, nyugat Magyarország értékeit kereső turisták (városlátogatók).
- Rendezvények miatt a kastélyt felkeresők:
 - Egyéb rendezvényekre, koncertekre érkezők.
 - Egyéb rendezvényeket, kulturális programokat szervező cégek.
 - Egyetemek.
- Iskolai csoportok, diákok:
 - A diákok kiemelt célcsoportként jelennek meg a Gothard–kastély programjaiban: számukra fontos, hogy jól ki tudják egymást kiegészíteni az oktatás hagyományos, formális (iskolai) módszerei és az informális tanulási módszerek. Javasolt a helyi, környékbeli iskolák számára, hogy mind az általános iskolában, mind a középiskolában (a megfelelő oktatási anyaggal) kihelyezett fizikaóra keretében látogassák meg a kiállítást. A tanóra mellett szakkörök, a távolabbról érkezők számára osztálykirándulások programja javasolt kidolgozásra.
 - Csak Szombathelyen 17 általános iskola, 18 középiskola és 3 felsőoktatási intézmény működik, nem beszélve a környék iskoláiról, melyek diákjai számára javasolt a Kastély meglátogatása.
 - A felsőoktatási intézmények között található az ELTE Gothard Asztrofizikai Observatórium Multidiszciplináris Kutató Központ. Az ELTE GAO feladata Gothard Jenő szellemi és tárgyi örökségének gondozása, ennek céljából múzeumi gyűjtemény fenntartása. Csillagvizsgálóként nemzetközi szinten

való tudományos kutatás, valamint egyetemi hallgatók és doktoranduszok részvételével és oktatás, szakmai gyakorlat biztosítása. Ezáltal a Kutató Központ kiemelt szerepet tudna játszani a Gothard–kastély hiteles szakmai hátterének biztosításában, a pedagógusok számára szakmai anyagok kidolgozásában, valamint a szakvezetések alkalmával; szoros együttműködés javasolt. A társadalom és a munkaerőpiac számára fontos, hogy a pályáaválasztás előtt álló fiatalok érdeklődését fel tudják kelteni a tudományos–műszaki pálya iránt.

- A **tanárok** számára fontos, hogy módszertani felkészítést, útmutatást kapjanak, hogyan tudják a látottakat a tantervükbe beilleszteni; itt is fontos az ELTE GAO-val történő kapcsolatfelvétel, és szoros együttműködés.
- Azok a Szombathelyre és Nyugat–Magyarországra, a környékbeli gyógyfürdőkbe látogató turisták, akik **alternatív programként** választhatják a Gothard–kastélyt és annak turisztikai szolgáltatási elemeit:
 - A térségben pihenők, gyógyulók, városlátogatók nyaralók.
 - Aktív és városnéző turisták, akik alternatív programként keresik csak fel a kastélyt, nem elsődleges célpontként.
 - Különbéféle rendezvények, illetve tematikus utak résztvevői.
 - A térségi turizmus más szegmenseihez kapcsolódó attrakciók látogatói.
 - Azok a helyi, környékbeli lakosok, üzletemberek, akik a céges és magán ebédjüket, vacsorájukat szeretnék egy autentikus környezetben lebonyolítani.

A fenti célcsoportokhoz alkalmazkodni kell az intézménynek a napi megjelenésben is: más történik bemutatóhelyen hétköznap, amikor elsősorban iskolai csoportokból állnak a látogatók és más a hét végén, amikor elsősorban a családok látogatják őket.

Utazás típusa szerinti látogató

- **Egyéni:** Utazásaikat előre megtervezik és maguk szervezik, döntéseikben nagy szerepet játszik az internet. E célcsoport általában fiatal–középkorú, autóval rendelkezik, az átlagosnál magasabb jövedelmű és döntően Közép– illetve Nyugat–Magyarországon él, a közepes vagy jó minőségű szálláshelykínálat határozza meg választását. A fejlesztés kapcsán gondolnunk kell arra, hogy ennek a célcsoportnak a tagjait leginkább a kastély által biztosított minőségi szolgáltatások kialakításával lehet a leginkább megfogni.
- **Csoportos:** Utazási irodák, utazásszervezők, egyesületek, klubok segítségével kerül kiválasztásra az úti cél, amelyet vagy egy napos kirándulás keretében, vagy többnapos utazás egyik államosaként keresnek fel. A célcsoport bevonása érdekében fontos lehet az együttműködés más településekkel, akikkel összefogva egy komplett turisztikai csomagot kínálhatnának a Gothard–kastélyhoz látogató utazó csoportoknak. A csoportos látogatás

esetében kiemelt szerepet szánunk az iskolai csoportoknak, osztálykirándulásoknak, pedagógus csoportoknak.

Korosztályok szerinti látogató

- **Fiatal és középkorú felnőttek:** Rendszerint saját maguk, az interneten tájékozódva szervezik utazásukat, a social media aktív tagjai. Mobilak, elsősorban autóval közlekednek, átlagos vagy annál magasabb jövedelemmel rendelkeznek. Városnéző városlátogatók, szórakozásra vágyanak, különleges és trendi helyeket preferálnak. Jellemzőik:
 - aktív kezdeményező attitűd,
 - kötöttség csak az anyagiak és az ízlés,
 - szórakozás, kaland kulcsfontosságú,
 - az utazás nincs szezonhoz kötve,
 - spontán utaznak,
 - utazási iroda szerepe kisebb,
 - last minute ajánlatok vonzóak számukra,
 - belföldnek kisebb a szerepe, mint a külföldnek.

A korosztály tagjait leginkább a csillagdában tervezett izgalmas kiállítások (pl.: modern, 21. századi, élményalapú látványelemekkel gazdagított, interaktív kiállítás) kialakításával lehet elérni. Mivel utazásaik nem szezonhoz kötöttek, ezért az állandóan elérhető szolgáltatás elemek biztosítása is lényeges számukra.

- **Gyermekes családok:** Ezen csoport utazási döntéseiben a legfontosabb jellemző a gyermekeik és saját maguk fizikai (biztonság, kényelem) és szellemi (tanulás, játékos szórakozás) igényeinek elsődlegessége, amely egyéb igényeikkel (kikapcsolódás, újdonság keresése, testi és szellemi rekreáció, családi együttlét stb.) együtt elégíthető ki. A gyermekek miatt nagyobb költésre hajlandóak, a „bejártott” helyekre szívesen visszatérnek. Jellemzőik:
 - Gyerekekkel közösen utaznak – ez határozza meg az utazást.
 - Gyerekbárát ajánlat a legvonzóbb.
 - „Lazítás” és a gyerekekkel való együttlét a legfontosabb szempont.
 - Értékes szempont, ha rövid időre megoldható a gyerekfelügyelet.
 - Főszezonban utaznak.
 - Spontán viselkedés nem jellemző.
 - Kockázatvállalási hajlandóság csekély.
 - Szeretik a komplett csomagajánlatokat, és azokat a programokat, ahol a család minden tagja megtalálja a számára érdekeset.
 - A belföldi utazás ugyanolyan preferált, mint a külföldi.

A korosztály tagjai szeretik az állandóan ismétlődő évről–évre visszatérő programsorozatokat.

- **Diákok:** Diákcsoportok, osztálykirándulások, Erzsébet–táborok számára lehetnek vonzóak a kialakítandó szolgáltatások egyes elemei. Fontos célcsoportot képeznek a helyi, környékbeli iskolák diákjai, akik hétköznaponként, rendszerint a délelőtti órákban, illetve délutáni szakkörök formájában jelenteték meg állandó keresletet.
- **Idősebb korúak, nyugdíjasok:** Az idősebb korosztály utazási és szabadidő eltöltési szokásai alapján azt mondhatjuk, hogy jelentős számú nyugdíjas csoport látogatására számíthatunk, akik városlátogatási és kulturális célzatú utazások, valamint egyéb különféle programok keretében (pl.: nyugdíjas klubok kirándulásai) keresnek fel a Gothard–kastélyt. Több szabadidő jellemzi őket, és míg Magyarországon kevésbé jellemző rájuk az anyagi jómód, a külföldi vendégek azonban magasabb jövedelemmel rendelkeznek. Jellemzőik:
 - Baráti társasággal, partnerrel utaznak.
 - Időzítés szempontjából rugalmasak (elő és utószezon is jó).
 - Ragaszkodnak a biztonsághoz (kiszámítható programok, idegenvezető).
 - Kulturális és természeti élményt, wellness programokat preferálják.
 - Sz utazás előre megtervezett.
 - Last minute ajánlatok is vonzóak számukra.
 - A belföldi utazás ugyanolyan preferált, mint a külföldi.

Az idősebb korúakat a várban elérhető állandó idegenvezetéssel, az állandó kiállítási elemekkel, rossz idő estén is használható fedett helyekkel, vendéglátóegységek kialakításával lehet leginkább megfogni. A korosztály tagjai elérhetőek a nyugdíjas klubokon keresztül, de mivel az idősebb korosztály előszeretettel veszi igénybe a környékbeli szálláshelyek wellness programjait, célszerű lehet a helyi és környékbeli szálláshelyekkel való szoros együttműködés is a vár célcsoporton belüli népszerűsítése és újabb látogatók bevonása érdekében.

II. **A közvetett célcsoportok** a fejlesztés által generált eredmények, hatások és hasznok élvezői:

- A fejlesztés egyik közvetett célcsoportjának tekintjük a **település és térség lakosait** is, hiszen számukra egyrészt közvetlen munkahelyteremtés valósul meg. Hasonlóképpen a **vállalkozások** is célközönséggé válhatnak azzal, hogy a fejlesztések kapcsán a térségbe érkező látogatók kiszolgálására építenek, illetve a vonzerő üzemeltetőjének valamilyen szintű partnerévé válnak.
- A fejlesztés hatására a térségben tovább nő a gazdasági és turisztikai aktivitás, a város jó híre tovább erősödik a turisztikai piacon, amelyek miatt **Szombathely Megyei Jogú Városnak** – valamint véleményünk szerint főleg a kapcsolódó, kiegészítő programok, infrastruktúra miatt a térség önkormányzatainak is – egyrészt adó- és egyéb bevételei is növekednek.
- A **régiós és területi turisztikai szolgáltatók** is érintve érezhetik magukat a fejlesztések által, hiszen olyan turisztikai szolgáltatók fejlesztéseiről van szó, amelyek kiegészítő szolgáltatások, programok nyújtását várják el más szolgáltatóktól, és egy megfelelő szinten

megvalósuló együttműködés, bizonyos fokú szinergia által egymás termékeit, szolgáltatásait tudják erősíteni.

3.2.5. Kínálatelemzés

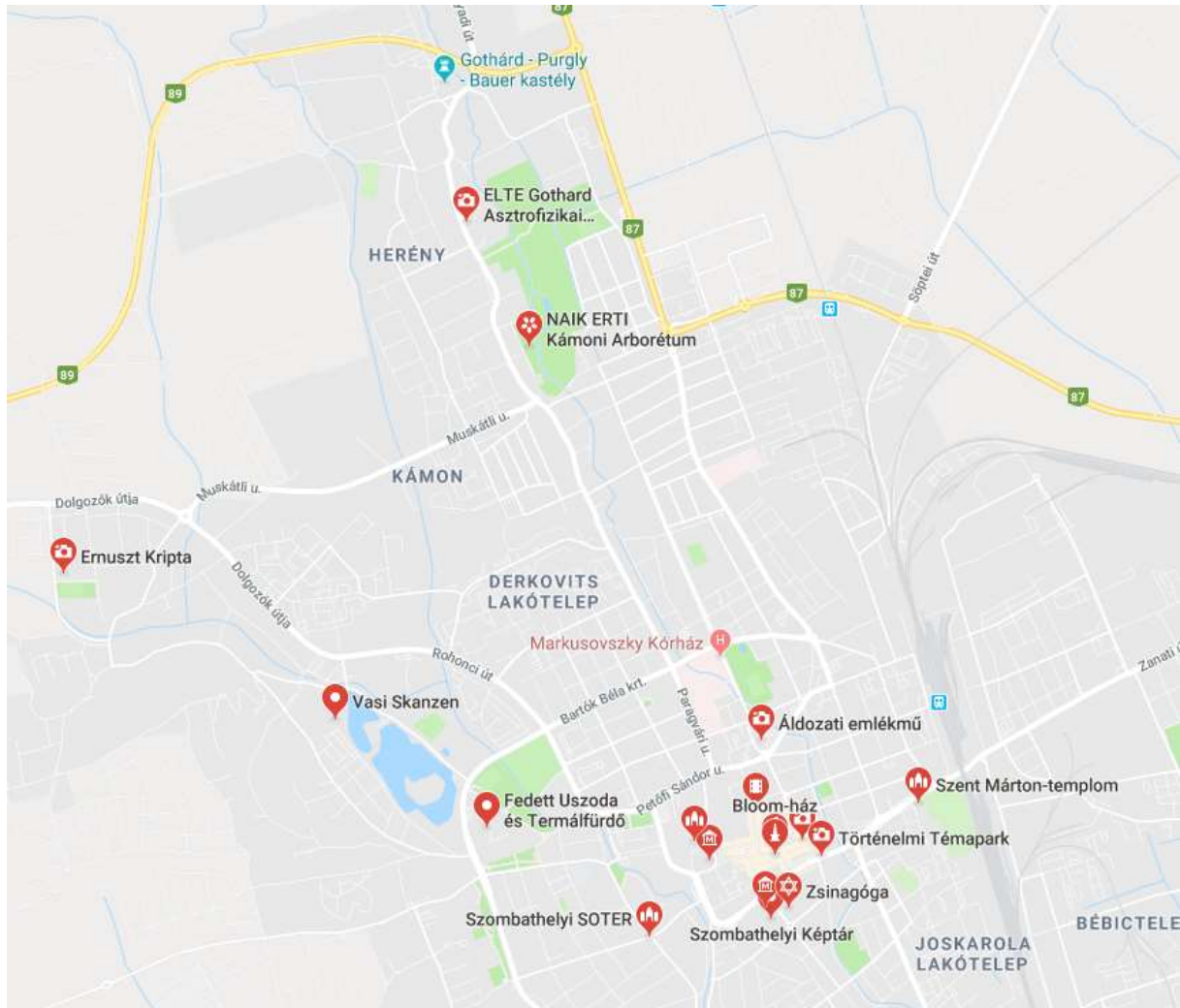
Szombathely és környéke, az Alpokalja az ország egyik legnépszerűbb kirándulási célpontja. A terület *egyik kiemelkedő turisztikai vonzerejét a domborzata, a táj adja*. A Dunántúl legmagasabb hegysége, a Kőszegi–hegység Magyarország egyik legszebb tája. A határon átnyúló Kőszegi–hegység az osztrák–magyar Írott-kő Natúrpark része, ahol a bakancsos turisták igazán elemükben érezhetik magukat a kitűnően jelzett turistautakkal átszótt, már–már alpesi hangulatú hegyek között. Számos népszerű kirándulóhely vonzza a látogatókat, a legmagasabb ponttól, a határ által kettészelt, kilátó koronázta Írott-kőtől, a bájos Szent Vid kápolnán, a Hétvezér forráson át a gyönyörű panorámájú kőszegi Kálvária–hegyig. A hegység lábánál megbújó kis falvak is számos szép látnivalóval büszkélkedhetnek, a rusztiku cáki pincesor, a bozsoki Sibrik–kastély, a velemi vízimalom mind megannyi érdekes célpont. Az éghajlatnak köszönhetően az évszakok nem szélsőségesek, így kirándulásra a terület egész évben alkalmas.

Szombathely másik jelentős turisztikai vonzerővel bíró tulajdonsága *az épített örökség*. A város története is egészen a rómaiak koráig nyúlik vissza. A város épített öröksége jelentős, hiszem időszámításunk 43. évében alapította Claudius császár, és az akkori civilizáció maradványai még ma is megtalálhatók Szombathelyen. A templomok, székesegyházak nem csupán vallási célzattal vonzzák a látogatókat, hanem műemléki jellegükönél fogva. Ez alapján elmondható, hogy a kulturális turizmus egyik kiemelkedően fontos állomása lehet Magyarországon Szombathely és térsége. A történelmi emlékek, művészeti alkotások megjelenítése általuk népszerű vonzerővel bír a turizmusban.

Az épített örökségen belül jelentős szerepet töltenek be a kastélyok, ennek megfelelően törekedni kell turisztikai kihasználásukra. Elterjedt az ott élő családok több évszázados múltját, használati tárgyait, tevékenységeit bemutató kastélymúzeum műfaja is, a hozzá tartozó park méltó kialakításával együtt. Ezek közül vannak, amelyek a turisták által évtizedek óta ismertek, látogatottak, de vannak olyan értékkel bíró épületek, melyek turisztikai jelentőségét csak nem régiben fedezték fel. Ilyen például a Püspöki palota egyes termei és festményei, illetve a Gothard–kastély épülete.

Ezek alapján az mondható el, hogy a régióba érkező vendégek első sorban vagy a táj és a túrázási lehetőségek, vagy a kulturális értékek miatt látogatnak a térségbe. A projekt az utóbbi kategóriában kíván egyedit nyújtani.

A városban jelenleg a következő látnivalók kiemelkedőek:



16. ábra – Szombathely látnivalói (saját szerk.)

- **ELTE Gothard Asztrofizikai Obszervatóriuma** Európa egyetlen tematikus csillagászati szakgyűjteménye. A századforduló (XIX–XX. század) tudományos műhelyében végzett európai színvonalú asztrofizikai kutatások eszközeit és eredményeit korunk legújabb csillagászati felfedezéseinek multimédiás szemléltetésével együtt tárja a látogatók elé. A kiállítás témái: Gothard Jenő műszerei, technikatörténeti emlékek. A Herényi Asztrofizikai Obszervatórium csillagászati tevékenységének eredményei. Alapvető csillagászati ismeretek szemléltetése, bemutatása – interaktív formában.
- **ISEUM Savariense Régészeti Műhely és Tárház** Az Iseum rövid időn belül meghatározó kulturális jelentőségre tett szert, a templomhomlokzat stilizált képe még a városcímerbe is

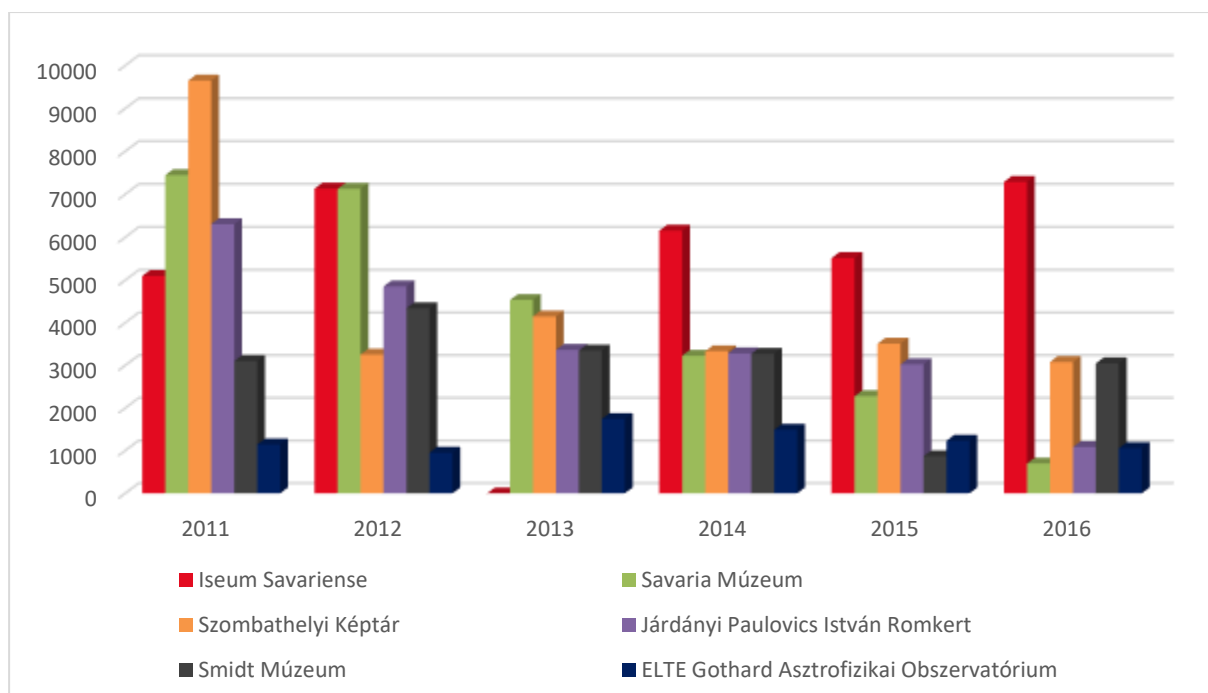
belekerült. A romok fölé kiállító pavilon épült, a szentélyudvar pedig nyaranta operaelőadásoknak és könnyűzenei hangversenyeknek adott otthont. A savariai Isis szentély az 1960-as években országos ismertségre és nemzetközi rangra tett szert. Az évtizedek alatt azonban állapota leromlott, mígnem a 2001-ben újraindult kutatásokkal együtt a világhírű kőemlékeket is sikerült megmenteni. A jelenleg látható, egykori pompájában rekonstruált Iseum Savariense 2011-ben tárta ki kapuit a nagyközönség előtt. Az intézmény azóta képzőművészeti, építészeti kiállításoknak, különleges atmoszférájú udvara opera- és musical előadásoknak, színházi produkcióknak ad teret. Nyári élménytáborok, konferenciák, work-shopok, ismeretterjesztő előadások várják a külföldi és hazai szakembereket és a nagyközönséget. A 21. század igényeinek megfelelő kiállítóterben látható az Isis Savaria Otthona című vallástörténeti állandó kiállítás, amelyben a római császárkori Isis–Serapis tiszteletet és a kor emberének mindennapjait átszövő magán és hivatalos kultuszok emlékeanyagait láthatja a nagyközönség. Az interaktív bemutatás mellett gyermekfoglalkoztató, időszakos kiállítások és változatos programok várják a látogatókat egész évben.

- **Savaria Múzeum** A Nyugat–Dunántúl mai természeti és civilizációs képe, az a környezet, amelyben élünk, a természet sok évmillió munkájának és az itt élő ember alig tízezer éves természetformáló tevékenységének eredményeként született. E jellegzetes alpokaljai táj föld- és élettörténetének, természeti képének és emberi történelmének néhány fontos pillanatát villantja fel a tárlat. A séi újkőkori falu élete, a velemi Szent Vid-i város születése a bronzkorban és a római Savaria olyan településtípusok, amelyek más–más földrajzi környezetben alkalmasak az ember és természet kapcsolatának bemutatására.
- **A Püspöki Palota, Szombathelyi Egyházmegyei Múzeum és Kincstár** A Sala Terrena, hazánk első múzeuma, ahol az egykori középkori várban, majd Szily János püspök által gyűjtött római korból származó feliratos kövek láthatók; a köveket valaha Mátyás király is megcsodálta. A terem falait Dorffmaister Savaria antik emlékeit megörökítő freskói díszítik. A város már a középkorban is bővelkedett római kori kőemlékekkel. Egykor a középkori vár – amit Szily János győri segédpüspök romos állapota miatt lebontatott – falaiba is voltak beépítve római időből származó kövek, azonban az egyházi épületek építése során (szeminárium, palota, székesegyház) még nagyobb mennyiségben kerültek felszínre Savaria kövei, ezeket tekinthetik meg a látogatók.
- **Kámoni Arborétum** A Gyöngyös–patak partján fekvő 27 hektáros arborétumban a mérsékelt és hideg égöv fa- és cserjefajaiból álló gyűjtemény látható. A kert növényvilága rendkívül gazdag, a több mint 3000 faj, fajta és változat az év minden időszakában tartogat látnivalót. Színes virágaikkal gyönyörködtetnek a magnóliák, a rododendronok és azáleák,

a hortenziák, a bokorrózsák, a törpe orgonák. A gyűjtő- és megőrző tevékenység mellett az arborétum korábban az erdészeti növénynevelés egyik kutatóbázisaként funkcionált, ennek nyomait őrzi a ma is látható kísérleti fenyőültetvény.

- **Járdányi Paulovics István Romkert** Savaria maradványainak legnagyobb egybefüggő részletét a Romkert tárja a látogatók elé. A Romkertben végzett ásatások során 1–4. századi és középkori épületmaradványok kerültek a felszínre: császári palota, közfürdő, vámház, Mercurius–szentély, továbbá műhelyek, fazekaskemencék, római útmaradványok, mozaikfelületek és a vár. Legértékesebb része a palotakomplexum. Hatalmas csarnokát egykor mozaikpadló takarta, mely mai töredékes állapotában is Pannónia legnagyobb egybefüggő mozaikfelülete. A 2001–ben megnyílt új állandó kiállítás az egykori fazekasnegyed és Savaria területén előkerült fontosabb leleteket mutatja be.

A felsoroltak alapján is egyértelmű, hogy Szombathely épített örökségének vonzereje vitathatatlan. A város vezetése hangsúlyt fektet a figyelemfelhívásra is, illetve a látóknak bemutatására, népszerűsítésére szolgáló programok szervezésére. A SzombathelyPont mobiltelefonos applikáció, illetve weboldal Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata, az Agora Szombathelyi Kulturális Központ és a Szombathelyi Sportközpont és Sportiskola Nonprofit Kft. közös fejlesztése, amit azért hoztak létre, hogy a szombathelyieken túl a városba látogatók is könnyen és gyorsan jussanak információhoz.

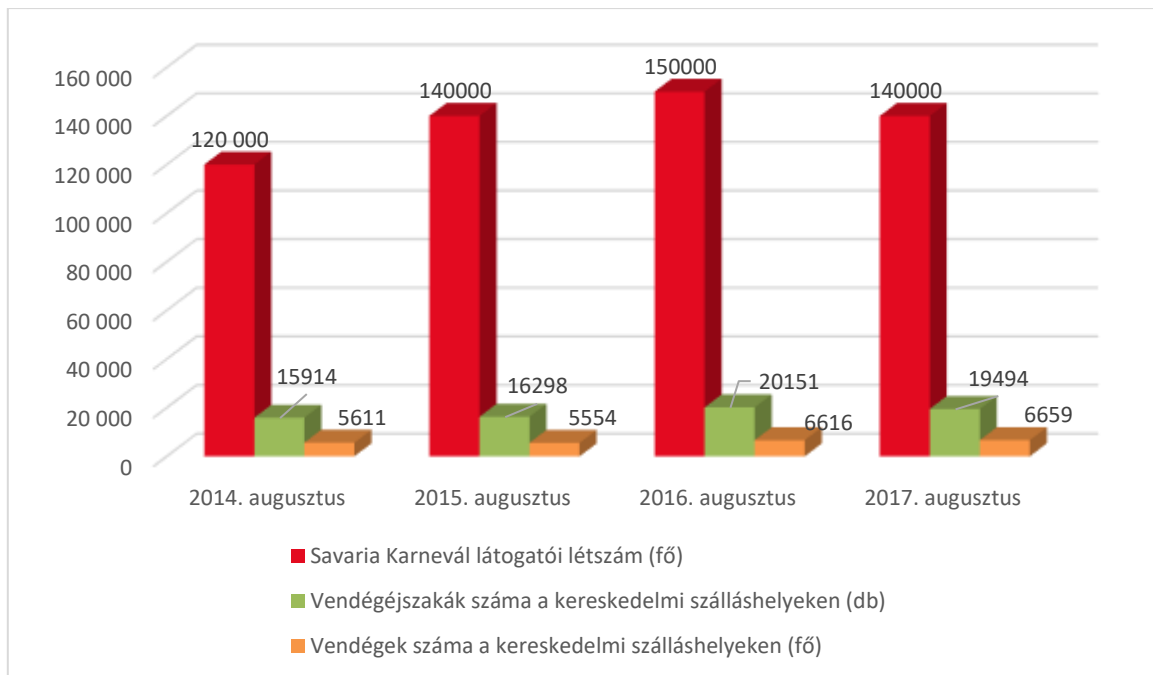


17. ábra – A Savari Múzeum és tagintézményei, valamint az ELTE Gothard Asztrofizikai Obszervatórium látogatottsága

Forrás: museumstat.hu

A felsorolt főbb látnivalókon túl számos egyéb nevezetesség található a városban és a tágabb környezetében is. A Mellékletek fejezetben található vonzerőleltár tételesen felsorolja a régióban található különlegességeket.

Az adottságokon túl a programok, fesztiválok jelentősen hozzájárulnak a város turisztikai vonzerejéhez, felhívja a figyelmet a látnivalókra. Minden évben megtartott programsorozat például Szombathely legnagyobb volumenű, leglátogatottabb kulturális-szórakoztató eseménye a **Savaria Történelmi Karnevál**, melynek története évtizedekre nyúlik vissza, s a város római hagyatéka köré épül. Az esemény általában augusztus vége felé kerül megrendezésre, kétszáznál is több programmal, első alkalommal 1961-ben rendezték meg. Több évtizednyi szünet után 2000 augusztusában, az államalapítás ezeréves évfordulója alkalmából rendezett milleniumi ünnepségsorozat keretében már összművészeti arculatot mutattak, másfél évtizedes újkori története során pedig a Savaria Történelmi Karnevál a város és a megye legnagyobb közönséget megmozgató változatlanul a történelmi tematikát a középpontba állító fesztiváljává nőtte ki magát. Évente hozzávetőlegesen 100–120 ezer ember vesz részt a rendezvényen. A méltán népszerű programfolyam világ-, nép- és könnyűzenei koncerteket éppúgy kínál, mint foglalkoztató és szórakoztató gyermekprogramokat, színházi előadásokat, artista- és akrobataprodukciókat, gasztronómiai eseményeket. A rendezvény valódi családi program, minden korosztály megtalálja az érdeklődésének megfelelő zenei, színházi, szórakoztató vagy épp játszva tanító produkciót. A Karnevál legnagyobb érdeklődéssel kísért eseménye évről évre a péntek és szombat esti fáklyás, jelmezes felvonulás, melynek során közel 1 000 korhű jelmezbe öltözött polgár vonul végig a belváros utcáin.



18. ábra – A Savaria Karnevál látogatószámának összehasonlítása a kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalmával

Forrás: KSH adatai és a Savaria Turizmus Nonprofit Kft adatai alapján saját szerk.

Az adatok alapján az állapítható meg, hogy a Karnevál jelentős érdeklődésre tart számot, melyből a kereskedelmi szálláshelyek nem tudnak profitálni, a szállóvendégek száma jóval elmarad a Karnevál látogatói létszámától. Ez egyfelől a már említett VFR turizmus egyik lehetséges következménye, másrészt azt is jelzi, hogy egy-egy napos programra érkeznek a vendégek, nem pedig többnapos tartózkodására. Ugyanakkor, a Karnevál alkalmas Szombathely vonzerejének növelésére, felhívja a figyelmet a város épített örökségére. Ezért a kulturális turisztikai attrakciók számának bővítése – például a Gothard–kastély látogatóközponttá fejlesztése – hozzájárulhat ahhoz, hogy a vendégek több napra is kikapcsolódási lehetőséget találjanak a városban és környékén.

Hasonló okból született a kezdeményezés, melynek keretében a magyar kormány a 2016-os évet Szent Márton emlékévnek nyilvánította Szombathelyen. A jubileumi év célja, hogy ráirányítsa a figyelmet Szent Mártonra és a megvalósított programok segítségével bemutassák életét, hiszen szülővárosa már a középkor óta őrzi kultuszát, ápolja a hozzá fűződő hagyományokat. A legnagyobb figyelem természetesen Márton születésének helyszínére, a Szent Márton–templomra összpontosul, de a fokozott érdeklődéssel keresik fel azóta is a Szent Márton Történelmi Sétaútat, mely a Szent Márton Plébánián működő Szent Márton Látogatóközponttól a Kálvárián át a Szent Márton–templomig tart. A programok lebonyolításában, szervezésében számos helyi kulturális intézmény segítkezik. A kulturális élet fő szervezője az AGORA Szombathelyi Kulturális Központ, mely Filmszínházat, Művelődési és Sportházat és Megyei Művelődési és Ifjúsági Központot tart fent. Fontos kiemelni még a

Savaria Szimfonikus Zenekart, mely a magyar zenei élet jelentős képviselőjévé vált az elmúlt évtizedekben.

3.2.6. Versenytárs elemzés

Magyarország egyik legrégebb városa több szempontból is különlegesnek mondható. Nyugati fekvése, domborzata, gazdag épített öröksége, különös tekintettel a római kori emlékekre egyedülállóvá teszi az országban. Ugyanakkor, hasonló adottságokkal más megyek székhelyek is rendelkeznek, például Eger és Pécs és Győr is. A felsorolt városok méretüket, elhelyezkedésüket (közeli határ), illetve turisztikai vonzerejüket tekintve hasonlóságot mutatnak Szombathelyével, ami a táj szépségét, és az ezeréves múltnak köszönhető gazdag épített örökséget illeti.

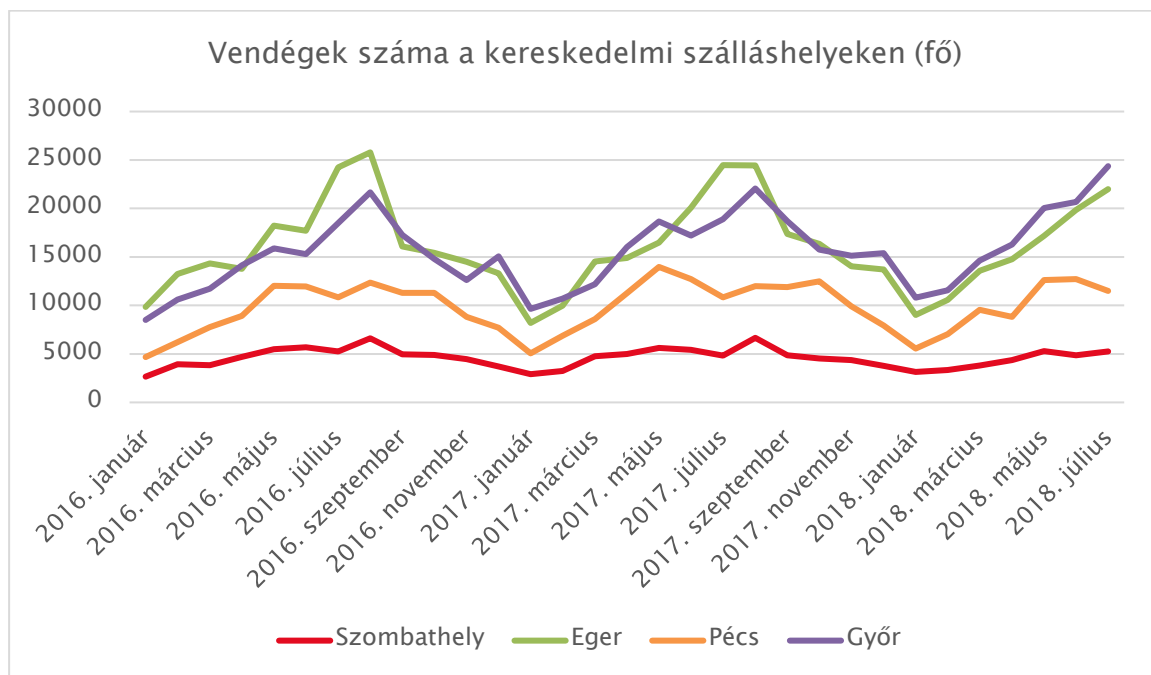
Eger Heves megye székhelye, a Bükk dél-nyugati lábánál fekszik, Budapestről nagyjából 130 km-re. Lakossága nagyjából 53 ezer fő, 25 ezer fővel kevesebb, mint Szombathelyé. Elsősorban az Eger-patak völgye határozza meg a város szerkezetét, változatos természeti környezet jellemzi. A túrázási lehetőségek mellett dicső történelmi múltra tekinthet vissza, így értékes műemlékegyüttessel rendelkezik. A hazaszeretet városának nevezték el Dobó István és markonyi emberének történelmi tette után. A török uralom jegeit is magán hordozza a város, a negyven méter magas Minaret, illetve a középkori egri vár, mely a város történetét bemutató Dobó István Vármúzeumot, illetve a Hősök termében a síremlékének is helyt ad, illetve a sajátos török fürdőkultúra emlékét a Török Fürdő őrzi. A városban található az ország második legnagyobb temploma, a klasszicista érseki Székesegyház, az ország legnagyobb orgonájával, és a tornyában működik az első csillagászati múzeum, a Spekula Csillagvizsgáló.

A festői szépségű Mecsek lábánál, Baranya megye székhelye, hazánk ötödik legnagyobb városa található, **Pécs**. A várost hegylejtők, völgyek, délről pedig sík vidék határolja. A Mecseki Parkerdő, az állatkert, a hajdani úttörővasút és a Misina-tető tornya által kínált kirándulási lehetőségek így adottak. A várost a 2. század elején rómaiak alapították, Sopianea néven, s a 4. századra jelentős központtá vált. A középkorban a művészeti egyik kiemelkedő helyszíne, illetve a török hódoltság idejéből itt is számos építészeti emlék maradt fenn, például a Széchenyi téren található, hazán legnagyobb török kori emléke Gázi Kászim pasa dzsámija, 23 méter magas kupolájával. Óvárosának szívéből kiemelkedő négy, méretes torony a Székesegyház, Bazilika monumentális díszai, eredete a római birodalom korába nyúlik vissza. A 4. századból való ókeresztény temető építményeit 2000-ben az UNESCO fel vette a világörökségek közé. Fontos még megemlíteni a Zsolnay porcelángyárat, mely 1852 óta a

magyar ipartörténet kiemelkedő szereplője. Pécs 2010-re elnyerte (EKF projekt keretében) Európa Kulturális Fővárosa címet.

Győr Bécs és Budapest között félúton fekvő patinás, sokszínű város, ahol építészeti, kulturális és természeti értékek sora ötvöződik egymással. A Kisalföldön, a Mosoni–Duna mellett, a Rába és a Rábca torkolatánál terül el. Szokták emlegetni a „vizek városa”-ként is. Magyarország műemlékekben gazdag városa a barokk belváros rekonstrukciójának elismeréséül elnyerte a műemlékvédelem Európa-díját. Történelmi korokat idéző templomok, paloták, múzeumok, jellegzetes sarokerkélyek, szűk közök jellemzik. A győri Püspökséget Szent István alapította, bár a Püspökvár és a Püspöki Palota alapjai római korúak. A városban található Bazilika alapjait szintén Szent István uralkodása alatt fektették le. 1607 óta a városban őrzik Szent László Hermáját, melyet minden év júniusában körmeneten hordoznak körbe. A Győri Egyházmegyei Kincstár, Könyvtár és Kőtár főleg liturgikus tárgyakat őriz, a muzeális könyvtár ma mintegy 67 ezer kötet könyvet és 362 darab 1850 előtti kéziratot őriz. Itt található még a Loyolai Szent Ignác bencés templom, a Karmelita templom, illetve neoromán stílusú Zsinagóga.

A felsorolt megyeszékhelyek turisztikai vonzerejüket tekintve hasonlóak Szombathelyhez, vendégszám tekintetében, azonban jelentősen el van maradva tőlük.



19. ábra – Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma

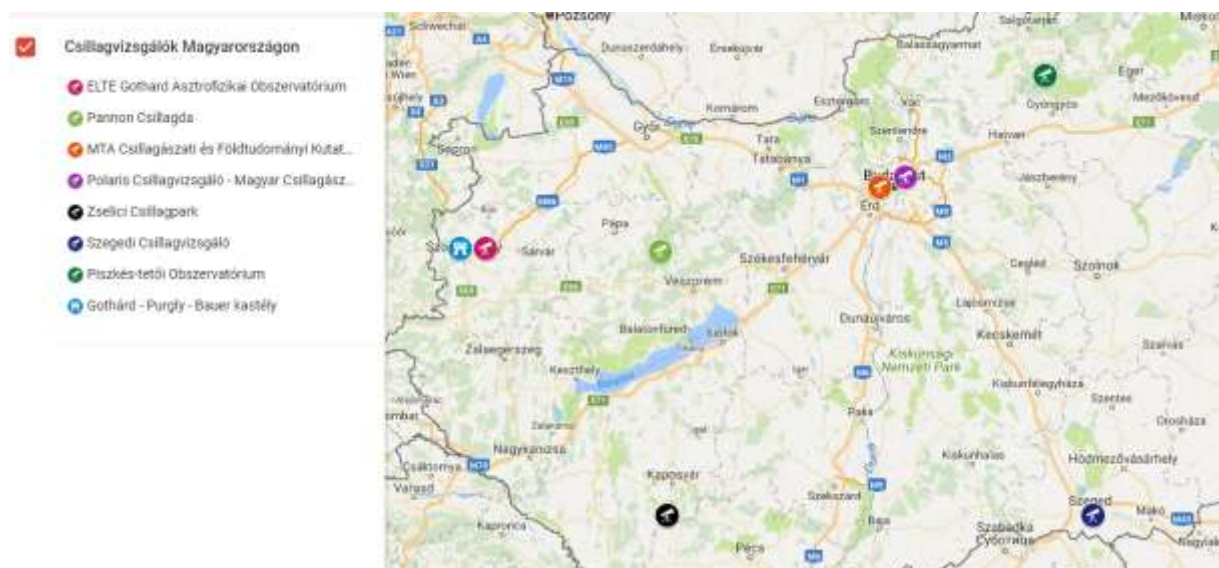
Forrás: KSH adatai alapján saját szerk.

Az adatok Eger és Pécs esetében csak 2016 januárjától állnak rendelkezésre. Az azóta eltelt bő két és fél év alapján az állapítható meg, hogy a vizsgált időszakban arányaiban megegyeznek a vendégforgalom számának alakulásai, a nyári hónapok a legnépszerűbbek, a

téli hónapok a legkevésbé. Ugyanakkor Szombathely látogatottsága jóval alacsonyabb értéket mutat egész évben, mint a többi, hasonló adottságokkal rendelkező város, melyet többek között a már említett VFR turizmus is indokol, másrésztől kijelöli az elérendő célt, melynek eléréséhez jelen fejlesztés is hozzá kíván járulni.

A versenytársak tématerület szerinti bemutatása

A projekt keretében hazánk egyik egyedi épített öröksége, természettudományi szempontból egyedülálló színtere kultúr-, turisztikai attrakcióvá emelése, többcélú fenntartható hasznosítása és szellemi örökségének élmény-alapú bemutatása valósul meg. Ennek értelmében ebben a témában a versenytársakat a csillagászati múzeumok, obszervatóriumok, s bizonyos szempontból a csillagvizsgálók jelentik, abban az esetben, amennyiben azok látogathatóak. Elsődleges feladatuk az égbolt megfigyelése, tudományos vizsgálata, kutatása, s csak másodlagos annak bemutatása is. Ennek ellenére számos csillagda rendelkezik az utóbbira koncentráció programokkal, melyek sok esetben szezonálisak, s a nagyobb csillagászati jelentőséggel bíró események köré rendeződnek.



20. ábra – Csillagvizsgálók Magyarországon

Forrás: saját szerk.

Ezek alapján a fő versenytársai a témában:

- **ELTE Gothard Asztrofizikai Obszervatóriuma** szombathelyi, tematikus csillagászati szakgyűjteménye jelenti. A századforduló tudományos műhelyében végzett európai színvonalú asztrofizikai kutatások eszközeit és eredményeit korunk legújabb csillagászati felfedezéseinek szemléltetésével együtt tárja a látogatók elé. Fő feladata Csillagvizsgálóként a nemzetközi szinten való tudományos kutatás közalkalmazottai, valamint egyetemi hallgatók és doktoranduszok részvételével oktatás, kutatás és

szakmai gyakorlat biztosítása. A Gothard–hagyaték muzeális tárgyainak jelenlegi kezelőjeként a hagyatéknek az új látogatóközpont által való használatának feltételeiről mindenképpen javasoljuk az egyeztetések megkezdését. Továbbá a Gothard–kastély hiteles szakmai háttérének biztosításában, a pedagógusok számára szakmai anyagok kidolgozásában, valamint a szakvezetések alkalmával; szintén szoros együttműködés javasolt.

- **Hegyháti Csillagvizsgáló Hegyhátsálon**, melyet a Hegyháti Csillagvizsgáló Alapítvány működtet, elsősorban kutatási céllal, alkalmankénti programlehetőségekkel. A csillagvizsgálóból főként üstökösök, nagy sajátmozgású csillagok és kettőscsillagok tudományos megfigyelése folyik. A csillagvizsgáló ezekről rendszeresen csillagászati bemutatókat és ismeretterjesztő előadásokat tart.
- **Pannon Csillagda, Bakonybélben** található, egy állandó kiállítással a csillagászati és űrkutatás történetéről, planetáriummal, illetve tudományos igényű távcsőparkkal várja látogatóit. Kizárólag itt tekinthető meg egy 3D-s mozifilm, mely a Marsot hivatott bemutatni.
- **Polaris csillagvizsgáló Óbudán** található, a Magyar Csillagászati Egyesület tagjai által működtetett csillagda fő célkitűzése a csillagászat megismertetése és megszerettetése az arra fogékonyakkal. Ennek keretében bemutatják az itt található eszközöket, illetve azok használatával az aktuális égi látnivalókat is. Az elmúlt években számos kiadvánnyal is jelentkeztek, kizárólag magyar szerzők munkáit kiadva.
- **Piszkéstetői Obszervatórium**, hivatalos nevén a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Konkoly–Thege Miklós Csillagászati Intézete Piszkés–tetői megfigyelőállomása, egyike Magyarország csillagászati létesítményeinek. Elsősorban csoportokat fogadnak, akik megismerhetik az obszervatórium feladatait és a távcsöveket. Az itt folyó tudományos munka miatt éjszakai égbolt figyelést nem szerveznek, elsősorban a kutatás zajlik ebben az intézményben.
- **Szegedi Csillagvizsgáló** előadásokkal várja látogatóit. A témák a legnagyobb érdeklődésre számot tartó területek közül kerülnek ki: a Naprendszer közelről tanulmányozott égitestei, az űrutazás jövője vagy épp az idegen világok felfedezése, mégpedig csillagászok szakértő tolmácsolásában. A prezentációkat látványos felvételek és háttértörténetek színesítik, az előadás végeztével pedig örömmel válaszoljuk meg a hallgatóság kérdéseit. A programok között szerepel még a lézeres csillagképtúra, távcsöves bemutató, illetve magának a csillagvizsgálónak a bemutatása is.
- **Eszterházy Károly Főiskola Csillagászati Múzeuma, Spekula Csillagvizsgáló**. A Varázstoronyként is számontartott épület egyedik emeletén, a Hell Miksa Experimentáriumban diákcsoportok előzetes egyeztetést követően rendhagyó természettudományi, múzeumpedagógiai órákon és foglalkozásokon vehetnek részt. A Planetáriumban különböző csillagászati műsorok várják az érdeklődőket. Itt található a

Csillagászati Múzeum is, amely eredeti környezetben tárja elénk egy 18. századi csillagvizsgáló távcsöveit és egyéb eszközeit.

A desztináció versenytársainak bemutatása

A kulturális turizmus nem csak a városra jellemző, hiszen hasonló turisztikai vonzerővel bír a megye, sőt a régió is. A különböző nevezetességek nem csak egymás alternatíváját képezik, hanem egységesen alkotnak vonzó desztinációt. Így javasolt a Nyugat-dunántúli régió kiemelkedő látnivalóival való közre-, illetve együttműködés.

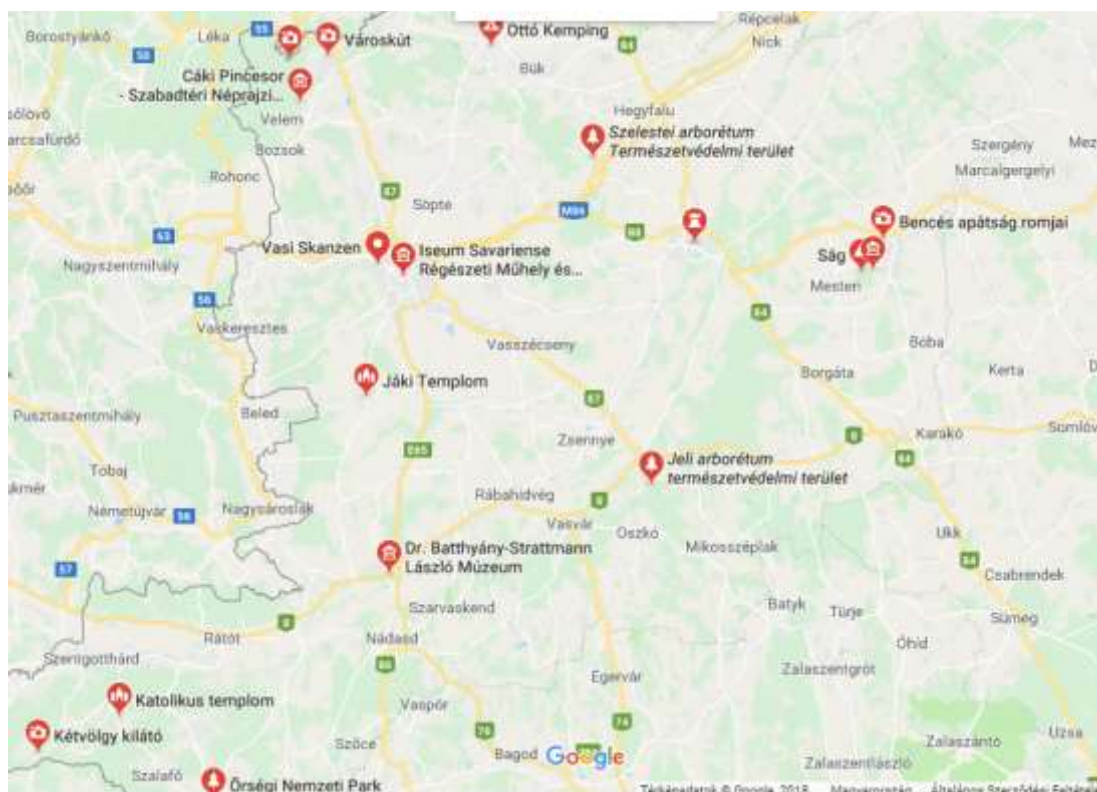
A vasi táj egyik ékessége, az **Őrség**, illetve az Alpok nyúlványai mentén **Kőszeghegyalja**, az **Írott-kő Natúrpark** területe. A hegység tövében meghúzódó kis falvak egyedi hangulata, például **Cák** védett pincesorra sok száz túrakedvelő csábít a térségbe. A **Ság tanúhegy** és a Tájvédelmi körzet, a Rába folyó mellett fekvő **Vendevidék** kínál különleges értékeket, szépségeket.

A tájegység épített örökségben is gazdag. Igazi ékessége a műemlékek sokaságánsk otthont adó, az ország egyik legszebb történelmi kisvárosaként számon tartott, az elmúlt években jelentősen megújult **Kőszeg**. A Jurisics téren áll a Városháza, amely az ország legrégebb, ma is városházaként funkcionáló épülete, s a méltán híres vára szintén Jurisics Miklós várkapitányról kapta a nevét.

A megye névadó települése **Vasvár**, nevét a korai Árpád- korban meglévő környékbeli kohókról kapta. A város közelében mintegy 8 kilométeren áthúzódó – átlagosan 7 méter magas– római sáncot nem az ókorban, hanem a magyar államalapítás környékén létesítették.

Szombathelytől délre igazi időutazást tehetünk a középkorba, az ország talán legismertebb román kori temploma, a **Jáki templom** sokak számára ismert, de a szintén Árpád-kori csempekopácsi templom igazi rejtett kincs. **Sárváron**, az impozáns Nádasdy-vár kínál középkori élményeket, a **Kám** melletti varázslatos Jeli arborétum pedig vitathatatlanul az ország legszebb botanikus kertje, főleg a csodaszép rododendronok virágzása idején.

Végül, de nem utolsósorban több fantasztikusan felszerelt, minden igényt kielégítő fürdőkomplexum nyújt első osztályú vízi élményeket. Sárvár, a Termálkristály hazája, kitűnően ötvözi a csendes kikapcsolódást az önfelelt családi fürdőzéssel, **Bükfürdő**, hazánk egyik legnagyobb gyógy- és élményfürdője minden korosztály részére tökéletes. A település látnivalókban is bővelkedik, az Evangélikus templom, a Szent Kelemen-plébániatemplom, illetve a Felsőbüki Nagy-(Szapáry-) kastély is műemléki épületek.



21. ábra – A régió látnivalói

Forrás: saját szerk.

Összességében elmondható, hogy Szombathely és környéke több kategóriában kínál kikapcsolódási és szórakozási lehetőségeket, melyek kiegészítik egymást. Így a régió turisztikai vonzereje hozzájárul, erősíti Szombathely vonzerejét is.

3.3. SWOT–ELEMZÉS

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyedülálló szellemi örökség. ▪ Épségben maradt történelmi hagyaték – alapját képezi a kiállításnak. ▪ Nyugat–magyarországi elhelyezkedés. ▪ Könnyű megközelíthetőség a városból, csendes, természet közeli környezet. ▪ Csillagda épülete közvetlenül a kastélyban. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A leromlott állapotok miatt jelentős beruházási igény. ▪ Építészeti, műemléki adottságok miatti korlátok (pl. szűk terek). ▪ Városközponttól relatív távoli helyszín.
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyedülálló kulturális és szellemi örökség. ▪ A helyi turizmus növekedése. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nem sikerül attraktív, fenntartható funkciókat telepíteni a kastélyba.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ A Modern Városok Program elindulása, erős kormányzati akarat a helyi attrakciók megújítására. ▪ Támogatások által biztosítható források. ▪ A kultúra és a történelmi értékek megismerése iránti turisztikai igény növekedése. ▪ Fejlesztések összehangoltsága. ▪ Egyedülálló oktatási – élmény helyszín. ▪ Szoros együttműködési lehetőség az ELTE-vel, erős szakmai háttér biztosítása. ▪ Az új helyszín integrálása a város látnivalói közé és rendezvénynaptárába. ▪ Együttműködési lehetőség a régió más turisztikai célpontjaival. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Műemléki és természeti környezet miatti kockázatok (régészeti feltárások, engedélyezési folyamatok). ▪ Műemléki és természeti környezet miatt megemelkedő költségek (régészeti, restaurálási és egyéb kivitelezési folyamatok). ▪ Nem megfelelő marketing esetén kívül reked a város turizmusából.
--	--

6. táblázat – SWOT elemzés

3.4. A FEJLESZTÉS CÉLJA ÉS ELVÁRT EREDMÉNYE

A Magyarország Kormánya és Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata közötti együttműködési megállapodás végrehajtásával összefüggő feladatokról szóló 1936/2015. (XII. 12.) Korm. határozat szerint a Kormány fejlesztési forrással támogatja a szombathelyi Gothard–kastély felújítására és új funkciókkal történő hasznosítására irányuló önkormányzati tervet. A fejlesztés keretében az egykori Gothard–kastély rehabilitációja és komplex, kultúr- és turisztikai attrakcióvá fejlesztése valósul meg, igazodva a modern kulturális és rendezvényi turizmus igényeihez.

Jelen tanulmány ezzel összhangban az alábbi célokat definiálja:



22. ábra – A fejlesztés célrendszere

A projekt fő célkitűzése épített örökségünk teljes körű rehabilitációján és a szellemi örökség bemutatásán túl a magas színvonalú turisztikai igényeknek megfelelő, innovatív, egyedi, országos szinten is versenyképes, élményalapú oktatási – turisztikai attrakció kialakítása a kastélyban és környezetében, valamint a befektetőket inspiráló, húzó turisztikai attrakciók számnak növelése a desztinációban.

Cél továbbá az értékelvű hasznosítási forma kidolgozása, a fenntarthatóság feltételeinek megteremtése, a kulturális örökség megőrzése, a bemutatás eszközeinek innovatív elemekkel történő felvértezése, valamint jövedelmező, befektetők és együttműködő partnerek számára vonzó környezet kialakítása.

A fejlesztés hatására a térség versenyképessége javul, szolgáltatásaiban minőségi és mennyiségi fejlődés jön létre, amely komplex, a látogatói igényekkel harmonizáló, több napot átölelő attrakciós mixet eredményez.

A tervezett beruházás hozzájárul a Kormány gazdaságfejlesztési céljaihoz is, mert multiplikatív hatást fejt ki környezetére, hozzájárul épített és szellemi örökségünk fennmaradásához, az identitástudat erősítéséhez, valamint munkahelyet teremt környezetében.

A projekt közvetlen céljai:

- A Gothard–kastély megújítása, modern technikai felszerelésekkel ellátott, versenyképes turisztikai termék létrehozása rendezvényi és kulturális turizmus piacán.
 - Elvárt eredmény: új attrakció létrehozása, integrált látogatói útvonal kialakítása, térkapcsolatok rendezése, közlekedési kapcsolatok modernizálása, új kulturális közösségi tér létrehozása, kültéri programok feltételeinek megteremtése, kastély és kastélykert felújítása.
- Kiemelkedő jelentőségű építészeti, történelmi hagyaték értékelvű hasznosítása, turisztikai vonzerővé fejlesztése.
 - Elvárt eredmény: a kulturális és természeti értékek megőrzése, fenntartható hasznosítása.
- Komplex, látogatóbarát kiállítási tematika és kapcsolódó programsorozat kialakítása, A kulturális és az oktató jellegű turisztikai szolgáltatások – döntően az integrált látogató- és családbarát menedzsment rendszer pl. gyerek programok, virtuális játék, – bővítése.
 - Elvárt eredmény: élményalapú ismeretátadás, szórakoztató tanulás, célcsoportorientált kínálat kialakítása, egész éves látogathatóság biztosítása.
- Szombathely látogatóforgalmának növelése az új vonzerő által generált látogatók számával, integrált látogatómenedzsment bevezetése.
 - Elvárt eredmény: több bevétel a szolgáltatóknál, élénkülő befektetői kedv.
- A vonzerő által közvetített ismeretekkel az idelátogatók – főként csillagászati – tudásának bővítése.
 - Elvárt eredmény: élményalapú ismeretátadás, innovatív kínálati elemek életre hívása, oktatási célú használat feltételeinek megteremtése.
- A projektek megvalósításán keresztül munkahelyek teremtése.
 - Elvárt eredmény: több szakképzett munkatárs, elégedett, jól teljesítő dolgozó, európai színvonalú munkahely.
- Együttműködés kiszélesítése a helyi és regionális szolgáltatókkal, oktatási és szakmai szervezetekkel. Az együttműködés keretében gördülékenyebb vendégkoordináció, szakmai partnerkapcsolat.
 - Elvárt eredmény: több vendég, komplex szolgáltatás kialakításában való bekapcsolódás, szakmai együttműködés, helyi gazdaság élénkítése.

A projekt közvetett céljai az alábbiak:

- Versenypozíció megteremtése, erősítése, felzárkózás, más turisztikailag frekventált településekhez.
- A turizmus multiplikatív hatásainak kiaknázása.
- A helyi vállalkozások piaci stabilitásának, jövedelemtermelő képességének erősítése.
- A lakosság életminőségének, életszínvonalának javítása.
- A célcsoportok hatékony elérése és megnyerése.
- A szolgáltatások mennyiségi és minőségi fejlesztése.
- A turizmusban tapasztalható szezonális mérséklése.
- Idegenforgalmi adóbevételek növelése.
- Szakképzett munkaerő helyben tartása.

3.5. EGYÜTTMŰKÖDŐ PARTNEREK ÉS AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS FORMÁJÁNAK BEMUTATÁSA

A projekt megvalósítását a Projektgazda Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata önállóan tervezi, konzorciumi partnerek bevonására nem kerül sor. Azonban a projekt komplexitása és fenntarthatósága miatt több partnerrel is javasolt együttműködni a sikeres megvalósítás érdekében.

Az együttműködések célja egyrészt a projekt megvalósíthatóságának és sikeres fenntarthatóságának szakmai kereteinek biztosítása (ELTE GAO); másrészt a helyi, nagy látogatószámot vonzó rendezvény (Savaria Történelmi Karnevál), valamint a környékbeli, legnagyobb vendégforgalmat bonyolító wellness-központok (mint a sárvári Gyógy- és Wellnessfürdő, valamint a Bükfürdő Thermal & Spa) látogatóinak vonzása és így a létrejövő új turisztikai attrakció maximális látogatottságának biztosítása.

A Projektgazda a Szombathelyi Turisztikai és Testvérvárosi Egyesülettel közösen 2011-ben hozta létre a Savaria Turizmus Nonprofit Kft.-t, amely 2011 novembere óta regisztrált helyi TDM szervezetként működik Szombathely város számára, és mint a Magyar Turisztikai Desztináció Menedzsment Szövetség rendes tagjaként több, mint 100 további TDM szervezettel működik együtt. Az együttműködések hatékonyságának fokozása érdekében mindenképpen javasolt a TDM szervezet bevonása az együttműködések kialakításába és az új turisztikai attrakció népszerűsítésbe azzal a céllal, hogy a Gothard–kastély elfoglalhassa helyét Szombathely már meglévő és ismert turisztikai látványosságai között.

A javasolt együttműködő partnereket és az együttműködések területét az alábbi táblázat foglalja össze.

Javasolt együttműködő partner	Az együttműködés területe
Eötvös Loránd Tudományegyetem Gothard Asztrofizikai Observatórium Multidiszciplináris Kutató Központ (ELTE GAO MKK)	A Gothard–hagyaték muzeális tárgyainak jelenlegi kezelőjeként a hagyatéknek az új látogatóközpont által való használatának feltételeiről mindenképpen javasoljuk az egyeztetések megkezdését. Továbbá a Gothard–kastély hiteles szakmai hátterének biztosításában, a pedagógusok számára szakmai anyagok kidolgozásában, valamint a szakvezetések alkalmával; szintén szoros együttműködés javasolt.
Együttműködés más településekkel és turisztikai desztinációkkal	<p>Komplett, közös turisztikai csomagok kialakítása, a régióban a tartózkodási idő növelése céljából. Kiemelten a következő településekkel és turisztikai desztinációkkal javasolt szoros együttműködési keretek kialakítása:</p> <p>Kőszeg: Kőszegen nincs regisztrált TDM szervezet, ezért az együttműködés kialakítására helyi szálláshelyekkel, illetve a Jurisics–Vár Művelődési Központ és Várszínházzal van lehetőség szombathelyi kirándulási lehetőségként a Gothard–kastély ajánlása, illetve a várral közös látogatói csomagok, programok kialakítása céljából.</p> <p>Jáki templom: Együttműködés kialakítása a Szombathelyi Egyházmegyével közös turisztikai csomag kialakítására.</p> <p>Jeli Arborétum (Kám): Együttműködés kialakítása az Órségi Nemzeti Park Igazgatósággal (természetvédelmi kezelő), valamint a Szombathelyi Erdészeti Zrt.-vel (vagyonkezelő) családos kirándulásokhoz, iskolai kirándulásokhoz és természettudományi iskolai programokhoz közös programok, turisztikai csomagok kialakítása céljából.</p> <p>Gyógy- és Wellnessfürdő Sárvár: szombathelyi kirándulóhelyek, illetve a Gothard–kastély népszerűsítése, közös turisztikai csomagok kidolgozása (pl.: engedmények belépőjegyekből).</p> <p>Bükkfürdő Thermal & Spa: szombathelyi kirándulóhelyek, illetve a Gothard–kastély népszerűsítése, közös turisztikai csomagok kidolgozása (pl.: engedmények belépőjegyekből).</p>
Helyi és környékbeli szálláshelyek	A Savaria Turizmus Nonprofit Kft. , mint helyi TDM szervezet segítségével elért helyi és környékbeli szálláshelyek szombathelyi kirándulási lehetőségeket, köztük a Gothard–kastélyt népszerűsítő akciói.
Helyi és a környező települések iskolái	Gothard–kastély, mint látogatóközpont népszerűsítése, kihelyezett tanórák szervezése, iskolai kirándulások helyszíne.

7. táblázat – A javasolt együttműködő partnerek és az együttműködés területe

4.A RÉSZLETES MEGVALÓSÍTÁSI JAVASLAT KIDOLGOZÁSA

4.1. MŰSZAKI TARTALOM ÉS A KIALAKÍTANDÓ ATTRAKCIÓ LEÍRÁSA

4.1.1. A projekt előzménye – a kiállítás alapját képező történeti háttér

A 19. század vége az európai ember számára a tudományos felfedezések igen termékeny időszakát jelentette. A természet erőinek megismerése és az ember szolgálatába állítása a kor egyik legfontosabb kihívása volt, számos ebből az időszakból eredő felfedezés, szabadalom és felismerés teremtett alapot a ma ismert modern világnak.

Gothard Jenő e tudományos, szellemi téren igen felpezsdült időszakban – nagy feltalálók kortársaként – látta meg a napvilágot a herényi birtokon. Az otthoni légkörben, majd a szombathelyi Premontrei Főgimnáziumban, Kunc Adolf tudós társaságában eltöltött évek kiváló alapot teremtettek a természettudományok iránt fogékony fiatalember tehetségének kibontakoztatásához. A tudományos kísérletek iránti lelkesedésében fiatalabb testvérei – Gothard Sándor és István – is osztoztak, így a kastélyban már a középiskolai évek alatt fizikai és kémiai laboratórium működött. Az érettségi után Jenő felsőfokú tanulmányait a bécsi Technische Hochschulén végezte, első kísérletei – amelyeket már akkor országos jelentőségű tudományos figyelem kísért – is ehhez az időszakhoz köthetőek. A gépészmérnökként végző Gothard Jenő a herényi kastélyba visszatérve a birtokigazgatás mellett szenvedélyesen tanulmányozta az éjszakai égboltot, kísérleteket végzett, megfigyeléseit gondosan lejegyezte. 1871-ben az ógyallai csillagászati obszervatóriumban tett látogatás során erősödött meg benne a gondolat, hogy saját birtokán csillagvizsgálót hoz létre, ezzel meghúzva tudományos munkássága vezérfonalát. Ismeretei kiszélesítése érdekében utazásokat tett Amerikában és Európa nagyvárosaiban, felfedezők, tudósok, szellemi emberek társaságát keresve. Az 1896-os chicagói világkiállítás során lehetősége nyílt tanulmányozni az ottani csillagvizsgálók felépítését, amelynek eredményit később saját műhelyében kamatoztatta. Baráti társasága és levelezőpartnerei között szerepeltek többek között Konkoly Thege Miklós, Zichy Jenő és Edelman Sebő. A megszerzett tudást kísérletező hajlamával és kiváló műszaki érzékével ötvözve a herényi birtokon kamatoztatta.

Az 1848–49-es szabadságharc nem kedvezett a tudományok előmozdításának, habár hazánk akkor sem szűkölködött erre fogékony humán erőforrásban. Csaknem két évtized elteltével Konkoly Thege Miklós ógyallai magáncsillagdája és a kalocsai érseki főgimnázium kétkupolás csillagdája nyitotta a sort. A Gothard testvérek obszervatóriumát Hauszmann Alajos, a kor elismert tervezője álmodta meg, annak belső kialakítását maga Gothard Jenő vezényelte. Az obszervatórium első „észlelésére” a „first light” 1881. október 20-án került sor, amelyről a

Magyar Tudományos Akadémia is tudósított. A következő években a csillagda eszközparkja és a Gothard Jenő munkásságának eredményei exponenciális növekedésnek indultak. A szabad szemmel nem látható Barnard–Hartwig–üstökösről ő készítette a világon először fényképfelvételt 1886-ban. Az ifjú tudós érdeklődési köre rendkívül tág spektrumon mozgott, a mezőgazdaság, a gépészet, az elektromosság, a távközlés és a csillagászat témaköre egyaránt foglalkoztatták, végül az asztrofizika még jobbára ismeretlen, felfedezésre váró világa ejtette rabul. A következő években tudományos kutatómunkája e tárgykörben, de főképp a csillagok spektroszkópiai vizsgálata körül mozgott. Műhelyében a kor elérhető legmodernebb eszközeit hozta vagy készítette el maga. Ennek köszönhetően úttörő eredményeket könyvelhetett el a Jupiter, a Mars bolygók megfigyelése, vizuális észlelések, az asztrofotográfia, valamint az üstökösök és gázködök spektrálfotometriai vizsgálata termén.

Gothard Jenő kimagasló szellemi képességeit műszertechnológiai, elektronikai témakörökben és a gyakorlati megvalósításban is kamatoztatta. Aktív csillagászként többségében maga készítette műszereit pl. fotókamerákat, amelyek másodpéldányait gyakran más hazai és külföldi obszervatóriumok részére értékesítette. Érdeklődő természete folyamatosan újabb kihívások keresésére készítette, így a Rába folyóra tervezett ikervári vízerőmű munkálatai egy időre elvonták a távcsövek mellől. Az elektromosság gyakorlati használatának elmélete őt is magával ragadta, nevéhez kapcsolódik például Sopron város elektromos világításának tervezése, valamint a korai röntgenfelvételekkel történő kísérletezés, tökéletesítés, de Alexander Graham Bellel szinkronban a telefonnal kapcsolatban is végzett kutatásokat – sok más tudóstól eltérően felismerte annak hosszú távú gyakorlati hasznát. Olyan, ma már mindennapnak számító eszközök elődein is dolgozott, mint a mikrofon és a fonográf. Gothárdot Jenő világviszonylatban is elismert csillagászati, fizikai, fotokémiai, és elektrotechnikai kutatási eredményei elismeréseként több európai tudományos társaság is tagjai sorába választotta. A tudós Vas vármegye fejlesztését is jelentősen előremozdította, Herény elektromos ellátása mellett 1895-ben megalapította a Vas Megyei Elektromos Műveket; 1897-ben pedig jelentős szerepet vállalt abban, hogy a vidéki városok között elsőként Szombathelyen meginduljon a villamosközlekedés.

Gothard Jenő – tudományos témakörben tett utazásait leszámítva – egész életében a herényi birtokon dolgozott, a kastélyt tekintve állandó otthonának és kutatásai színterének. A herényi birtok gazdálkodás ügyes–bajos dolgait a legfiatalabb Gothard testvér, István vállalta magára, teret hagyva fivéreinek a tudományokban való elmélyüléshez. Gothard Jenő úttörő tudományos munkássága nem marad el tudós kortársai mellett, olyan kimagasló szellemi érték megalkotója, amelynek eredményei és tárgyi emlékei nem merülhetnek feledésben a herényi kastély falai között.

4.1.2. A Gothard–kastély építéstörténete

A kastély elődjét, egy barokk stílusú kúriát Szalánczy Márton Vas vármegyei alispán építtette 1696 és 1699 között. A birtok és a kastély 1720-ban adomány útján került Gotthárd Mihály szombathelyi főbíró tulajdonába. Leszármazottja Gotthárd (II) Ferenc Vas vármegye táblabírájaként szolgált, ő építtette a család új, klasszicista stílusú kúriáját Herényben. A táblabíró 1844-ben bekövetkezett halála után fiára, Gotthárd (III.) Istvánra szállt az uradalom. Az addigi kúriát Hauszmann Alajos tervei alapján 1878–80 között kastéllyá építették át – magába foglalva az addigi részeket. A kastély így historizáló, döntően neoreneszánsz arculatot kapott. A kastély ekkor csillagvizsgáló toronnyal gazdagodott, ahol Gothard Jenő csillagász asztrofizikai obszervatóriumot alakított ki. A csillagász halála után 1918-ban az obszervatórium berendezése – Gothard akaratának megfelelően – a premontrei gimnázium természettudományi gyűjteményébe került, ahol csodával határos módon épségben vészelte át a világháborúk viszontagságait. A birtok és a kastély 1918-ban Józsi Purgly János tulajdonába került, aki nem sokkal később továbbadta azt dr. Rőjtöki Bauer (I.) Mihálynak, akinek 1925-ben 100 katasztrális holdas birtoka volt Herényben. A kastélyt körülölelő kert Gotthárd (III.) István keze alatt angol stílusú tájképi kertté alakult, emellett konyhakert, üvegház, faiskola és hársfás is létesült a birtokon.

A Bauer család az államosításig lakott a kastélyban. Az épületet az államosítás után szükséglakásokká darabolták fel. Bár részleges felújításra 1958–59-ben sor került, szükséglakás funkcióját egészen 2017-ig megőrizte. A csaknem hatvan évig tartó elhanyagoltság következtében a kastély ma igen rossz állapotban van, felújítás, önfenntartó működést lehetővé tevő funkció kialakítása nélkül az épület a teljes pusztulással néz szembe.

4.1.3. A projekt indokoltsága

A fejlesztés, az egykori Gothard–kastély rehabilitációja, turisztikai–látogatóközponti funkcióval való megtöltése, a Modern Városok Program keretében, Szombathely Megyei Jogú Város épített műemlékeinek megújulásával összhangban, azok komplex turisztikai attrakciófejlesztésének részeként valósul meg a herényi városrészben. A herényi városrész Szombathely történelmi belvárosának képzeletbeli meghosszabbításaként, annak alternatívájaként szolgálja a helyi közösségi életet, valamint a településre érkező látogatók igényeit. A projekt keretében hazánk egyedi épített öröksége, természettudományi szempontból egyedülálló színtere kultúr-, turisztikai attrakcióvá emelése, többcélú fenntartható hasznosítása és szellemi örökségének élmény-alapú bemutatása valósul meg.

A kastély a modern kulturális és rendezvényi turizmus igényeihez igazodva újul meg, a színvonalas vendégfogadáshoz szükséges élményt maximalizáló, modern eszközparkkal, a

természettudományok fejlődésére fókuszáló egyedi kiállítási tartalommal, unikális, interaktív elemekkel, többfunkciós rendezvényterekkel és programokkal bővíti a település kínálatát. A beruházás az épület rehabilitációján túl az egykori angol kert, a térkapcsolat és közlekedési útvonal megújítását is magába foglalja. Az épületben kialakításra kerülnek a kastély, a Gothard család és főként Gothard Jenő kiemelkedő tudományos munkásságát megelevenítő kiállítási installációk, turisztikai és közösségi célú – a turizmus feltételrendszeréhez igazodó – kiegészítő szolgáltatások, valamint az attrakciónak állandó dinamikát kölcsönző közösségi programok feltételrendszere. A projekt így illeszkedik a Modern Városok Program elvárásaihoz, valamint Szombathely és a Nyugat–magyarországi régió komplex kínálatába, partnerként segítve a térség fenntarthatóságát és hazánk egyedi szellemi örökségének megőrzését. A fejlesztés célja kettős. Szombathely–Herény emblemikus épített–szellemi örökségének megőrzése mellett annak interaktív, élményalapú bemutatása lehetővé teszi az épület hosszú távú, gazdaságilag stabil fenntarthatóságát, emellett a település kínálata új, innovatív elemekkel gazdagított, fedett, modern turisztikai attrakcióval bővül.

Cél, hogy a herényi Gothard–kastély XXI. századi, a kulturális és rendezvényi turizmus célcsoport igényeivel harmonizáló, interaktív turisztikai attrakcióvá váljon, amely egyszerre színvonalas tudományos látogatóközpontként bevételt generáló egység, másrészt a térség közösségi igényeit maradéktalanul kiszolgáló kellemes környezet. A szezonon kívül is prosperáló programkínálat a fenntartható, gazdaságilag stabil működés záloga. Ezért az egész évet lefedő, változatos, valamennyi célcsoport és korosztály igényeinek megfelelő innovatív technikával felvértezett attrakciók életre hívása szükséges. A sokszínűség mellett törekedni kell az új élményelemek kínálatának egymással való harmonizálására, hogy a programok köre mindenkor a hely történelmének és termékeinek szellemiségét tükrözze. A vonzerőfejlesztés tehát hiánypótló kulturális turisztikai kínálat és közösségi igény kiszolgálás megvalósításán alapul, innovatív, a hazai szellemi és kulturális örökségéhez kapcsolódó élményturisztikai elemek bevezetésén túl a meglévő, vezető települési attrakciók erősítését is szolgálja. A kialakításra kerülő programok szorosan kapcsolódnak a település és a térsége adottságaihoz, történelmi és kulturális hagyatékához így integrálódnak a tájegység kínálati komplexitásába. Az így létrejövő attrakció egyedi, versenyképes piaci termék, változatos, a hazai természettudomány születésének teljes vertikumát felölelő programjai több, mint 2 órás tartózkodást tesznek lehetővé a látogatók számára. A fejlesztés teret enged a helyi szolgáltatók bemutatkozásának, gazdasági, környezeti és humán szempontból fenntartható egységet hoz létre. A fejlesztés lehetőséget biztosít továbbá a helyi és térségi közösségi és civil igények/programok lebonyolításához így a projekt társadalmi hasznossága is jelentős.

Az országban egyedülálló, a csillagászat-, természettudomány témakörére épített, a Gothard szellemi örökség valamennyi vonatkozását feldolgozó komplex kiállító és élménytér létesül. A fejlesztéssel fenntartható, turisztikai attrakció és műemléki érték megőrzés valósul meg.

A projekt tartalmazza

- A műemléki épület teljes körű rehabilitációját – kapcsolódó kültéri fejlesztések megvalósítása.
 - A jelenleg leromlott állapotú kastély külső és belső megújítását, eredeti térszerkezet visszaállítását (archív felvételek, tervrajzok alapján).
 - A kastély közvetlen környezetének, kertjének helyreállítását, vendég fogadásra alkalmassá tételét.
 - Térkapcsolatok rendezését, kültéri pihenők kialakítását.
 - Kulturális közösségi tér létrehozását Szombathely város számára.
 - Látogatói útvonal kialakítását.
 - Beltéri élményszerző egységek és kiszolgáló létesítmények telepítését.
 - Kültéri programok (nyári színpad, „csillagászati megfigyelő állomások” stb.) feltételrendszerének kialakítását a kastély kertjében.
- Komplex, látogatóbarát kiállítási tematika kialakítását.
 - Modern, az interpretációt élménnyé alakító multimédiás eszközök és egyedi épített kiállítási installációk telepítését.
 - Interaktív elemekkel gazdagított oktató-, filmvetítő, kabinet és múzeumpedagógiai foglalkoztató kialakítását.
 - Célcsoport orientált programok bevezetését.
 - Egyedi értékek közvetítését – „tudomány és varázslat”.
- Interaktív tudományos tábor és programsorozat kialakítását – kutatóműhely
 - Csillagászati kutatóműhely életre hívását- élő tudomány 7-14 éveseknek.
 - Asztrofizikai értekezések, „Gothard-program” – tudományos diák konferencia és verseny megtartását 14-18 éveseknek.
 - Légköri jelenségekhez igazított tudományos programok, megfigyelések, vita fórumok „Gothard nyomában” szervezését.
 - Természettudományi konferenciák és előadások megtartását – egyetemi és kutatói szinten.
 - Nyári táborok és osztálykirándulások szervezését – valódi tanulmányi kirándulás, „élményprogram” a természettudományok szerelmeseinek.
 - Jutalomtábor – „zseniprogram” bevezetését.
 - Együttműködésben az ELTE Gothard Tudomány- és Technikatörténeti Állandó Kiállítás és Observatóriummal, kihelyezett oktató célú programok, előadások, konferenciák megtartását a kastélyban.
- Integrált látogatómenedzsment rendszer bevezetését.
- Kastély park rehabilitációját – „vendégváros kert kialakítása”.
- Közlekedési kapcsolatok modernizálását.
 - Parkolók kialakítását.

- Biztonságos gyalogos közlekedési térkapcsolat kiépítését.
- Igényes közösségi tér kialakítását a helyi civil szervezetek fogadásához
 - Rendezvényhelyszín:
 - a helyi közösségi és civil szervezetek részére színvonalas helyszín biztosítását,
 - bérbeadás lehetőségét pl. esküvőhelyszínt,
 - catering szolgáltatás, eszköz bérbe adását,
- A fenntartást segítő for-profit tevékenységek létesítését:
 - Multifunkcionális rendezvényi és kiállítótér bevezetését (programok lebonyolítása, bérbeadás, többrétű felhasználás).
 - Ajándékbolt kialakítását (egyedi azonosításra alkalmas szortiment – kastély és városi marketingtevékenységgel összhangban).
 - Étterem, kávézó, békebeli sörkert, „galaktikus sütiző” kialakítását.
- Turisztikai fogadás feltételeinek megteremtése: jegypénztár, csomagmegőrző kialakítását.
- Turisztikai információs pont (Szombathely és környéke értékleltár) létesítését.
- Egyéb, a működést biztosító berendezések beszerzése (pl. biztonságtechnikai rendszer kiépítése).

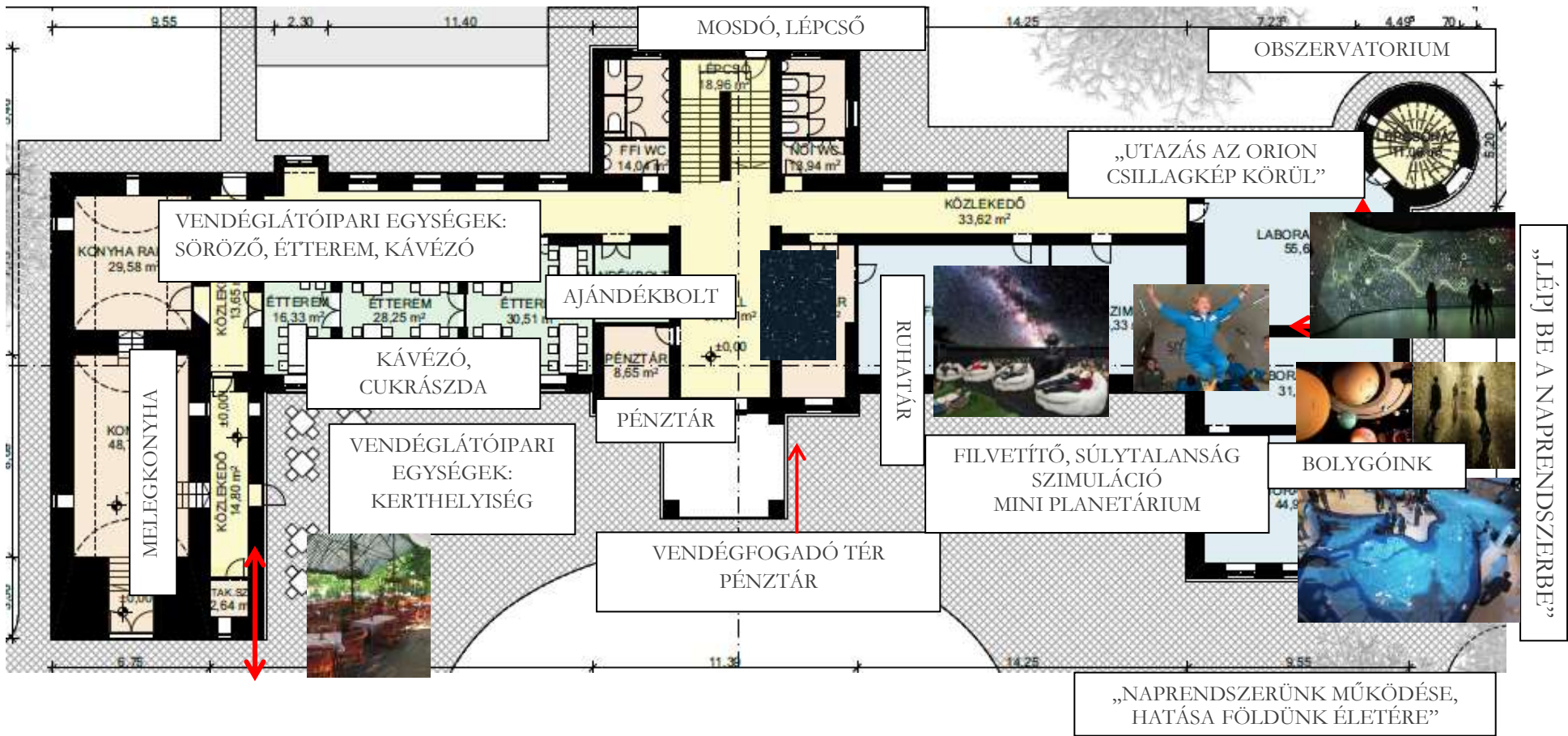
A kiállítási tematika összefoglalása

Gothard Jenő munkásságának vezérfonalát követő, valamint a kastély történetét bemutató állandó kiállítás az alábbi tematikával:

- Gothard Jenő élete, családja.
- Gothard Jenő tudományos munkássága.
 - Csillagászat témakör.
 - Elektromosság.
 - Vízerőmű.
 - Röntgen.
 - Telefon.
- Gothard Jenő tudományos, művészeti téren kiemelkedő kortársai, tudóstársainak bemutatása
 - Hauszmann Alajos – építészet.
 - Wilhelm Konrad Röntgen – sugárzás.
 - Pierre és Marie Curie – rádium.
 - Puskás Tivadar – távközlés.
 - Déri Miksa, Bláthy Ottó Titusz, Zipernowsky Károly – transzformátor.
 - Bánki Donát, Csonka János – porlasztó.
 - Kandó Kálmán – villamos mozdony.
- A Herényi kastély – birtok és családtörténet, idővonal, makett.

- A birtok és Gothard Jenő életét bemutató fotók, metszetek, kataszteri térképek.
- Enteriőr - látvány laboratórium (Gothard Jenő laboratóriumának rekonstrukciója).
- Tárgymegjelenítés - egyed vitrin konstellációval.
- Tapintható tárgyak - tárgymásolatok.

4.1.4.A kialakítandó attrakció leírása – Élmenytadó egységek



FOGADÓ-, ÉS KISZOLGÁLÓ HELYSÉGEKBE TELEPÍTETT LÁTVÁNY-, ÉLMÉNY ÁTADÓ EGYSÉGEK

1. Vendégfogadó tér

Rendkívül fontos, hogy a látogató a megérkezése pillanatában átérezze a kastély és az átadni kívánt információ szellemiségét, ezért az atmoszférateremtést már az előtérben meg kell kezdeni. Mivel itt kicsi a tér nincs lehetőség tablók vagy képernyők elhelyezésére, továbbá erős forgalmat bonyolító helyiség révén megállításra alkalmas információ átadás sem végezhető.

Padlógrafikai megjelenéssel csillagjegyek elhelyezése javasolt, ahol a látogató az éjszakai égbolton kirajzolódó csillagokat és neveit szemlélheti meg.

Padlógrafikai elemmel kellően leköthető a vendég gondolatai ameddig belépőjét megvásárolja és ruháját elhelyezi, dekoratív, ám nem rendelkezik komplex információ tartalommal, így nem igényel különösebben időt és odafigyelést.



23. ábra – Csillagképek egyszerű ábrázolása

2. Vendéglátó–ipari egységek

Bár az étterem, söröző és kávézó elsődleges célja a fogyasztás itt is megjeleníthető játékos formában a csillagászat témaköre. Olyan kivetítő telepítése javasolt, ahol figyelemmel kísérhető egyes égi jelenségek bekövetkezésének helye és ideje. A kivetítő folyamatosan mutatja (közeli dátum esetén visszszámol) a légköri események bekövetkezésének helyét és idejét.

A bemutatás rétegei:

- Napfogyatkozások, holdfogyatkozások – hol és mikor következik be a legközelebbi.
- Felénk tartó égitestek, meteorok, üstökösök – mikor lesz látható, milyen sebességgel halad, mennyire halad közel a földhöz.
- Napkitörések – mikor következik be.
- Üstökösök feltűnése – mikor és hol lesz látható.
- Holdkelte, holdtölte, telihold – mikor lesz.
- Bolygók mozgása – merre tartanak.
- Űrrakéta fellövés – mikor és hol lesz.



24. ábra – Példa kivetítőre egy külföldi kiállításon, Tokió

2.1 Sörkert

Az étterem előtti részen, a kastély belső udvarán „békebeli sörkert” telepítése javasolt. A század eleji hangulatot idéző sörözők rendkívüli népszerűségnek örvendenek külföldön és hazánkban egyaránt. A sörfogyasztás tendenciája az utóbbi években a prémium, házi főzésű és különleges sörök irányába tolódott, így ez a réteg jól fizető vendégek kört takar, akik a kocsmahangulat helyett a kellemes, múltat idéző kiülős helyeket keresik. A sörccsap másik végén lévőek száma is igencsak megszorodott az elmúlt időszakban. Számos kisebb, házi jellegű sörfőzde kínálja termékeit a legkülönfélébb íz világban. Érdemes tehát a jól ismert középkategóriás sörök helyett a kisebb, vonzóbb külcsínnel rendelkező kisipari sörökkel kísérletezni.

A hangulatkeltés költséghatékony látványelemek beszerzésével megoldható, a hozzáadott érték mértéke azonban jócskán meghaladja a ráfordítást.

Békebeli sörkert hangulat megidézése



25. ábra – Békebeli Sörkert, Gyömrő Város

FILMVETÍTŐ, OKTATÓKABINET, MINI PLANETÁRIUM

Az éjszakai égbolt megidézésére, Gothard Jenő által megfigyelt égitestek és a világűr jelenségeinek lejátszására, élmény szerzés és oktatás céllal egyaránt alkalmas vetítőterem kialakítása javasolt a földszinti helyiségben. A vetítőterem az elérhető legmodernebb technikai berendezésekkel, 3D-s felvételekkel idézi meg a világűr mozgását, mindezt a látogató kényelmes, minden igényt kielégítő közegben élvezheti. A vetítőteremben állandóan ismétlődő ismeretterjesztő rövidfilmek, Gothard Jenő életét bemutató film, 3D-s csillagászati programok és kisebbeknek való oktatófilmek láthatóak majd. A megtekintést kényelmes, fekvő helyzetbe állítható ülőalkalmatosságok teszik különlegessé.

A látogató a filmvetítő kabinetben kezdi a kiállítás megtekintését, így a bevezetés eszközeként Gothard Jenő életéről szóló 10 perces kisfilm teremt alapot a később látottakhoz.

A csillagászati témakörű vetítések előre elkészített programterv szerint kerülnek vászonra, amelyet a látogató a belépőjegy mellé kap.

Megjelenítésre javasolt elemek:

- A naprendszer és a bolygók bemutatása, mozgásuk, jellemzőik.
- A galaxis elemei, az ismert űr bemutatása, nagyságának érzékeltetése.
- A naprendszer csodái.
- A föld kialakulásának elméletei, az élet keletkezése a földön.
- Az űrutazás kronológiája, híres utazók, űrrepülők, működési elvük, megtett utak paraméterei.
- Gothard Jenő kutatásai alapján:
 - Swift üstökös.
 - Perzeusz csillagkép.
 - Csillagképek bemutatása.
 - Lyra gyűrűsköd.
 - Orion csillagkép.

A helyiség múzeumpedagógiai célokat is szolgál. Egész évben fogadja osztályok, gyermek csoportok érkezését a játékos tanulás szempontrendszerét figyelembe vevő csillagászati, természettudományi témakörökben zajló foglalkozásokra, nyári táborokra, kiemelt légköri jelenségek, események köré vont tematikus programokra.



27. ábra – Példa vetített égboltra, Japán



26. ábra – Greenwich-i Királyi Obszervatórium,
London

Súlytalanság szimulátor – „zero gravity”

Unikális kínálati elem a herényi Gothard–kastélyban. Magyarországon kizárólag Budapesten elérhető attrakció, amelyben egy szélcsatorna szerkezet segítségével bárki számára elérhető a súlytalanság érzése néhány percben. A szerkezet sokszög formájú, zárt alakzatban jelenik meg, az alulról áramló erőteljes szél hatással érhető el a lebegés. Az építmény belső (tehát a látogató számára látható felületén) falán a világűr és a bolygók láthatóak projektoros kivetítéssel. Az élmény „űrséta” témakörben elevenedik meg. A látogató egy űruha jelmezben öltözve lép a szimulátorba, ahol a sisakba épített Noise-Canceling eszközzel az űrben jellemző „teljes csönd” állapota is megidézhető. A szimuláció segítségével valóság-hű élmény adható azok számára, akik nem terveznek űrrepülést a jövőben, de biztonságos – és költséghatékony módon – szeretnék átélni a nem mindennapi eseményt.



28. ábra – Szélcsatorna Skyward, Csepel

Állandó kiállítási egységek a földszinten

„UTAZÁS AZ ORION CSILLAGKÉP KÖRÜL” – Interaktív fal animáció

Gothard Jenő sokat vizsgált és fényképezett égi jelensége az Orion–köd az Orion csillagképben foglal helyet, amely a feltérképezett csillagképek közül az egyik leglátványosabb és legismertebb. A terem falán életre kel a csillagkép, ismert elemeiről a látogató érintés útján tájékozódhat.

A csillagkép folyamatos mozgásban látható a terem két falán (elforgatott elhelyezéssel), amelynek teljes terjedelmét elfoglalja – ezzel is érzékeltetve a világűr határtalanságát. A látogató az egyes csillagokról információt érintéssel tud előhozni (Kinect wall). A megérintett csillagról a falon információ jelenik meg. Az installáció mozgásra sarkallja a látogatót, hiszen a teljes falat elfoglaló csillagkép elemeit nem lehet egyhelyben elérni.

Megjelenítésre javasolt elemek:

- Orion–köd – Gothard Jenő megfigyelései alapján.
- Lófej köd.
- Orion öve, „Jákob lajtorjája”.
- Bika, Aldebaran, Nagy Kutya, Kis Kutya, Nyúl, Egyszarvú, Eridanus–folyó.
- Meteorok.
- Mitológiai, történelmi vonatkozások.



29. ábra – Példa csillagkép megjelenítésére, Oregon



30. ábra – Példa érintésre aktivizálódó fali
installációra (kinect wall)

A teremben a pannellel szemben elhelyezett padokon pihenhet a látogató.

A terem szemközti falfelületén és a padlón az Orion csillagkép csillagainak mitikus alakjai jelennek meg statikus kép formájában: Plejádok, Orión, Artemisz.



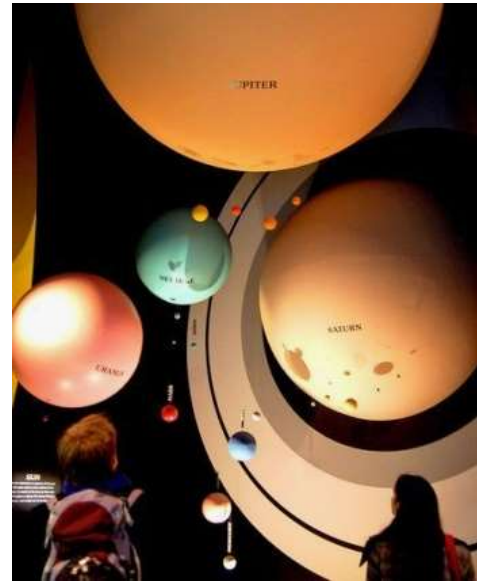
31. ábra – Mitológiai ábrázolás, Prága

„BOLYGÓINK JELLEMZŐI”

A teremben falról lelógatott tapintható bolygó installációk kapnak helyet, ahol a naprendszerünk égitestei, holdjai figyelhetőek meg, rajtuk elhelyezett információk olvashatóak. A bolygók és holdak méretarányosan kerülnek kialakításra, a látogató megérintheti, forgathatja, így olvashatóak a rajta elhelyezett magyarázó szövegek.

Megjelenítendő információk:

- Méret.
- Forgási sebesség.
- Tömeg.
- Időjárási, fény viszonyok a felszínen.
- A földtől való távolság.
- Kialakulás, felszíni formák.



32. ábra – Példa tapintható bolygó installációra, London

„LÉPJ BE A TEJÚTBA” – Vetített fény installáció

A tapintható bolygó installációk – amelyek statikusan jelennek meg szimbolizálva a naprendszerünk relatív közelségét, megfoghatóságát – körül a tejút (amelyben földünk is helyet foglal) további ismert csillagai, napja és holdjai láthatóak fény animáció segítségével a térben elhelyezve. A vetítés hatására – amelyben állandó mozgásban ábrázoljuk az égövi jegyeket – a látogató a galaxis „közepébe” csöppen, maga körül láthatja az eseményeket, azonosíthatja a bolygókat. A teremben elhelyezett audio eszközök segítségével hallgathatóak a bolygók és a naprendszer jellemzői.



33. ábra – Példák fény installációra, avé to Arte,Arquitectura

„NAPRENDSZERÜNK MŰKÖDÉSE, HATÁSA FÖLDÜNK ÉLETÉRE” – Time-lapse videó alkalmazás, real-time érintőképernyős felülettel

A terem közepén elhelyezett terepasztalon „real time”-ban látható – kiterített formában – földünk ár–apály mozgása. A mennyezeten vetített „time-lapse” videóban egy perces intervallumban követhető nyomon 24 óra, napkeltétől napnyugtáig, majd az éjszakai égbolt változása és a „hold felkelte”. Ezzel összhangban a terepasztalon – amely nagyméretű érintőképernyős felület – megfigyelhetőek a kontinenseken lezajló árapály jelenség.

Az érintőképernyős felületen a megjelölt pontokon a látogató további információkat olvashat:

- Milyen hatással van a hold és a nap a földi életre.
- Mi lenne, ha nem lenne hold.
- Mikor és miért van az adott területen árapály.
- Az árapály milyen hatással van a természetre, hogyan „hasznosította” az ár–apály jelenséget az ember a történelem során.

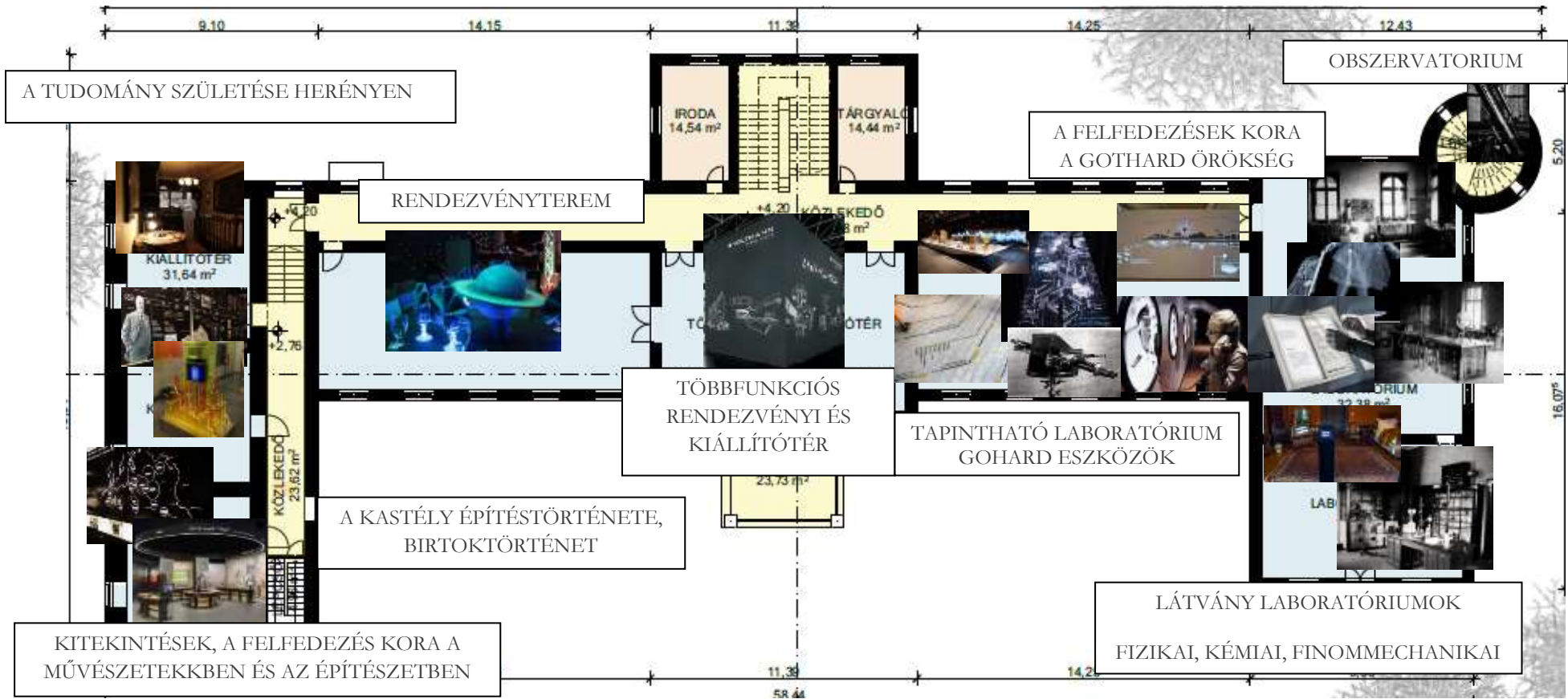


34. ábra – Példa érintőképernyős megjelenésre, Dubai



35. ábra – Példa time-lapse, holdkelte

A KASTÉLY EMELETI FUNKCIÓINAK ELRENDEZÉSE



Állandó kiállítási egységek az emeleten

„A TUDOMÁNY SZÜLETÉSE HERÉNYEN” – Statikus fali installáció és holo projektoros vetítés audio tartalommal

A Gothard-család történetének bemutatása, ezen belül Gothard Jenő életének, munkásságának megismerése, a természettudományok iránti vonzódásának feltárása.

A Gothard család és az obszervatórium történetének falgrafikai elemekkel történő ismertetése.

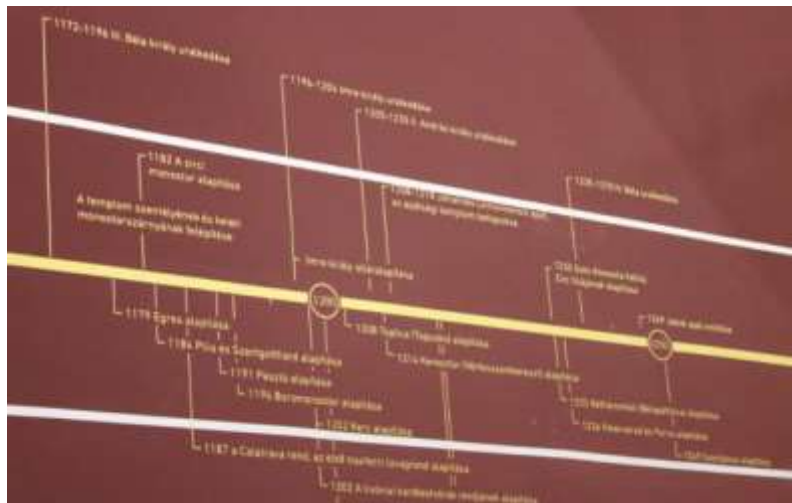
A család története és az obszervatórium kialakulása rajzos, 3D-s falgrafika formájában elevenedik meg.

Kiemelt tématerület: Gothard Jenő élete és munkásság

A bemutatás rétegei:

- 1715 Gothard Mihály – A kastély a család birtokába kerül.
- 1837 A birtok megosztása a Gothard család herényi és heteyi ága között.
- 1857 Gothard Jenő születése.
- Gimnáziumi évei.
- Bécsi tartózkodása.
- Európai és amerikai utazásai.
- Munkásságának főbb mérföldkövei.
- 1880 Hauszman Alajos terve alapján a kastély átalakítása.
- 1881 első észlelés az új csillagdában.
- 1882 a csillagok és gázlámpák első fotógrafikus megörökítése.
- 1896 Gothard Jenő és Edelman Sebő röntgenképek készítése Herényben.
- 1896 Gothard Jenő irányításával megindul az ikervári vízerőmű építése.
- Vízerőmű működésének bemutatása fényjátékkal.
- 1902 Gothard Sándor országgyűlési képviselő lesz.
- 1909 Gothard Jenő halála, a Gothard hagyaték a Premontrei Gimnáziumba kerül.
- 1918 Gothard Sándor megvásárolja a kámoni kúriaépületet.
- 1944 a Gimnáziumban hadikórház létesül.
- 1945 Szombathely bombázása.
- 1951–55 Csillagvizsgáló kialakítása a gimnázium tetőterében.
- 1959 Megalakul a Gothard Obszervatórium.
- 1968–69 Gothard Sándor egykori házának kertjében megépül a műholdmegfigyelő állomás.

Példa a megjelenítésre



36. ábra – Példa időszalag, Gyulai Almásy kastély Látogatóközpont, Gyula



37. ábra – Példa időszalag, Zirci Ciszterci Apátság Látogatóközpont, Zirc

Gothard Jenő – hitvallás, észlelések és kiadványok

Gothard személyiségének alakulása, tudományos érdeklődésének kibontakozása a hozzá közel álló tanár, tudós–barát és testvér szemszögéből ismerheti meg a látogató. A terem közepén kontúrvágott habkartonon Gothard Jenő látható tudóstársa, tanára és testvére társaságában. Belépéskor a mozgásérzékelő segítségével a habkartonok arca rávetítés útján elevenednek meg, színészekkel lejátszott jelenet formájában a személyek arca „éltre kel” a beépített audio eszközökkel a társaság tagjai maguk mesélik el az első megfigyelés élményét, tapasztalatukat, miért ezt a hivatást választották és mi vonzotta őket a felfedezésekben.



38. ábra – Példa megelevenedő habkarton installációra, Staropramen Látogatóközpont Prága

A KASTÉLY ÉPÍTÉSTÖRTÉNETE ÉS BIRTOKTÖRTÉNET

3D makett installáció fény effektusokkal

A bemutatás színes 3D-s makett segítségével történik. A panel rétegei különböző színnel jelölik az adott korszakhoz tartozó épületrészeket. A panelben elhelyezett érintőképernyőn láthatóak a korabeli alaprajzok, magyarázó szövegek.

A bemutatás rétegei:

- A kastély elődje egy barokk stílusú kúria volt amelyet, Szalánczy Márton Vas vármegyei alispán építtetett 1696 és 1699 között.
- Gothard (II) Ferenc új klasszicista stílusú kúriává alakíttatta át az épületet, amely L alakú volt ekkor.
- Hauszmann Alajos tervei alapján a kúriát 1878–80 között kastéllá építették át – megépült a csillagda.



39. ábra – Példa makett színekkel történő ábrázolása

A birtoktörténet falgrafikai elemekkel történő ismertetése

A falon kataszteri térkép formájában jelenik meg a település (XIX. század). A kinagyított kép mellett statikus paneleken olvashatóak a birtokosok, a birtokviszonyok változásai valamint a település története.

A bemutatás rétegei:

- Herény nevének eredete: a római korban Marcus Herenius állomásozott itt, innen származhat Herény neve.
- XV. század Herényfalva elnevezés.
- Herény birtokosai: Hermányi és Káldy családok.
- A Kámonyi és Herényi család viszálya.
- A Gothard birtok.



40. ábra – Herény kataszteri térképe, 1857



41. ábra – Példa falgrafikára, Museum of London

KITEKINTÉSEK, A FELFEDEZÉS KORA A MŰVÉSZETEKKBEN ÉS AZ ÉPÍTÉSZETBEN

Érintőképernyős megjelenés falitabló és képes installációval

Ebben a teremben a kastély tervezőjének, Hauszmann Alajosnak, valamint a korszak újító szellemű művészeinek, tudósainak állítunk emléket, akik Gothard Jenő kortársaiként meghatározó szerepet vállaltak az ország modernizálásában.

A megelevenített személyek plexi táblán, rajzos formában öltönek testet a teremben, kutatásaikról szóló hírek, tárgymásolatok vitrinekben kerülnek elhelyezésre. Érintőképernyős felületen életük és munkásságuk története olvasható. Falgrafikán megjelenő térképen Hauszmann Alajos munkássága, tervezett épületei jelennek meg.

Megjelenítésre javasolt személyek, építész, tudósok, feltalálók:

- Hauszmann Alajos – munkái hazánkban.
- Wilhelm Konrad Röntgen – sugárzás.
- Pierre és Marie Curie – rádium.
- Puskás Tivadar – távközlés.
- Déri Miksa, Bláthy Ottó Titusz, Zipernowsky Károly – transzformátor.
- Bánki Donát, Csonka János – porlasztó.
- Kandó Kálmán – villamos mozdony.



42. ábra – Példa megjelenésre, Museum of the History of Polish Jews in Warsaw

Megjelenítésre javasolt zenészek:

- Giacomo Puccini – operaszerző.
- Claude Debussy – impresszionista zeneszerző.
- Scott Joplin – zongorista.

Megjelenítési forma: hangos könyv. A kottára vetített fényfolt pontosan követi a lejátszott hangot, így a kottaképet könnyen nyomon követhetjük.



43. ábra – Példa hangos kottára, vezető fényfolttal és fejhallgatóval (Budapest)

Egyedi vitrin installációk

Bár kiállításunk nem tárgyközpontú, a bemutatás részét képezik a témakörhöz, a megelevenített személyekhez kapcsolódó emléktárgyak kiállításba való beemelése. Nem szükséges azonban a megszokott, kocka üveg mögé zárt elhelyezést követni, lehetőség van a témakörhöz, a helyiség szellemiségéhez kapcsolódó egyedi kialakítású vitrin készítésére.



44. ábra – Példa egyedi vitrin kialakításra, Fehér Ház USA

Példa vitrin konstellációkra:

- Szekrény/íróasztal forma (tervrajzok, metszetek).
- Festőállvány forma.

- Távcső forma.

Megjelenítésre javasolt festők:

- Claude Monet – festő.
- Vincent Van Gogh – festő.
- Paul Cezanne – festő.

Megjelenítési forma: képmásolatok, statikus panelen a művész életútja

TÖBBFUNKCIÓS RENDEZVÉNYI ÉS KIÁLLÍTÓTÉR

Padló és falgrafikai elemek

A terem funkciója első sorban rendezvények lebonyolítása így épített installációs elem, vagy a térben elhelyezett képernyők, tablók telepítése itt nem javasolt. Az információ átadásra szolgáló területek tehát a fal és a padló.

Javasolt falgrafikai megjelenés (kissé torzított, rajzos, animációs megjelenés):

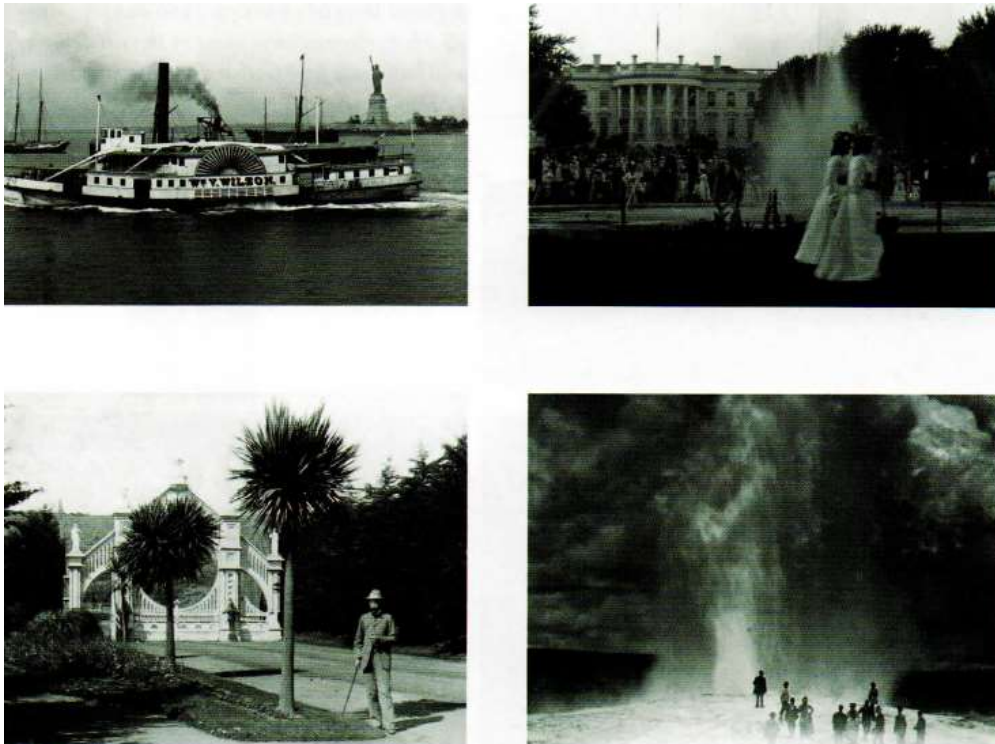
- Gothard Jenő asztrofizikai megfigyelései – napfogyatkozás.
- Jupiter rajza.
- Felvétel a Lyra gyűrűsködről.
- Felvétel az Orion-ködről.
- Felvétel a Swift üstökös spektrumáról.
- Szikrafelvételek.



45. ábra – példa grafikus megjelenésre, Chalk of the Town

Javasolt képes tablók:

- Családi fotók.
- Az 1893–as amerikai utazás során készített felvételek.
- Astronomische Gesellschaft 1898.
- Szemelvények röntgenfelvételekből.



46. ábra – Gothard Jenő saját felvételei, 1893

Tudományos munkásságának kronológiája – padlógrafikai megjelenés

A megjelenés rétegei:

- Kísérletek a Premontrei Gimnáziumban.
- 1871 látogatás az ógyallai csillagdában.
- 1878 telefon kísérlet.
- 1880 Foucault-féle ingakísérlet.
- 1881 a Herényi Astrophysikai Observatorium alapítása.
- 1882 Gothard Jenő 147 csillagot és 2 üstököszt észlel.
- 1892 bolygószerű ködök spektrumának vizsgálata fotografiai úton.
- 1894 a szombathelyi villamos vonal tervezője.
- 1895 ikervári vízerőmű munkálatai.
- 1896 röntgen felvételek, Sopron város elektromos világításának tervezése.

- 1909 Gothard Jenő halála.



47. ábra – Példa padlógrafikai ábrázolásra, Museum of London

„A FELFEDEZÉSEK KORA – A GOTHARD ÖRÖKSÉG”

Interaktív fal-, padló érintőképernyős megjelenés audio tartalommal

Cél: ebben a részben a Gothard fivérek obszervatóriumának alapítására, tudományos tevékenységük szerteágazó témakörének bemutatására helyezük a hangsúlyt.

1. Kísérletek az elektromossággal

Gothard Jenőt az elektromosság felfedezése és gyakorlati alkalmazása is rendkívül foglalkoztatta. Még a csillagvizsgáló elkészülése előtt 1881-től Siemens gyártmányú dinamókkal világítottak a kastélyban. Később is, az ikervári vízi erőmű kapcsán, majd Sopron és Herény elektromos világításának tervezésekor kamatoztatta tudását ezen a téren. Az elektromosság, az elektromágneses hullámok látható és azon túli alkalmazása a gyakorlatban része lett tudományos munkásságának. Az elektromosság működése megelevenedő fény-padrógrafikai alkalmazásával szemléltetendő. A belépéskor a padlóban futó fény csíkok mozgásba jönnek és tanító jellegű animációs ábrán – közérthető formában – mutatják az elektromosság terjedését. A padlón jelölt pontokon áthaladva magyarázó szövegek jelennek meg, amelyek a folyamatok és az elektromosság működését mutatják be laikusok számára is érthető módon.



48. ábra – Példa fény padló installációra, Moszkva

2. Kísérletek a telefonnal

Alexander Graham Bell 1876. március 7-én benyújtott szabadalmát a ma ismert telefon elődjére, amelyre Kunc Adolf első telefonkísérletével válaszolt 1877. december 9-én. A kísérlet lényege volt, hogy a Premontrei Gimnázium egyes helyiségeit kötötték össze telefonnal. A sikeres próbát követően a telefon állandó szolgálatot tett az iskolának. Gothard Jenő fejlesztette tovább Kunc kísérletét, 1880. április 18-án Szombathely és Kőszeg között tett kísérletet telefonbeszélgetésre, amely sikerrel zárult. Még ebben az évben állandó telefonösszeköttetés jött létre a herényi kastély és a Premontrei Főgimnázium között. A panel a telefon születését, fejlődését, valamint Gothard Jenő és tudós társai, a feltalálásában, hazai elterjedésében való részvételét meséli el. Az installáció képi és audió élményt egyaránt tartalmaz. A látogató a falról leemelt korabeli telefonkagylót tart a füléhez, amelyben elindul a telefon története elbeszélés. A felette elhelyezett képernyőn folyamatosan változnak a képek annak megfelelően, hogy a történet éppen kiről vagy miről mesél.

A bemutatás rétegei:

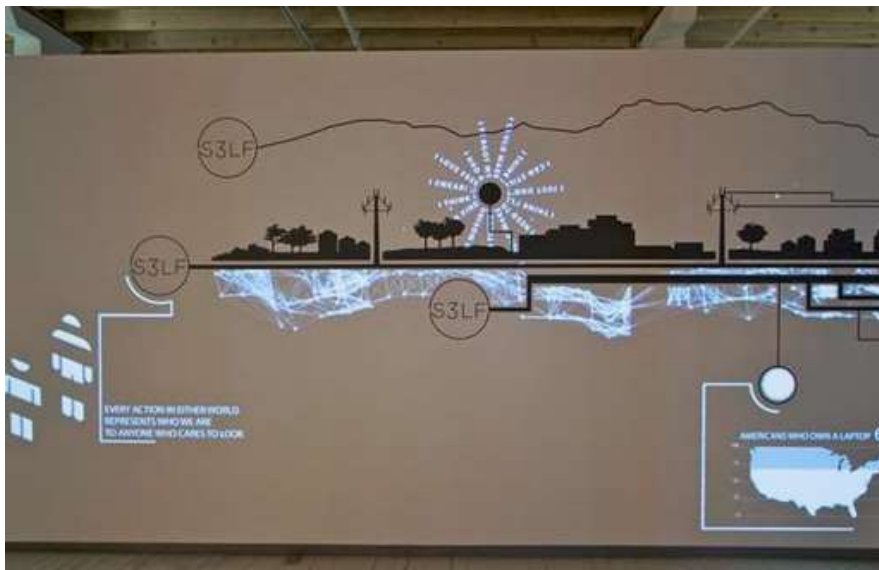
- Alexander Graham Bell 1876. március 7-én benyújtja szabadalmát.
- Kunc Adolf telefonkísérlete 1877. december 9.
- Puskás Tivadar 1879-ben Budapesten tesz kísérletet a telefon alkalmazására.
- A telefon születése:
 - Működése.
 - Hatósugara.
 - Elterjedése világszerte.
 - Fejlődése.
 - A jövő telefonja.



49. ábra – Példa audiovizuális megjelenésre, Pesquisa Google More

3. Az ikervári vízerőmű

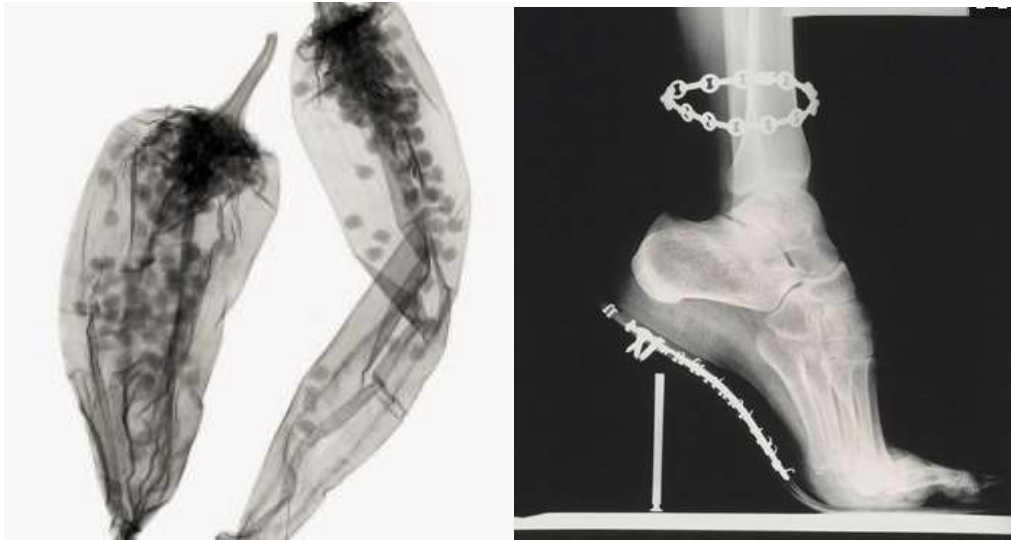
A vízerőmű egykori működésének modellezése fény segítségével fali installáción lehetséges. A modell előtt elhelyezett érintőképernyőn az egyes folyamatokról, eszközökről, azoknak a működésben betöltött szerepéről külön-külön is olvashat a látogató.



50. ábra – Példa mozgó fali installációra, Media Model of Dublin City

4. Kísérletek a röntgensugárzással – Mindennapjaink a röntgensugár alatt

A megjelenítés lényege, hogy a röntgensugár működésének mechanizmusa mellett szórakoztató formában kerülnek bemutatásra mindennapi tárgyaink, életünk a röntgensugár alatt.



51. ábra – Példa röntgen ábrázolásra

A terem közepén virtuális lapozó kap helyet, ahol Gothard Jenő fellelt értekezései, észlelései, gimnáziumi éve alatt végzett kísérletei olvashatóak. A lapozón egy fentről irányított projektor követi a mozgást és vetíti ki az aktuális információ tartalmát.

A bemutatás rétegei:

- Leírások a fizikai és kémiai laboratórium működéséről.
- Leírás a Browning–reflektorról.
- Leírás a Browning–féle napfényképező kameráról.
- Észlelések.
- Rajzok, felvételek.
- Publikációk.



52. ábra – Példa virtuális lapozó megjelenésre



53. ábra – A Gothard fivérek tudományos hitvallása

TAPINTHATÓ LABORATÓRIUM: GOTHARD ESZKÖZÖK

tárgy-másolat megjelenítés

A teremben Gothard Jenő által használt és alkotott eszközök másolatai kapnak helyet, amelyeket a látogató kézbe vehet, használhat.

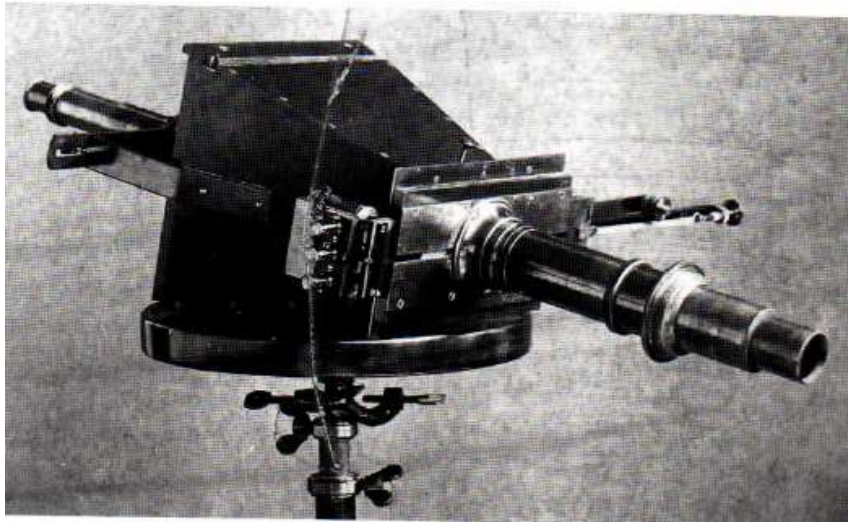
Bemutatásra javasolt eszközök:

- Browning–reflektor.
- Browning féle napfényképező kamera.
- Passzázsműszer.
- Tranzitműszer.
- Korabeli telefon és röntgengép.

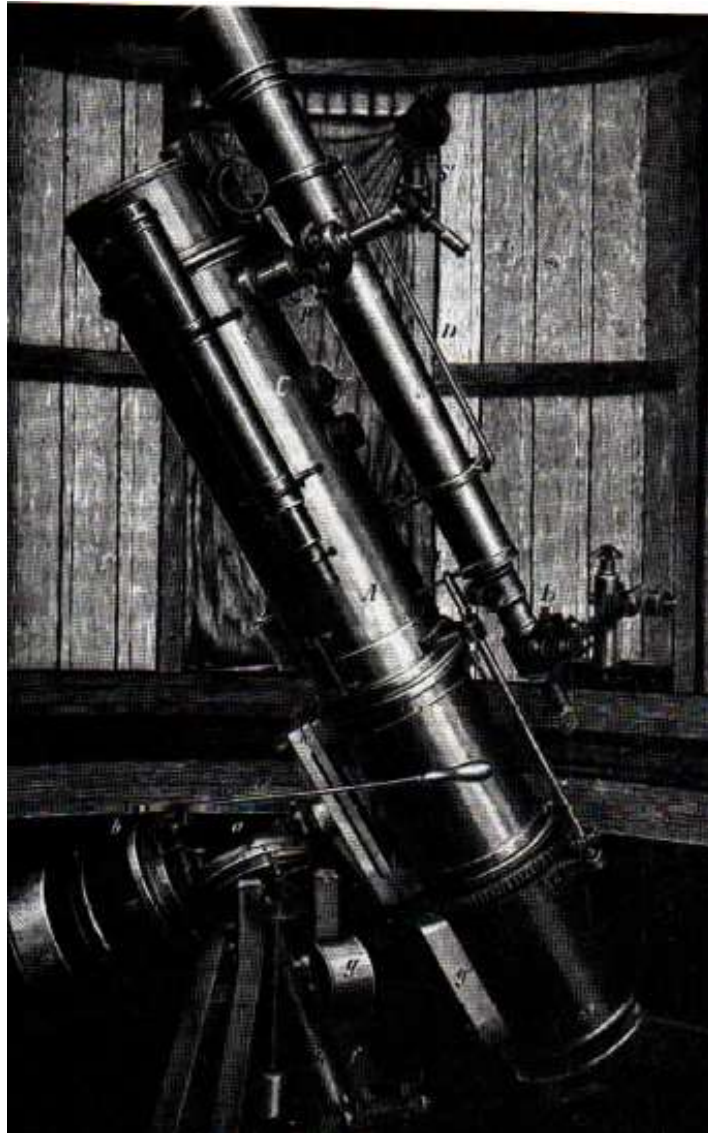
A terem javasolt elrendezése:



54. ábra – Példa tárgyábrázolásra, Musée d`ethnographie de Genève



55. ábra – Browning gyártmányú napfénykamera



56. ábra – Browning-reflektor

LÁTVÁNY LABORATÓRIUMOK

FIZIKAI, KÉMIAI, FINOMMECHANIKAI

Enteriőr kialakítása eredeti tárgyakkal

A teremben enteriőr jelleggel helyreállításra kerül Gothard Jenő egykori laboratóriuma eredeti eszközök bemutatásával. Az enteriőr előtt érintőképernyőn a berendezett helyiség valamennyi eszköze közelebről látható, forgatható és információk olvashatóak róla.



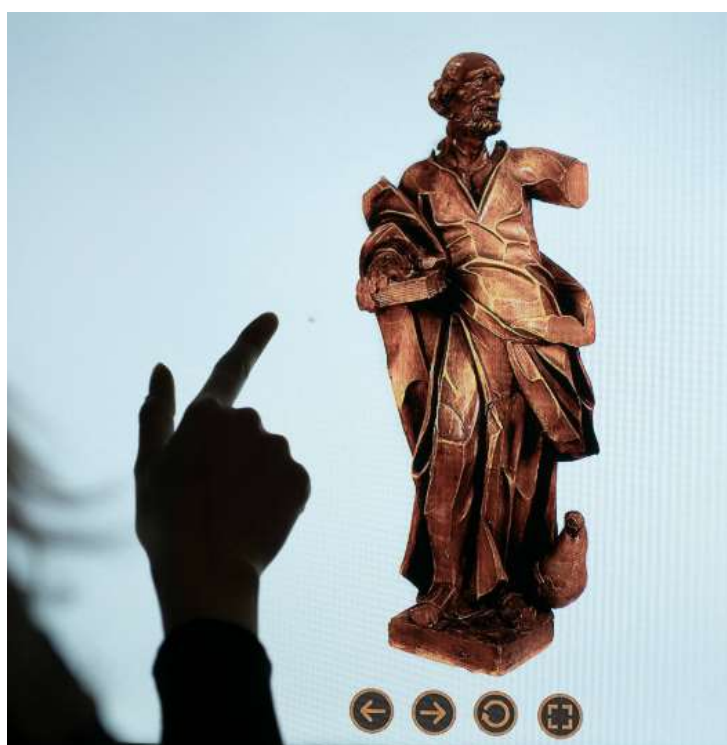
57. ábra – Gothard Jenő laboratóriumai a herényi kastélyban

Példa enteriőr kialakítására



58. ábra – Példa enteriőr kialakítására, előtte érintőképernyő, Gyula Almásy – kastély

A nem érinthető tárgyak virtuális „tapintása” forgatható animációban

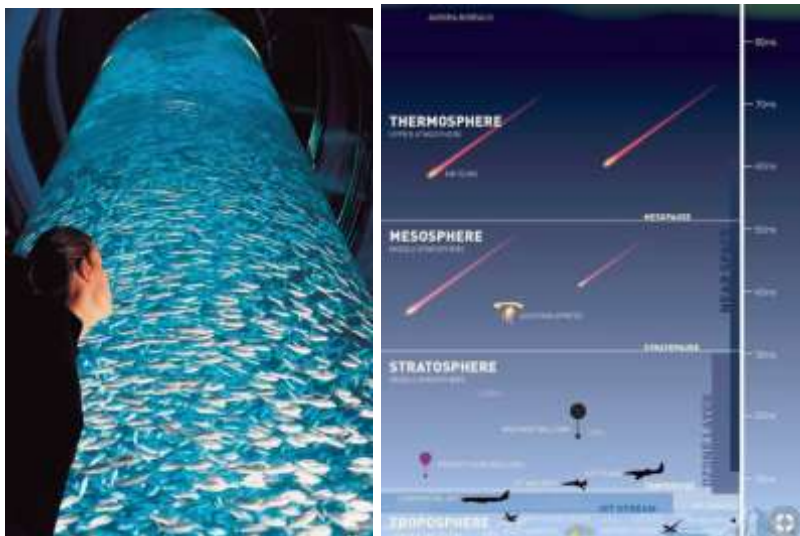


59. ábra – Példa virtuális animációra, Szegedi Dóm

OBSZERVATÓRIUM

Tárgy másolat megjelenítés vetített panellel, henger installáció

A csillagdába felfelé vezető csigalépcső belső részében egy henger alapú statikus panel kap helyet, amely a földtől egészen a világűrre bezárólag illusztrálja az egyes magasságokban uralkodó légköri állapotokat. A látogató a lépcsőn haladva egyre feljebb jutva ismeri meg a felettünk elterülő égbolt és légkör rétegeit, sajátosságait néhány szóban, képes ábrázolásban



60. ábra – Henger alakú installáció (loro parque, Tenerife)

A csillagdában – annak legfelső szintjén – elhelyezett Browning–reflektor másolat tapintható, kipróbálható kiállítási eszköz. A látogató belenézhet az eszközbe – ahogyan egykor Gothard Jenő is tett – benne pedig a választott csillagkép látható. Az installáció mellett elhelyezett panelen nyomógombok segítségével irányítható, hogy a reflektorba való belenézéskor mely csillagkép jelenjen meg.

Megjelenítésre javasolt csillagok, bolygók:

- Swift üstökös.
- Perzeusz csillagkép.
- Lyra gyűrűsköd.
- Orion–köd.
- Jupiter.
- Cassiopeiae.
- Lyrae.

RENDEZVÉNYTEREM JAVASOLT ARCULATA

A rendezvényteremben nem tervezett kiállítási funkció telepítése, ám atmoszférájában a hely szellemiségét, mondanivalóját kívánatos, hogy tükrözze.

Példa a megjelenítésre:



61. ábra – példák csillagászati tematikájú rendezvényi helyszínekre

A kert

A herényi Gothard–kastély egykori angolkertje megmaradt területének visszaállítása javasolt. A szépen kialakított, parkosított környezetben lehetőség nyílik harmonikus közösségi színtér kialakítására, ahol a lakosság és a látogatók egyaránt megpihenhetnek, szabadtéri programokon szórakozhatnak. A csillagászati témakör kültéren is fókuszpontba kerül, tájba illő kialakítású padozattal, időjárás álló nyugágyakkal az éjszakai/esti égbolt megfigyelése is megoldható. A kertben elérhető ingyenes wifi lehetőséget biztosít a csillagok azonosítására alkalmas mobil alkalmazások letöltésére, mint: Mobile Observatory, Google Sky Map, Night Sky Tools, SkySafari. A letöltéshez és használatához a kertben információs felület hívja fel a figyelmet.



62. ábra – Példa, tájba illő kerti pad

Galaktikus szökőkút telepítése a kertbe. A szökőkút az esti és éjszakai órákban a csillagok fényében világít.



63. ábra – Példa, fény szökőkút, Salt Lake City

Javasolt múzeumpedagógiai foglalkozások célcsoportok szerint:

- Óvodásoknak:
 - Mesés előadás a világúrról, a tudományokról az érdekességek mentén: közös mesehallgatás/rajzfilmnézés és alkotó kézműves foglalkozás.
 - A program időtartama kb. 30 perc.
 - Ajánlott korosztály: 3–5 évesek.
- Alsó tagozatos iskolásoknak:
 - „Ki volt Gothard Jenő?” „Ismerd meg a világúrt” : interaktív tárlatvezetés a kiállításban.
 - „Milyen találmányok köthetőek Gothard Jenőhöz?” – kreatív foglalkozás, találmányok bemutatása, kipróbálási lehetőséggel.
 - Hogyan képzeld el a világúrt? (interaktív vezetés – kreatív foglalkozás egy úrhajós kalandjainak megformálásával, milyen lehet egy úrhajós egy napja).
 - Mivel tennéd jobbá világunkat? Milyen eszközzel és hogyan tennéd könnyebbé a munkavégzést? – a gyerekek bemutathatják saját találmányaikat, ötleteiket.
 - A program időtartama kb. 45 perc.
 - Ajánlott korosztály: 6–14 évesek.
- Középfiskolásoknak:
 - Rendhagyó kémia, fizika óra és kísérletezési lehetőség. Hogyan képzeld el a jövő úrkutatását?
 - Rendhagyó építészettörténet óra és művészet, hurkapálcikás makettkészítés.
 - Találmányok Gothard korában – avagy rendhagyó kalauzolás és játékos ötletbörze a kiállításban.
 - A program időtartama kb. 1 óra.
 - Ajánlott korosztály: 14–18 évesek.
- Egyetemistáknak, fiatal felnőtteknek:
 - Tárlatvezetések 1 órában a kiállításban.
 - Mit tudsz a csillagképekről és megfigyeléseikről? Hogyan működik egy vízierómű? Hogyan épül fel egy távcső, amely alkalmas a csillagok megfigyelésére?
 - A program időtartama kb. 1 óra.
 - Ajánlott korosztály: 18–25 évesek.
- Fogytékkal élőknek (kortól függetlenül):
 - Egy délelőtt Gothard Jenővel.

- Időutazás egy tudós birtokán a dualizmus korában: hogyan teltek a mindennapjai? Milyen témaköröben kutattak? Honnan szerezte a tudásanyagot? Kikkel osztotta meg a felfedezéseket?
 - A program időtartama kb. 1 óra.
 - Ajánlott korosztály: kortalanul.

- Senior-programok nyugdíjasoknak:
 - Tematikus teadélutánok a sörkertben/kávézóban.
 - Tárlatvezetések a kiállításon.
 - A program időtartama kb. 1 óra.
 - Ajánlott korosztály: 60 év fölöttiek.

A műemléki kutatások szükségességének indoklása:

A kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018 (IV. 9.) Korm. rend. által előírt restaurátori kutatás (fal és falszövet kutatási területeken) feltárás és a kapott eredmények kutatási dokumentáció keretébe foglalt összegzése elengedhetetlen a projekt tárgyát képező kastélyban tervezett fejlesztési tevékenységek megkezdéséhez.

4.1.5. A projekt műszaki tartalma

Az épület rövid története:

Szalánczy Márton 1696–1699 között építette a barokk stílusú épületet, mely a XIX. században a Gothard család birtokába került. Az épületet 1881-ben Hauszmann Alajos tervei alapján kibővítették és átalakították eklektikus stílusban. Ekkor jött létre az épület északkeleti sarkán álló csillagvizsgáló is, melynek építtetője Gothard Jenő volt. A csillagvizsgálót 1889–90-ben építették egybe a kastéllyal.

Az épület jelenlegi állapota

Az épület jelenleg használaton kívül van. A jelenlegi alaprajzi elrendezés arról tanúskodik, hogy az épületet utoljára társasházként használták, többnyire egyszobás lakásokat alakítottak ki bennük. Az épület homlokzata erősen leromlott állapotban van, ugyanakkor megmaradt annyi eredeti homlokzatzsík, ami alapján a teljes homlokzat felújítása a XIX. századi állapotnak megfelelően megvalósítható. Az átalakítások miatt több korábbi ablaknyílás befalazásra került. A belső terek szintén elhanyagolt, lepusztult állapotban vannak. A legutóbbi átalakítás során sok belső tér kárt szenvedett, azonban a kastély bal oldali szárnyának emeletén megtalálhatóak olyan burkolatok, melyekből következtetni lehet az eredeti enteriőr hangulatára, építészeti kialakítására. Korabeli belső nyílászárók viszont nagy számban maradtak meg. Az eredeti barokk korszakról árulkodik a kastély nyugati

épületszárnyának ~80 cm körüli falvastagsága, valamint a nyílászárók szerkezete is, ami pallótokos kialakítású, szemben az épület nagyobb részén a Hauszmann-féle átalakításkor alkalmazott kapcsolt-gerébtokos nyílászárókkal. A barokk tereket továbbá kosárfül íves boltozatos terek díszítik, míg a kastély később épült szárnyai esetében a földszinten poroszsüveg-födém vagy szegmensíves boltozat figyelhető meg, az emeleten a síkmennyezet a jellemző. Az épületbelső legszebben megmaradt tere a főbejárat mögötti előtér, mely pilaszterekkel díszített oldalfalaival és gazdag mennyezeti festésével kiemelkedik az épület többi tere közül.

Az épület javasolt felújítása, átalakítása:

- A homlokzaton javasoljuk visszaállítani a korábbi ablakokat a befalazások kibontásával és az eredeti ablakokhoz hasonló új ablakok beépítésével.
- A homlokzatzsík díszeket javasoljuk helyreállítani a meglévő és még megmaradt homlokzati dísz-részletek alapján.
- Az alaprajzot úgy javasoljuk módosítani, hogy a korábban kialakított kislakások megszüntetésével a fölöslegessé váló válaszfalak, konyhák, fürdőszobák elbontásával használható méretű kiállító tereket hozunk létre.
- Javasoljuk továbbá a jelenleg elválasztott és csak külön bejáraton megközelíthető keleti épületszárny és a középső épületszárny összenyitását.
- A keleti épületszárnyba feltehetőleg a lakások kialakítása miatt beépített lichthof elbontását javasoljuk.
- A nyugati (barokk) épületszárny és a középső épületszárny között meg van jelenleg is a kapcsolat, de ennek átalakítását szükségesnek tartjuk, mivel a jelenlegi kapcsolat egyrészt nem elegáns, másrészt balesetveszélyes a lépcső tetején lévő alacsony belmagasság miatt.
- A földszinten az épület nyugati szárnyában kerül elhelyezésre az étterem (söröző), aminek a konyhája és raktára a barokk épületrész alagsorában kerülne kialakításra.
- A keleti szárnyban moziterem, zéró gravitációs szoba és kiállítási funkciók kerülnek.
- Egyéb vendéglátó funkcióra, pl. kávézó kialakítására a parkban elhelyezett pavilonszerű új épület kialakításával látunk lehetőséget.
- Az emeleten a kiállító terek mellett elhelyezésre került az iroda, tárgyaló, valamint egy rendezvényterem is.
- A padlástér a barokk épületszárny esetében van olyan belmagasságú (~215 cm), a kötőgerenda és a zárófödém között, hogy az alkalmas (nem huzamos tartózkodásra) kiszolgáló funkciójú helyiségek kialakítására. Így itt helyeztük el a személyzeti szociális blokkokat, valamint tároló helyiségeket. A többi épületrész padlástere nem alkalmas hasznosításra.
- A csillagvizsgáló torony visszakapná eredeti funkcióját.

Az épület környezetének rendezése

A Gothard–kastély eredeti parkjából mára sajnos nem sok maradt. A déli főhomlokzat előtti terület megmaradt a kastélynak, de oldalról és hátulról, tehát keleti, északi és nyugati oldalról kialakított telkek miatt a kastély jelenleg kívülről nem járható körbe. Ezért mindenképp szükségesnek tartjuk, hogy legalább a kastély keleti szárnyától a Gyöngyös–patakig terjedő terület újra a kastélypark része lehessen. Ezen a területen jelenleg egy földszintes épület áll. A kastélypark szempontjából szerencsés lenne, ha az északi oldalon található faiskola is a park részévé tudna válni újra, vagy ha ez nem lehetséges, legalább egy minimum 7 méter széles sáv legyen az épület körül. A kastély környezetéről kevés információ áll rendelkezésünkre. Egy kataszteri térkép, valamint néhány archív felvétel alapján következtetve készítettük el a kastély parkjának tervezett helyszínrajzát.

Anyaghasználat

A téglá építésű épület homlokzati díszítő elemei cementvakolatból készültek. A földszinten az ablakok vízszintes osztásának magasságában körbefutó párkányig kváderezett díszítés található, mely a lábazat magasságában a legtöbb helyen elpusztult, de az ablakok parapeténél így is felfedezhető alsó körbefutó párkányt figyelhetünk meg. Az alsó párkány és a lábazat durvább szemcséjű vakolatot kapott. A kváderes díszítés az épület sarkainál vastagabban jelenik meg és felfut az eresz alatti zárópárkányig. A főhomlokzat középrizalitja díszítettebb a többi homlokzati szakasznál, mivel az üres homlokzati mezők nem vakoltak, hanem kisméretű téglával vannak kirakva. Ugyanitt az emeleti ablakok (illetve erkélyajtók) timpanonos díszítő keretet kaptak. A tető vízcsendesítővel ellátott kontyolt nyeregtető, anyaghasználatát tekintve tarka cserépfedés. A cserepek töredezettek, a héjazat teljes cseréje javasolt. Az ereszcatorna fekvő rendszerű, ami a záró párkányt átszúrva vezeti le a csapadékot a lefolyókba. Az átszúrások menti beázások javítása szükséges. A kémények kisméretű téglából vannak felfalazva műkö zárólappal. A tetősíkba épített kábuvó ablakok helyén korábban kisebb kutyaoól ablakok álltak, melyek helyreállítását javasoljuk. A homlokzaton a mára eltűnt zsalugáterek esetleges visszaállítását az új végleges funkció alapján kell majd meghatározni.

A projekt műszaki tartalmához kapcsolódó koncepcióterveket a 6.3. számú melléklet tartalmazza.

4.2. A PROJEKT MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZEMÉLYI ÉS INTÉZMÉNYI FELTÉTELEI

4.2.1. Az üzemeltetés intézményi feltételei

A kastély tulajdonosa Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata. A fejlesztés eredményeként létrejövő funkciók üzemeltetési szempontból elkülönülnek. A kastélyban kialakítandó étterem és „békebeli” söröző üzemeltetését a tulajdonos bérbe kívánja adni, a további funkciók az önkormányzat gondozásában maradnak. Ezáltal is minimalizálva a működési költségeket, illetve addicionális bérleti bevételeket teremtve.

Az üzemeltető kiválasztása a projekt befejezését követően történik meg. A jövőbeli üzemeltetővel szemben elvárás a funkciók hatékony és megbízható fenntartása.

A látogatómenedzsment szempontjából fontos, hogy az ideérkező látogatók egyértelmű és világos irányítást, útbaigazítást kapjanak, ezért az üzemeltetés kapcsán úgy döntöttünk, hogy – mivel a jövőben a kastély önmagában egy egységes turisztikai attrakció lesz – egy központi jegypénztár és ruhatár kerül elhelyezésre közvetlenül a kastélyba történő belépés helyszínére, a fogadótérbe.

A kastély kiállítótereinek nyitvatartási idejéhez igazodva ajándékbolt és vendéglátó rész üzemel majd. A fogadótér mellett lesz elérhető a múzeumshop.

A belső terek kialakításánál a belsőépítészeti berendezések, kiállításokhoz kapcsolódó kiállítási elemek, bútorok, installációk, világító testek, stb. elhelyezése és gazdaságos működtetése fontos szempont, így az energiatakarékos megoldások kerülnek előtérbe.

A projekt **környezeti fenntarthatósága** azt jelenti, hogy a jelen és a jövő generációk létfeltételeihez szükséges természeti és épített környezet minőségét, értékeit megőrizzük. A projekt előkészítése, megvalósítása illetve fenntartása során folyamatosan ügyelünk a környezetre kifejtett káros hatások minimális szintre csökkentésére. A gépészeti és fűtési rendszer felújítása során a megújuló energiaforrásokra alapuló technológiák alkalmazási lehetőségei megvizsgálásra kerülnek.

A projekt kapcsán ahol lehetséges **energiatakarékos** és kombinált eszközök kerülnek alkalmazásra (pl. LED-izzók mozgásérzékelővel, víztakarékos csapok és WC-k).

A világítótestek részben LED-es, részben egyéb energiatakarékos izzóval felszereltek. Az energia megtakarítással, a fényforrás elhasználódásából adódó karbantartási megtakarítással, valamint a beruházás költségeinek vizsgálatából adódó megtérülési számításokkal igazolható, hogy a LED-es világítás azokon a területeken, ahol fénycső, kompakt fénycső nem alkalmazható, illetve hosszú üzemidővel (napi 12 óra) kell kalkulálni, az alkalmazást mindenképpen célszerű megvalósítani. További előny, hogy a LED-es alkalmazásnál a világítási energiaigény 75%-a más fogyasztó részére felszabadul, illetve a fényforrások hőtermelése megszűnik, így a gépészeti hűtési rendszer kapacitása is csökkenthető. Ugyanakkor az épület jellegéből adódóan egyes részein szükséges lehet hagyományos izzó vagy halogén fényforrás alkalmazása.

Biztosítjuk a **szelektív hulladékgyűjtés feltételeit** mind a látogatóterekben, mind az üzemeltetés során. Az irodákban, üzemi terekben, valamint a látogatói útvonalon szelektív hulladékgyűjtő edényeket helyezünk el. Egy-egy szelektív hulladékgyűjtési pontot létesítünk a kastély fogadóterében, és a parkjában, ami mechanikus kézi PET palack összenyomót és alumínium doboz prést is tartalmaz. A hulladékgyűjtők ürítéséről a takarító személyzet gondoskodik, amiknek az ideiglenes tárolását a szelektív hulladéktárolóban oldjuk meg. Az elszállításra vonatkozóan szerződést kötünk.

A megvalósítás során a projektgazda a kiemelt figyelmet fordít a **negatív környezeti hatások** csökkentésére is. Ennek keretében a kivitelezés során minimalizálni próbálja a zajszennyezést, és olyan időszakokra korlátozza a jelentősebb zajjal járó munkafolyamatokat, amely a település lakói számára sem jelent a szükségesnél nagyobb kényelmetlenséget. A kivitelezés során a társadalmi környezetet érő negatív hatásokat is elkerülni szándékozik, így törekszik a helyi munkaerő, vállalkozók bevonására, valamint a lakosság aktív tájékoztatására, felkészítésére a minél gördülékenyebb munkavégzés érdekében. Az azbesztmentesítés jelen projekt esetében nem releváns, azonban amennyiben a kivitelezési munkák során ilyen szerkezetekkel, elemekkel találkozunk, azokat a vonatkozó jogszabályok előírásai szerint megfelelő technológiával maradéktalanul visszafejtjük és megsemmisítőbe szállítatjuk.

A projekt a természeti környezetet érő potenciális negatív hatásokat szintén kiemelten figyeli, amelynek keretében óvja a területet az építkezés során esedékes talajszennyezéstől, lehetőség szerint környezetbarát anyagokat alkalmaz, valamint védi a terület élővilágát, melynek megóvása fontos szempont, így a kivitelezés idején is nagy jelentőséggel bír, csakúgy, mint a későbbiekben az üzemeltetés során.

Az esélyegyenlőségi elvek megvalósulása az alábbiak szerint történik a projektben:

Az esélyegyenlőség mind a projektbe bevont alkalmazottak, mind a felhasználók (látogatók, szolgáltatásokat igénybe vevők) szempontjából értelmezendő. Ennek értelmében a projekt és a turisztikai attrakció működtetése során a pályázó megelőzi és megakadályozza a munkavállalók és a látogatók hátrányos megkülönböztetését, ami kiterjed a bárminemű – különösen koruk, nemük, családi állapotuk, nemzetiségük, fajuk, származásuk, vallásuk, anyanyelvük, politikai meggyőződésük, egészségügyi állapotuk, fogyatékkal élésük, stb. miatt – diszkriminációra. Kiemelt figyelmet fordítunk a bekövetkező közvetlen vagy közvetett megkülönböztetés megelőzésére, megszüntetésére.

Mind az alkalmazottak, mind a használók tekintetében kiemelt figyelmet kapnak a nők, az idősek, a roma emberek, a fogyatékkal élők, valamint a megváltozott munkaképességűek, a két vagy több tíz éven aluli gyermeket nevelők, illetve a tíz éven aluli gyermeket (gyermeket) nevelő egyedülállók, a tartósan betegek, az idős hozzátartozót ápolók, valamint a pályakezdő foglalkoztatottak.

Kiemelt hangsúlyt fektetünk a lehetőségekhez igazodó fizikai akadálymentesítésre, valamint a fejlesztések során törekszünk a fogyatékkal élők számára biztosítani az infó-kommunikációs hozzáférést az eszközök, szolgáltatások használatához (pl. olvashatóság, könnyen érthető kommunikáció, stb.).

A projektgazda vállalja, hogy a szervezeten belül az esélyegyenlőség érvényesítéséhez és az egyenlő bánásmód biztosításához hozzájárul, valamint erősíti a diszkriminációmentes és egyenlő esélyeket biztosító szervezeti kultúra fenntartását. A jogszabályi kötelezettségeknek megfelelően a projekt előkészítése és megvalósítása során fokozott figyelmet fordítunk arra, hogy a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok számára a fejlesztés eredményeképp létrejövő szolgáltatások minél jobban hozzáférhetők (akadálymentesítés), hasznosak, használhatók legyenek. A Pályázó a nyilvános eseményeken, kommunikációjában és viselkedésében esélytudatosságot fejez ki, nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket, valamint a projektfelzárkózás infokommunikációs akadálymentesek lesznek.

Ajándékbolt

Cél, hogy a vásárlók színvonalas, más váraktól/kastélyoktól/kiállítóhelyektől megkülönböztethető, a helyszínek egyedi építészeti és történeti adottságait is kihasználó múzeumi bolttal találkozzanak. A látogatók igényeinek figyelembe vételével az ajándékbolt termékkínálata folyamatosan bővítésre, fejlesztésre kerül a projekt megvalósítását követően.

Az ajándékbolt árai az aktuális piaci viszonyoknak megfelelően, megfelelő ár-érték aránnyal kerülnek kialakításra.

A megújult kastély, mint kiemelt turisztikai attrakció önálló honlappal és facebook profillal fog rendelkezni, melyek a potenciális látogatóknak korszerű foglalási rendszert fog biztosítani mobil technológiák által.

Bemutathatóságot, interpretációt szolgáló attrakciók részletezése

A kastély működtetése során kiemelt figyelmet fordítunk a XXI. századi igényeknek megfelelő és kellően élményszerű bemutatthaságot, interpretációt szolgáló tárgyi és immateriális eszközökre. A projekt által kitűzött eredmények elérése érdekében nem elegendő csupán az épített örökségek megújítása, rekonstrukciója. Fontos, hogy olyan kiállítások jöjjenek létre a felújított terekben, melyek nem csupán témáikkal, hanem eszközeikkel is bevonzzák az érdeklődőket a helyszínekre. A fejlesztéssel érintett helyszínen egyedi fejlesztésű szoftverek és innovatív, modern eszközök használatának segítségével – a klasszikus tabló megoldásokkal ellentétben – új formában prezentálhatóak a helyi kutatásokon, levéltári forrásokon alapuló információk. A multimédiás fejlesztéseken és a korszerű műtárgy installációkon kívül előtérbe helyezzük a szimbolikus, hatásos látványelemeket, speciális fény-, tér- és hanginstallációkat is a kiállítóterekben.

4.2.2. Az üzemeltetés személyi feltételei

A projekt által fejlesztett, illetve létrehozott intézmények, létesítmények szervezeti modelljével szembeni legfőbb elvárás, hogy elősegítse a hatékony üzemeltetést. Az emberi erőforrás minden szervezet és vállalat kialakításában, fejlesztésében kulcsfontosságú szerepet kap. Ennek eléréséhez a humán erőforrás menedzsment eszköztárát megfelelően kell alkalmazni.

Az alkalmazottak kiválasztásánál fontos, hogy azonosulni tudjanak a projekt szellemiségével és imázsával, érezzék az elhivatottságot az elvégzendő munka iránt. Fontos követelmény, hogy a létesítmények üzemeltetésében résztvevő azon munkatársak, akik közönségkapcsolati feladatokat is ellátnak, legalább egy idegen nyelven, minimum középfokon beszéljenek.

Az emberi erőforrás gazdálkodás főbb területei a következők:

- **Munkakörök kialakítása:** az üzemeltetés során felmerülő tevékenységek meghatározása, ezen tevékenységek munkakörökhöz rendelése, csoportosítása, munkaidő-gazdálkodási terv elkészítése.

- Munkakörelmézés: munkakörökhöz tartozó feladatok, felelősi körök meghatározása, a betöltéshez szükséges végzettségek, szakképesítések elemzése, a munkakörökhöz kapcsolódó bérezés, juttatások meghatározása.
- Munkakörtervezés: a munkakörök olyan strukturálása, amely során egyidejűleg cél az optimális teljesítmény és elégedettség elérése.
- Munkaidő-gazdálkodás: munkatársak időgazdálkodása, a munkaidő leírása, a munkarend meghatározása.

Emberi erőforrás biztosítása:

- Munkaerő tervezés: a felmerülő emberi erőforrásigény felmérése és biztosítása (toborzás, kiválasztás).
- Az emberi erőforrás jövőbeni költségkímélő, hatékony felhasználása és továbbfejlesztési lehetősége (teljesítményértékelés, képzés).

Az üzemeltetés során az alábbi munkahelyteremtéssel számolunk.

Megnevezés	Létszám	Havi bruttó bér / fő Ft-ban	Éves Bruttó bér / fő Ft-ban	havi járulék /Fő Ft-ban	Éves járulék / fő Ft-ban
Intézményvezető / Marketing és Értékesítő/Rendezvényszervező szakember	1,0	250 000	3 000 000	52 500	630 000
Muzeológus/Tárlatvezető	2,0	225 000	5 400 000	47 250	567 000
Pénztáros/Ajándékbolti eladó/Recepció	2,0	200 000	4 800 000	42 000	504 000
Takarító	1,0	180 000	2 160 000	37 800	453 600
Kertész/Karbantartó	1,0	180 000	2 160 000	37 800	453 600
Múzeumpedagógus	1,0	225 000	2 700 000	47 250	567 000
Összesen	8		20 220 000		3 175 200

8. táblázat – Az üzemeltetés során létrejövő munkahelyek

Javasolt képzések:

Az alábbi táblázatban felsorolt képzéseket kívánjuk megvalósítani projekten kívül a kedvezményezett saját forrásaiból.

A meghatározott tartalmi elvárásoknak megfelelő, legalacsonyabb összegű ellenszolgáltatás kerül kiválasztásra. A képzések a megvalósíthatósági időszak utolsó félévében kerülnek megrendezésre.

Képzés megnevezése	Képzendők száma (fő)	1 képzetre jutó költség (Ft)	Képzés időtartama	Képzésre fordítandó költségkeret (Ft)
IT képzés a kiállítási eszközök kapcsán	Pénztáros / recepció / tárlatvezető 2 fő	39.000	15 óra	78.000
Nyelvi képzés	Pénztáros / recepció / tárlatvezető 2 fő	180.000	80 óra	360.000
Rendezvényszervezői képzés	Rendezvény- szervező 1 fő	40.000	12 óra	40.000

9. táblázat – Megvalósítani kívánt képzések

4.3. CSELEKVÉSI ÜTEMTERV

Tevékenységek / hónapok	Előkészítés					Megvalósítás												Megvalósítás												Megvalósítás							
	2017.	2018.				2019.												2020.												2021.							
	7. hó	9. hó	10. hó	11. hó	12. hó	1. ó	2. ó	3. ó	4. ó	5. ó	6. ó	7. ó	8. ó	9. ó	10. hó	11. hó	12. hó	1. ó	2. ó	3. ó	4. ó	5. ó	6. ó	7. ó	8. ó	9. ó	10. hó	11. hó	12. hó	1. ó	2. ó	3. ó	4. ó	5. ó	6. ó	7. ó	8. ó
PROJEKT ELŐKÉSZÍTÉS																																					
Konceptióterv elkészítése	■																																				
Műleírás és tervezői költségbecslés elkészítése		■																																			
Engedélyezési tervdokumentáció					■																																
Kivitelezési tervdokumentáció									■																												
Részletes Megvalósíthatósági tanulmány elkészítése		■																																			
PROJEKT-MEGVALÓSÍTÁS																																					
Közbeszerzési eljárások lefolytatása										■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■		
Projektmenedzsment									■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
MVP-re előírt kötelező tájékoztatás és nyilvánosság									■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	

Tevékenységek / hónapok	Előkészítés				Megvalósítás												Megvalósítás												Megvalósítás										
	2017.	2018.				2019.												2020.												2021.									
	7. hó	9. hó	10. hó	11. hó	12. hó	1. ó	2. ó	3. ó	4. ó	5. ó	6. ó	7. ó	8. ó	9. ó	10. hó	11. hó	12. hó	1. ó	2. ó	3. ó	4. ó	5. ó	6. ó	7. ó	8. ó	9. ó	10. hó	11. hó	12. hó	1. ó	2. ó	3. ó	4. ó	5. ó	6. ó	7. ó	8. ó		
Marketingkommunikációs tevékenységek megvalósítása																																							
Építési beruházás megvalósítása																																							
Műszaki ellenőrzés																																							
Műszaki átadás-átvétel																																							
Eszközök beszerzése																																							
Használatba vételi engedély																																							

10. táblázat – Cselekvési ütemterv

4.4. KOCKÁZATELEMZÉS

A kockázatelemzés célja azon kedvezőtlen események meghatározása és kezelési lehetőségének kidolgozása, amelyek a projekt megvalósíthatósági, üzembe helyezési és működtetési feltételeit befolyásolhatják.

A cél annak vizsgálata, hogy a projektben rejlő kockázatok milyen mértékben tudják esetlegesen befolyásolni a beruházás megvalósíthatóságát, fenntarthatóságát, illetőleg gazdasági és pénzügyi vonatkozásait. Az így azonosított kockázatok elkerülését és minimalizálását kockázatkezeléssel érheti el a pályázó, amely jelenleg stratégiai szinten kerül kidolgozásra és a kockázati tényezőkre történő reakciókat tartalmazza.

Projektkockázat jelen esetben minden olyan esemény vagy feltétel, amely esetleges bekövetkezése esetén negatív hatással van bármelyik projektcélkitűzésre. Ezen kockázatok a projektben jelen lévő bizonytalanságokból erednek.

A kockázatkezelési stratégia kidolgozásával cél a lehetséges negatív hatású kockázati tényezők beazonosítása, mivel az ismert kockázatok bekövetkezési valószínűségének minimalizálásához és proaktív menedzseléséhez ez elengedhetetlen.

Kockázatok típusa	Kockázatok azonosítása	Kockázatok értékelése	Kockázatok kezelése	Kockázatok bekövetkezési valószínűsége	Hatás mértéke
Műszaki kockázat	az engedélyes és a kiviteli tervek elkészítése csúszik	a tervezésre szánt idő nem elegendő a szükséges tervdokumentációk alapos és megfelelő szintű elkészítéséhez	a tervezők kiválasztására irányuló eljárások megfelelő alkalmassági és késedelembe esési feltétek beépítésével történő lefolytatása, megfelelő munkaszervezettel rendelkező tervező kiválasztása	közepes	közepes
	a beruházások ütemterve csúszik	bizonyos tényezők (pl.: engedélyezési eljárások, kiviteli tervek elhúzódása) miatt a projekt építési tevékenysége módosul, ami a megvalósulás tervezett végső határidejét veszélyezteti	az ütemezés gondos tervezése és a határidők – pesszimista módon történő – felültervezése, a rendelkezésre álló megfelelő vezetői és műszaki szakembergárda segíthet a határidők követésében, a beruházás időben történő megvalósulásában	közepes	közepes
	beruházási költség növekszik, a műszaki tartalom változik	előre nem látható műemléki, építés–technikai problémák és a kivitelezés szűk határideje miatt többletmunkákkal, költségekkel kell számolni	a projektgazdák gondos, körültekintő tervezéssel, a munkálatok ütemterv szerinti megkezdésével megpróbálhatják elkerülni ezen tényezőt	közepes	magas

Kockázatok típusa	Kockázatok azonosítása	Kockázatok értékelése	Kockázatok kezelése	Kockázatok bekövetkezési valószínűsége	Hatás mértéke
	rejtett szerkezeti hibák kerülnek elő, melyek a költségeket és a kivitelezési időt módosíthatják	csúszhat a kivitelezés, ezáltal a tolódhat a projekt megvalósítása	megalapozott engedélyezési és kiviteli tervek elkészítése valamint statikai és régészeti kutatómunkák elvégzése a projektgazda tapasztalt szakembereinek folyamatos kontrollja mellett	közepes	közepes
	esetleges többletmunka felmerülése	csúszhat a kivitelezés, ezáltal a tolódhat a projekt megvalósítása	a kivitelezés során a megvalósulás rendszeres ellenőrzése, az esetleges eltérések korrekciója, tartalék betervezése és kockázat áthárítás	közepes	közepes
	a kivitelezés nem megfelelő minősége	fenntartási időszakban műszaki problémák jelentkezhetnek	megfelelő projektigazgatási technika, a beruházás során folyamatos műszaki monitoring a műszaki ellenőr és projektgazda szakemberei által, tervezői művezetés. Az összes műszaki paramétert, előírást tartalmazó kivitelezési szerződés, bekövetkezés esetén garancia érvényesítése	közepes	közepes
	régészeti kutatások elhúzódnása	csúszhat a kivitelezés, ezáltal a tolódhat a projekt megvalósítása	a munkafolyamatok gondos ütemezése, tervezése, tartalékidő betervezése	alacsony	közepes

Kockázatok típusa	Kockázatok azonosítása	Kockázatok értékelése	Kockázatok kezelése	Kockázatok bekövetkezési valószínűsége	Hatás mértéke
Jogi kockázat	átadás – átvétel elhúzódik a kivitelezési és minőségi hibák javításai miatt	csúszhat a használatbavételi engedély kiállítása, és ezáltal a projekt zárása	a kivitelezés ideje alatt folyamatos minőség ellenőrzés és tervezői művezetés szükséges, a projektgazda érdekeinek maximális rögzítése a kivitelezővel kötendő szerződésben: rögzített szakasz és véghatáridők, időbeli csúszás esetén magas kötbérek megfizetése	alacsony	közepes
	engedélyezési eljárások elhúzódása	a projekt engedélyezéséhez szükséges szakhatóság hozzájárulások csúszása, a műemléki jellegből adódóan az eljárások elhúzódása	megfelelő műszaki, építésügyi előkészítés, a szakhatóságokkal való folyamatos egyeztetés, engedélyezési eljáráshoz szakszerű dokumentáció elkészítése	közepes	közepes
	közbeszerzési eljárások elhúzódása	eredménytelen eljárások, vagy a lefolytatott közbeszerzéseket a vesztes felek megtámadják (esetleg hivatalból indul jogorvoslat) – a megvalósítás folyamata késedelmet szenved	megfelelő tapasztalattal és szakmai háttérrel rendelkező közbeszerzési szakértő alkalmazása, az eljárások gondos, mindenre kiterjedő előkészítése és lefolytatása	közepes	közepes
	szerződéses jogviszonyok kialakításának csúszása	tolódhat a munkák megkezdése, mely hatással lehet a projekt befejezési idejére	a projekt gondos előkészítése, folyamatos kapcsolattartás és	alacsony	közepes

Kockázatok típusa	Kockázatok azonosítása	Kockázatok értékelése	Kockázatok kezelése	Kockázatok bekövetkezési valószínűsége	Hatás mértéke
			tájékoztatás az érintettek körében, tartalékidő betervezése		
Társadalmi kockázat	a lakosság megfelelő időben és tartalommal történő tájékoztatásának elmaradása	nem megfelelő tartalmú, valamint későn történő kommunikáció a fejlesztésekről elbizonytalaníthatja a közvéleményt, esetleg találgatásokra adhat teret, ami a projekt számára negatív hatásokat is gerjeszthet	projektmenedzsment szervezet megfelelő szakemberekből történő összeállítása, a fejlesztések előkészítési időszakától kezdődően, a teljes megvalósítási időszakon át a célcsoportok (lakosság, turisták) folyamatos és megfelelő időben történő tájékoztatása	alacsony	közepes
Pénzügyi-gazdasági kockázat	várt jövedelemtermelő képesség elmaradása	a tényleges látogatószámok, tervezett szolgáltatás-megrendelések nem érik el a tervezett szintet, így a projekt fenntartása, gazdaságossága kérdésessé válik, az üzemeltetés megkérdőjeleződik	nagy hangsúlyt kell fektetni az előkészítésre, a marketing tevékenységekre, magas színvonalú és széles tömegeket megmozgató programok szervezésére, egyedi programkínálat kialakítására, szükséges a szolgáltatások megismertetése a potenciális célcsoportokkal	közepes	magas

Kockázatok típusa	Kockázatok azonosítása	Kockázatok értékelése	Kockázatok kezelése	Kockázatok bekövetkezési valószínűsége	Hatás mértéke
	előre nem látható költségek felmerülése	a megvalósítás, de különösen a kivitelezés során előre nem tervezett költségek lépnek fel (műemléki épület sajátosság)	megfelelő, mindenre kiterjedő műszaki tervezés, esetleges tartalékkeret meghatározása az ilyen problémák elhárítására	közepes	magas
	üzemeltetői szerződések hiánya egyes funkciók biztosítására	a fenntartási időszakban finanszírozási problémák jelentkezhetnek	hatékony kommunikáció és tájékoztatás, a meglévő nagy kereslet ezen kockázatot minimalizálja	alacsony	közepes
	a projekt elszámolása nem a tervezetteknek megfelelően valósul meg	csúszhatnak a kifizetési kérelmekkel igényelt támogatások, a likviditás felborulhat	megfelelő tapasztalattal és ismeretekkel, hatáskörökkel rendelkező projektben résztvevő személyek, tartalék keret és idő betervezése	alacsony	magas
Intézményi kockázat	döntéshozatali rendszer lassúsága	egyres projektgazda szervezeteknél bizonyos döntések meghozatala rögzített eljárásrend szerint történik, lassítva a folyamatokat	jól részletezett és megfelelően átgondolt, tartalékokkal is rendelkező ütemterv, a rendszer megfelelő ismeretével felállított és szabályozott döntés-előkészítési folyamatok, válságkezelési terv készítése	alacsony	magas
	elnyert támogatás fel nem használása, nem megfelelő projektmenedzsmet	a megvalósítás nem megfelelő menedzselése a támogatás helytelen felhasználásához, a projekt megghiúsulásához vezet	tapasztalattal és szakértelemmel rendelkező, alaposan kiválasztott szakemberek bevonásával ezen tényező kiküszöbölhető	alacsony	magas

Kockázatok típusa	Kockázatok azonosítása	Kockázatok értékelése	Kockázatok kezelése	Kockázatok bekövetkezési valószínűsége	Hatás mértéke
Környezetvédelmi kockázat	kivitelezés környezetterhelő hatása	a kiviteli munkálatok időszakában a munkagépek és közlekedési eszközök megnövekedett száma okozta környezet-terhelés (zaj, por, elhagyott hulladék stb.)	az építési munkák gondos tervezésével az építés ideiglenes helyigénye és hatásterülete minimalizálható (pl.: folyamatban lévő egyéb város-rehabilitációs építési munkákkal történő összehangolás)	közepes	magas

11. táblázat – Kockázatelemzés

5. PÉNZÜGYI ELEMZÉS

5.1. A PROJEKT RÉSZLETES KÖLTSÉGVETÉSE

A 2017. júniusában elkészült „Csillagászati, természettudományi látogatóközpont, tudományos-látvány kutatóműhely és rendezvényközpont kialakítása a Gothard kastélyban” című fejlesztési koncepcióban a projekt előzetesen becsült összköltsége 1,81 Mrd Ft-ban került meghatározásra a rendelkezésre álló információk alapján. A projekt-előkészítés során a tervezési folyamatok előrehaladása, a műemlék állapotának előzetes felmérése, valamint a kiállítási forgatókönyv elkészülése alapján a projekt összköltsége az előkészítési költségekkel együtt 3,32 Mrd Ft.

A költségek növekedésének oka a műszaki és szakmai tartalom pontosítása mellett az építőipari árak emelkedésében keresendő: az Építési Vállalkozók Országos Szakszövetségének előrejelzése alapján 2018-ban az anyagköltségek 7–20%, a személyi jellegű kiadások 15–22%-os, az egyéb költségeknek pedig 4–13%-os emelkedése várható az év végéig az építőiparban. A 2019-re vonatkozó előrejelzések alapján az építőanyag költségekben további 9–15%-os, a személyi jellegű kiadásokban további 12–20%-os, az egyéb költségek tekintetében pedig további 5–11%-os áremelkedés várható.⁷ A költségvetés pontosítása és közelítése az építőipar jelenlegi árszintjéhez szükséges lépés volt ahhoz, hogy a kivitelezés során esetlegesen felmerülő további áremelkedések miatt ne legyen szükség a műszaki tartalom csökkentésére a kivitelezés során.

Költségfajta	Nettó (Ft)	ÁFA (Ft)	Bruttó (Ft)
I. Projektelőkészítés	164 930 128	44 531 135	209 461 263
Közbeszerzés	11 811 024	3 188 976	15 000 000
Tervezés	153 119 105	41 342 158	194 461 263
<i>Engedélyezési terv készítés</i>	<i>64 878 450</i>	<i>17 517 182</i>	<i>82 395 632</i>
<i>Kiviteli terv készítés</i>	<i>64 878 450</i>	<i>17 517 182</i>	<i>82 395 632</i>
<i>Műemléki kutatások</i>	<i>9 212 598</i>	<i>2 487 402</i>	<i>11 700 000</i>
<i>Részletes megvalósíthatósági tanulmány</i>	<i>11 000 000</i>	<i>2 970 000</i>	<i>13 970 000</i>
<i>Előzetes kiállítási forgatókönyv</i>	<i>3 149 606</i>	<i>850 394</i>	<i>4 000 000</i>

⁷ Építési Vállalkozók Országos Szakszövetsége (ÉVOSZ): 2018. évi konjunktúra felmérés. Az építőipar helyzetértékelése és várakozásai. Forrás: <https://www.evosz.hu/data/dokument/cikk1239.pdf>

Költségfajta	Nettó (Ft)	ÁFA (Ft)	Bruttó (Ft)
II. Megvalósítás	2 327 876 682	628 526 704	2 956 403 386
A. Beruházás	2 029 294 005	547 909 381	2 577 203 386
Tervezői művezetés és műszaki lebonyolítás	33 034 005	8 919 181	41 953 186
Építés, felújítás, bővítés	1 996 260 000	538 990 200	2 535 250 200
<i>Építészeti felújítás</i>	<i>873 600 000</i>	<i>235 872 000</i>	<i>1 109 472 000</i>
<i>Belsőépítészeti felújítás</i>	<i>524 160 000</i>	<i>141 523 200</i>	<i>665 683 200</i>
<i>Út, külső közmű és kert felújítás</i>	<i>598 500 000</i>	<i>161 595 000</i>	<i>760 095 000</i>
B. Eszközbeszerzés	181 889 764	49 110 236	231 000 000
Kiállítás egyedi szoftverei	27 559 055	7 440 945	35 000 000
Hardver kiállításokhoz	53 543 307	14 456 693	68 000 000
Installáció építés	59 055 118	15 944 882	75 000 000
Eszközbeszerzés kiállításokhoz	25 984 252	7 015 748	33 000 000
Egyéb eszközbeszerzés	15 748 031	4 251 969	20 000 000
C. Szakmai megvalósítás költségei	116 692 913	31 507 087	148 200 000
PR, reklám, marketing	6 220 472	1 679 528	7 900 000
<i>Imázsfilm a látogatóközpontba</i>	<i>3 149 606</i>	<i>850 394</i>	<i>4 000 000</i>
<i>Reprezentatív könyv készítése a kastélyról és a látogatóközpontról (szövegírás, tördelés, grafika, nyomdai előkészítés, 1000 példány nyomtatás)</i>	<i>3 070 866</i>	<i>829 134</i>	<i>3 900 000</i>
Szakmai megvalósításhoz igénybevett szolgáltatások költségei	110 472 441	29 827 559	140 300 000
<i>Részletes kiállítási forgatókönyv</i>	<i>5 118 110</i>	<i>1 381 890</i>	<i>6 500 000</i>
<i>Visual guide-os szövegírás</i>	<i>2 755 906</i>	<i>744 094</i>	<i>3 500 000</i>
<i>Szövegszerkesztés, dramaturg, fordítás, narráció a kiállításhoz és a kiállításvezetőhöz</i>	<i>2 598 425</i>	<i>701 575</i>	<i>3 300 000</i>
<i>Kisfilmek, animációk kiállításokhoz</i>	<i>4 330 709</i>	<i>1 169 291</i>	<i>5 500 000</i>

Költségfajta	Nettó (Ft)	ÁFA (Ft)	Bruttó (Ft)
<i>Kiállítási installáció tervezése</i>	9 448 819	2 551 181	12 000 000
<i>Grafikai arculat tervezése és a kiállítási felületek nyomdakész előkészítése</i>	7 480 315	2 019 685	9 500 000
<i>Installációépítés</i>	59 055 118	15 944 882	75 000 000
<i>Kiállítási felületek kivitelezése</i>	17 322 835	4 677 165	22 000 000
<i>Műtárgyrestaurálás</i>	2 362 205	637 795	3 000 000
III. Általános projektvezetési költségek	38 976 378	10 523 622	49 500 000
Projektmenedzsment	31 496 063	8 503 937	40 000 000
Nyilvánosság	1 181 102	318 898	1 500 000
Jogi szolgáltatás	787 402	212 598	1 000 000
Könyvvizsgálat	5 511 811	1 488 189	7 000 000
IV. Tartalék	78 740 157	21 259 843	100 000 000
Mindösszesen	2 610 523 346	704 841 303	3 315 364 649

12. táblázat – A projekt költségvetése

6. MELLÉKLETEK

6.1. SZOMBATHELY MEGYEI JOGÚ VÁROS VONZERŐLELTÁRA

Szombathely nevezetességei:

- Zsinagóga
- Püspöki Palota
- Székesegyház
- Evangélikus templom
- Szent Erzsébet Templom
- Szent Márton templom és Látogatóközpont
- Kámoni római katolikus templom
- Papi Szeminárium épülete, könyvtára és kápolnája
- Dimicante-ház
- Eölbey-ház
- Bagolyvár
- Bogáti-kastély
- Ernuszt-kastély és kriptá
- Iseum Savariense Régészeti Műhely és Tárház
- Savaria Múzeum
- AGORA kulturális központ és pincegaléria
- Megyeháza
- Egyházmegyei Könyvtár
- Alma Mater szobor
- Fő tér (történelmi belváros)
- Scmidt Múzeum
- Vasi Múzeumfalu
- Erdészeti Tudományos Intézet Kámoni Arborétuma
- Berzsenyi Dániel tér
- Csónakázótó és környéke
- Történelmi Témapark és Savaria Legio Bemutatóraktára
- Szent Mihály-templom
- Császárkő
- Savaria-kút
- Járdányi Paulovics István Romkert

6.2. SZOMBATHELY MEGYEI JOGÚ VÁROS TÁGABB KÖRNYEZETÉNEK VONZERŐLELTÁRA

Kőszeg:

- Jurisics-vár és a főtér
- Hősök Kapuja
- Tábornokház – Hősök Tornya
- Szent Vid kápolna
- Hétvezér forrás

Bozsok:

- Sibrik-kastély
- Szent Anna plébánia templom
- Szent József kápolna
- Batthyányi kastélyrom

Velem:

- Szent Vid-templom
- Schulter malom
- Koronaőrzési hely

Ják:

- Jáki templom és a Szent Jakab-kápolna
- Volt Apáti ház és melléképülete

Bük:

- Bükfürdő Thermal & Spa (bükfürdői gyógyvíz)
- Felsőbüki Nagy- (Szapáry-) kastély
- Szent Kelemen-plébániatemplom
- Büki evangélikus templom

Sárvár:

- Gyógy-és Wellnessfürdő
- Nádasdy Ferenc Múzeum
- Nádasdy-vár
- Szent László katolikus templom
- Sárvári Arborétum

- Evangélikus templom
- Kossuth tér – Városháza
- Szent Miklós római katolikus templom

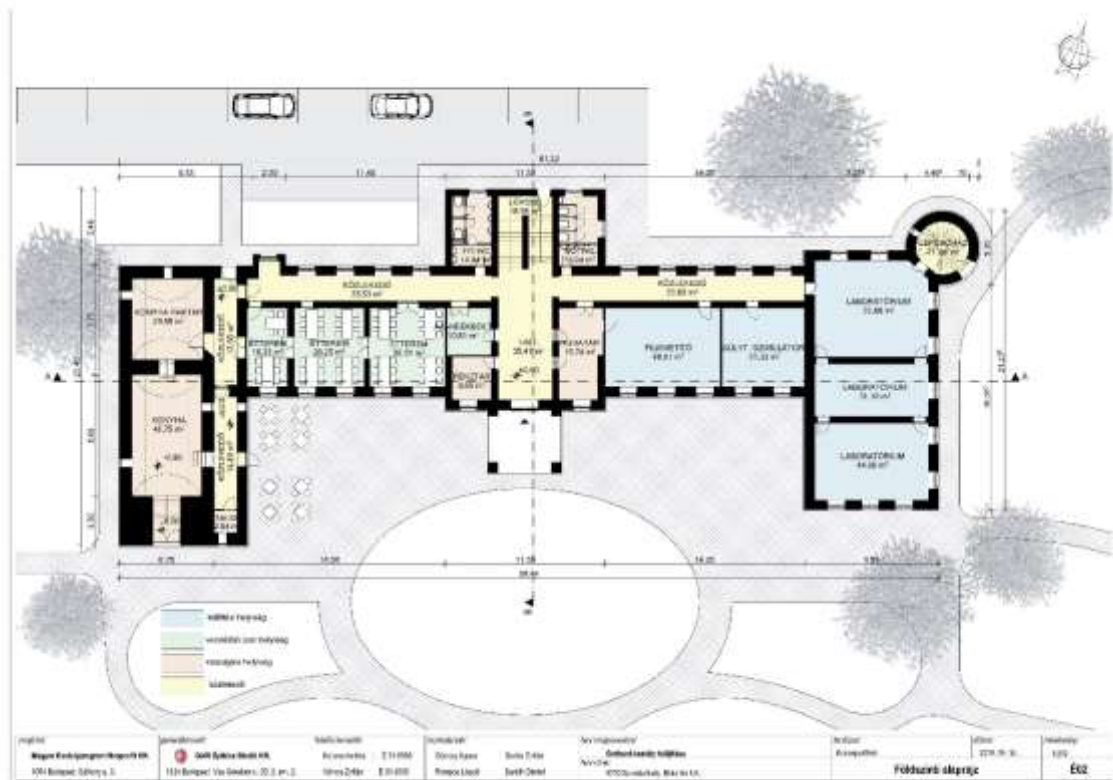
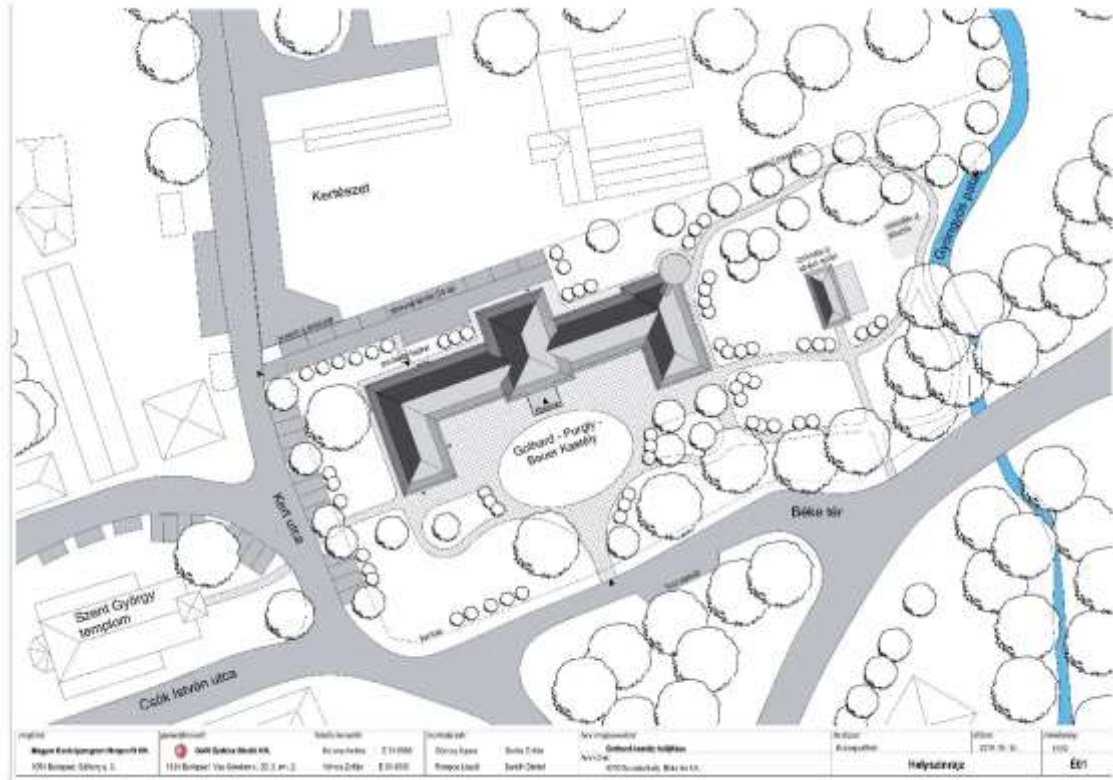
Körmend:

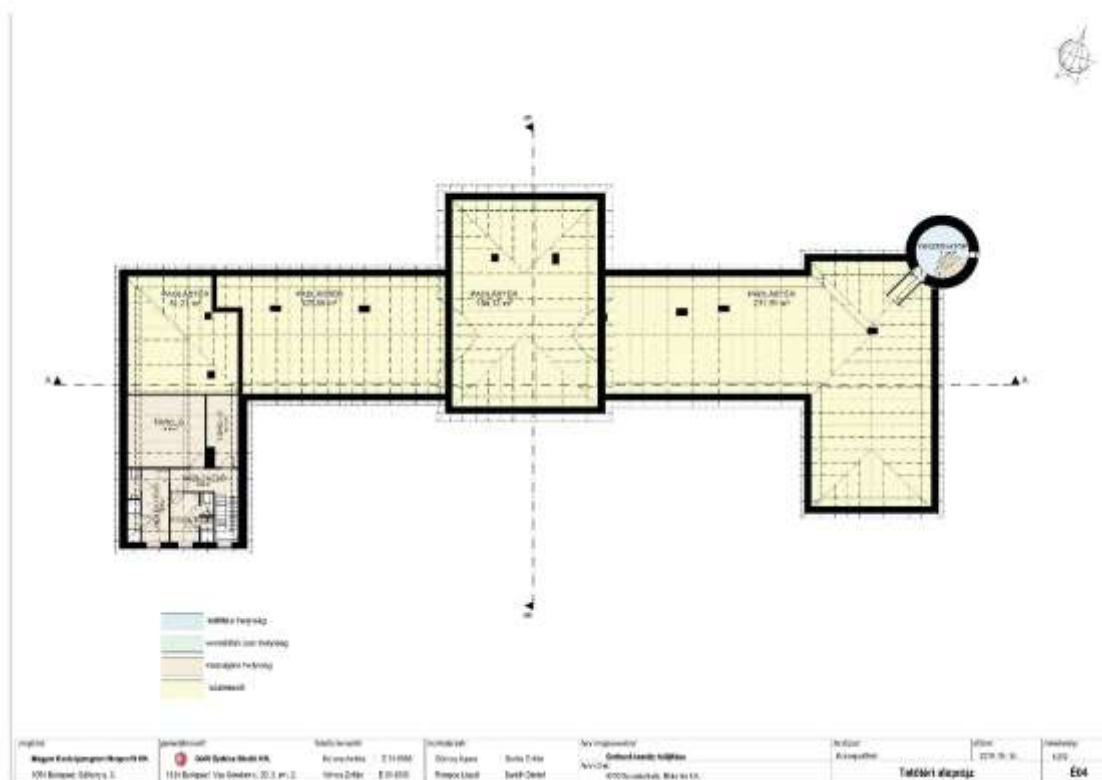
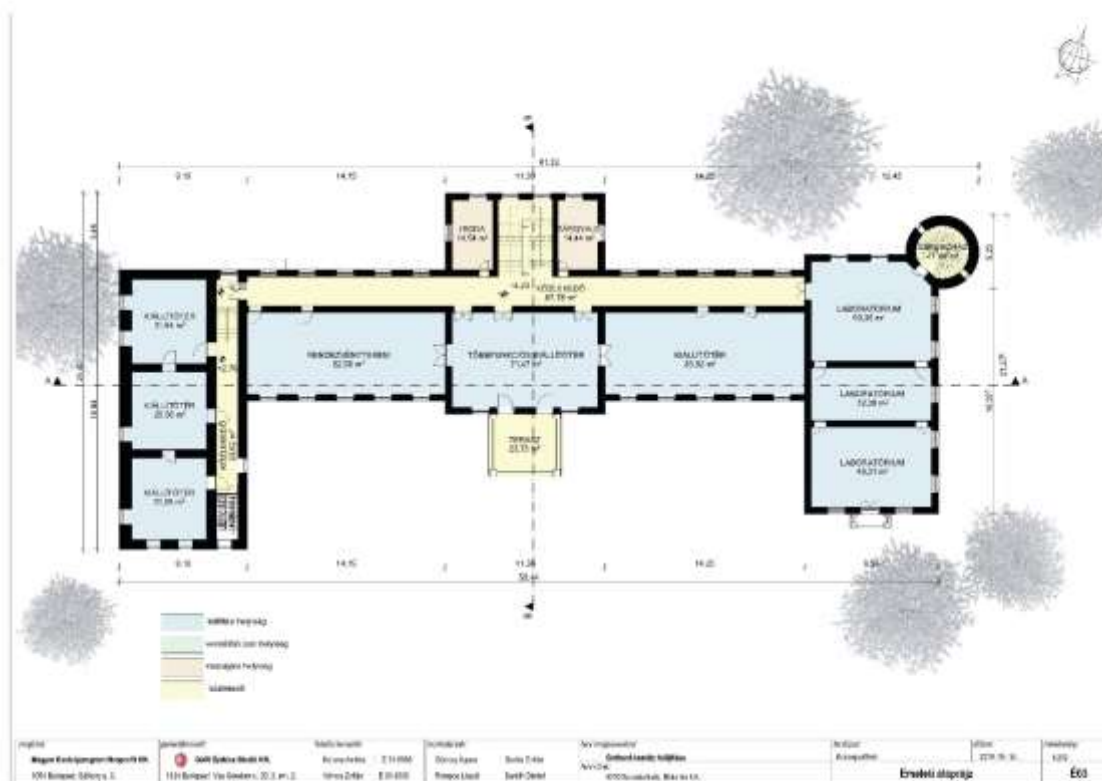
- Dr. Batthyány–Strattmann László Múzeum
- Batthyány Kastélyegyüttes
- Körmendi Kastélypark Természetvédelmi terület
- Árpádházi Szent Erzsébet templom
- Evangélikus Templom
- Nepomuki Szent János szobor és védőépülete

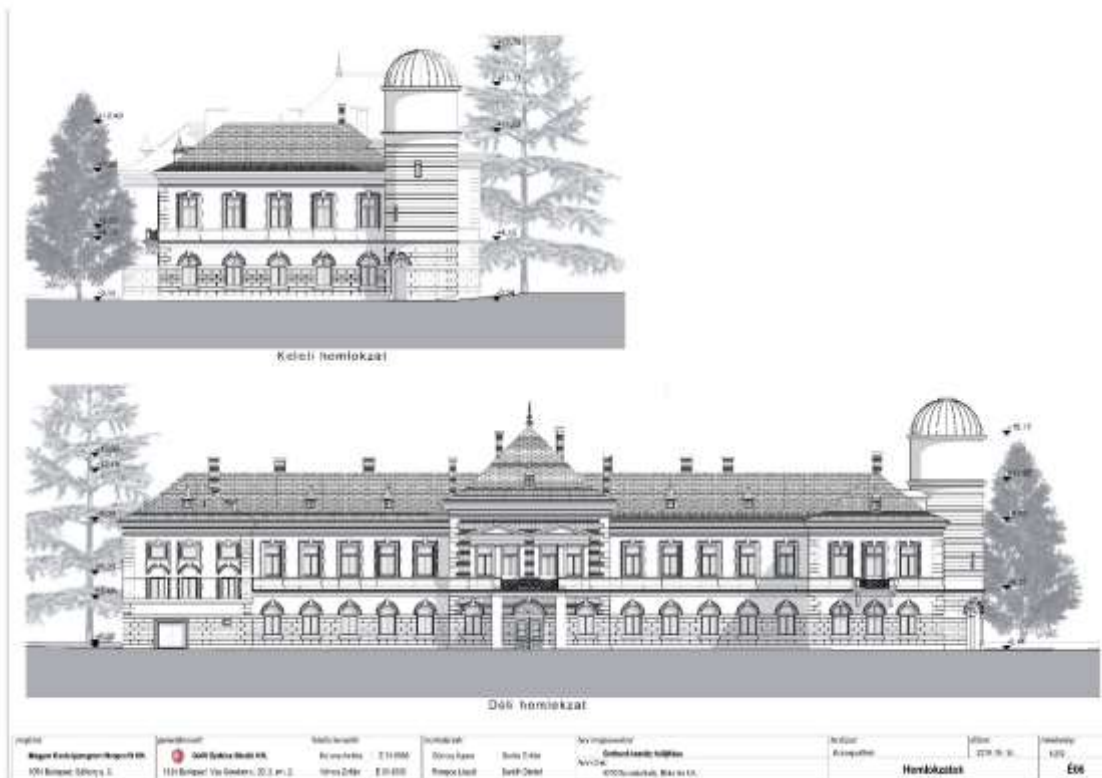
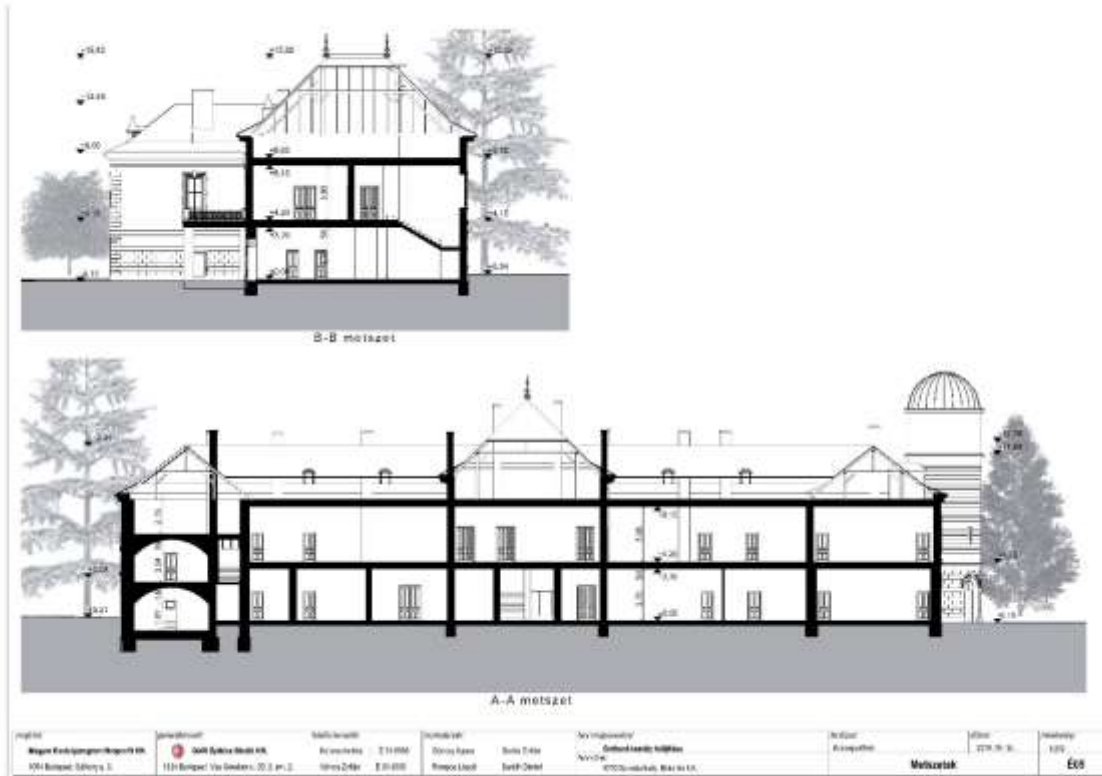
Kám:

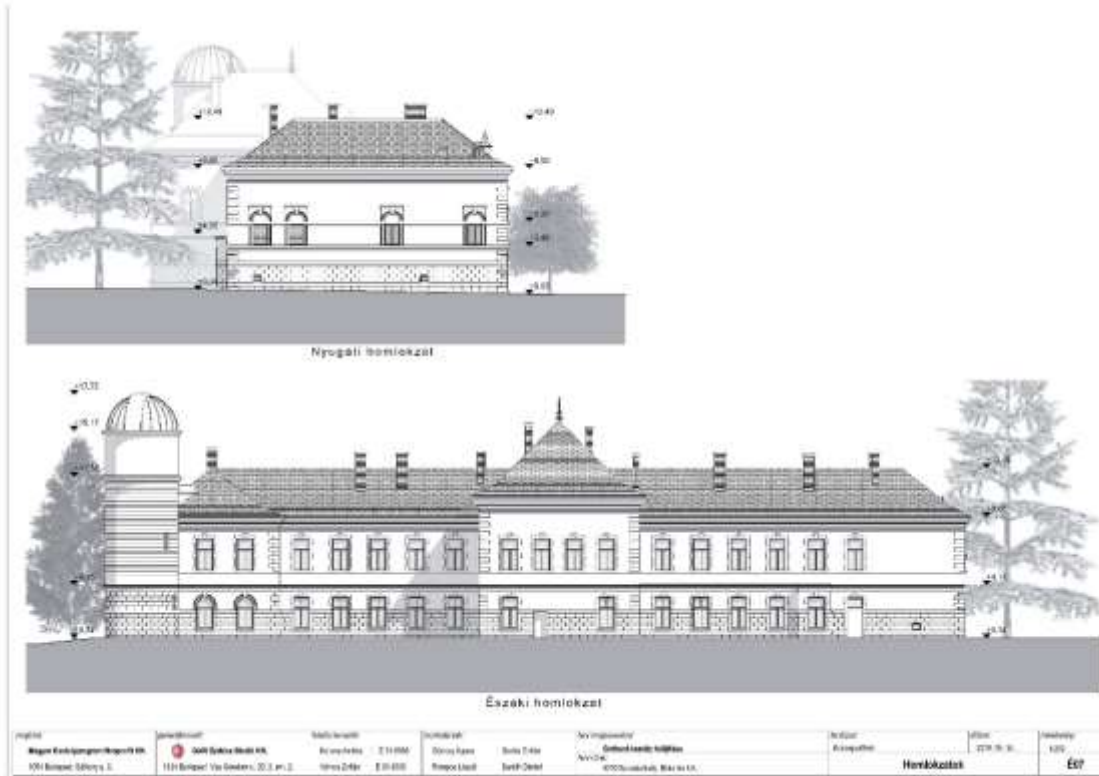
- Jeli Arboretum
- Csodaszarvas Tájpark

6.3. A MŰSZAKI TARTALOM KONCEPCIÓTERVE











<p>Projekt Magyar Kastélyprogram Rendszer Kft. 1134 Budapest, Mátyás u. 3.</p>	<p>Projektvezető SAPK Építési Kft. Rt. 1134 Budapest, Vasúttelepi u. 2. em. 2.</p>	<p>Építész Károlyi Architects C-14-0036 1134 Budapest E-07-0036</p>	<p>Építésköltség Gyöngyös Építész Károlyi Architects Károlyi Architects Károlyi Architects</p>	<p>Építési költség Szerkesztés Szerkesztés Szerkesztés</p>	<p>Építési Építésköltség 2023. 08. 14.</p>	<p>Terület 113.321</p>
Látni szeretnénk!						Én



<p>Projekt Magyar Kastélyprogram Rendszer Kft. 1134 Budapest, Mátyás u. 3.</p>	<p>Projektvezető SAPK Építési Kft. Rt. 1134 Budapest, Vasúttelepi u. 2. em. 2.</p>	<p>Építész Károlyi Architects C-14-0036 1134 Budapest E-07-0036</p>	<p>Építésköltség Gyöngyös Építész Károlyi Architects Károlyi Architects</p>	<p>Építési költség Szerkesztés Szerkesztés Szerkesztés</p>	<p>Építési Építésköltség 2023. 08. 14.</p>	<p>Terület 113.321</p>
Látni szeretnénk!						Én





7. ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra – Ferences-kerti Történelmi Téma-park	12
2. ábra – Iseum.....	12
3. ábra – A Gothard-kastély elhelyezkedése Szombathelyen	20
4. ábra – A Gothard-kastély szemből	21
5. ábra – A kastély elhelyezkedése és a kert.....	22
6. ábra – A Gothard-kastély oldalról.....	24
7. ábra – A Gothard-kastély lehetséges hasznosítási területei és a kapcsolódó kereslet	27
8. ábra – A külföldi vendégforgalom Vas megyében országok szerint 2017	29
9. ábra – Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma Szombathelyen havi bontásban	30
10. ábra – Vendégéjszakák számának alakulása Szombathelyen	30
11. ábra – A magyar lakosság által tett többnapos belföldi utazások száma	33
12. ábra – Az átlagos tartózkodási idő a belföldi utazások esetében, napban	34
13. ábra – A kereskedelmi szálláshelyek férőhelyei, 2017 július 31.	35
14. ábra – Az utazás motivációi 2015-ös kutatás alapján	38
15. ábra – Házasságkötések száma Magyarországon	42
16. ábra – Szombathely látnivalói (saját szerk.)	54
17. ábra – A Savari Múzeum és tagintézményei, valamint az ELTE Gothard Asztrofizikai Obszervatórium látogatottsága.....	56
18. ábra – A SavariaKarnevál látogatószámának összehasonlítása a kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalmával.....	58
19. ábra – Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma	60
20. ábra – Csillagvizsgálók Magyarországon	61
21. ábra – A régió látnivalói.....	64
22. ábra – A fejlesztés célrendszere	66
23. ábra – Csillagképek egyszerű ábrázolása	78
24. ábra – Példa kivetítőre egy külföldi kiállításon, Tokió	79
25. ábra – Békebeli Sörkert, Gyömrő Város.....	80
26. ábra – Greenwich-i Királyi Obszervatórium, London.....	82
27. ábra – Példa vetített égboltra, Japán	82
28. ábra – Szélcsatorna Skyward, Csepel	83
29. ábra – Példa csillagkép megjelenítésére, Oregon	84
30. ábra – Példa érintésre aktivizálódó fali installációra (kinect wall).....	84
31. ábra – Mitológiai ábrázolás, Prága.....	84
32. ábra – Példa tapintható bolygó installációra, London.....	85
33. ábra – Példák fény installációra, a ved to Arte,Arquitetura.....	86
34. ábra – Példa érintőképernyős megjelenésre, Dubai.....	87

35. ábra – Példa time-lapse, holdkelte	87
36. ábra – Példa időszalag, Gyulai Almásy kastély Látogatóközpont, Gyula	90
37. ábra – Példa időszalag, Zirci Ciszterci Apátság Látogatóközpont, Zirc.....	90
38. ábra – Példa megelevenedő habkarton installációra, Staropramen Látogatóközpont Prága	91
39. ábra – Példa makett színekkel történő ábrázolása	92
40. ábra – Herény kataszteri térképe, 1857	93
41. ábra – Példa falgrafikára, Museum of London	93
42. ábra – Példa megjelenésre, Museum of the History of Polish Jews in Warsaw.....	94
43. ábra – Példa hangos kottára, vezető fényfolttal és fejhallgatóval (Budapest)	95
44. ábra – Példa egyedi vitrin kialakításra, Fehér Ház USA	95
45. ábra – példa grafikus megjelenésre, Chalk of the Town.....	96
46. ábra – Gothard Jenő saját felvételei, 1893	97
47. ábra – Példa padlógrafikai ábrázolásra, Museum of London	98
48. ábra – Példa fény padló installációra, Moszkva	99
49. ábra – Példa audiovizuális megjelenésre, Pesquisa Google More	100
50. ábra – Példa mozgó fal installációra, Media Model of Dublin City	100
51. ábra – Példa röntgen ábrázolásra	101
52. ábra – Példa virtuális lapozó megjelenésre	101
53. ábra – A Gothard fivérek tudományos hitvallása.....	102
54. ábra – Példa tárgyábrázolásra, Musée d`ethnographie de Genève.....	102
55. ábra – Browning gyártmányú napfénykamera	103
56. ábra – Browning-reflektor	104
57. ábra – Gothard Jenő laboratóriumai a herényi kastélyban	105
58. ábra – Példa enteriőr kialakítására, előtte érintőképernyő, Gyula Almásy – kastély	106
59. ábra – Példa virtuális animációra, Szegedi Dóm.....	106
60. ábra – Henger alakú installáció (loro parque, Tenerife).....	107
61. ábra – példák csillagászati tematikájú rendezvényi helyszínekre.....	108
62. ábra – Példa, tájba illő kerti pad	109
63. ábra – Példa, fény szökőkút, Salt Lake City	109

8. TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat – Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzat főbb adatai	8
2. táblázat – Szombathely város 2014–2020 közötti időszak uniós forrásaiból eddig támogatást nyert turisztikai projektjei	15
3. táblázat – 2014–2020 közötti időszak uniós forrásaiból támogatott egyéb projektek.....	17

4. táblázat – A Gothard-kastély azonosítása	23
5. táblázat – A Magyarországra érkező turisták küldőpiaconkénti jellemzői (2017).....	37
6. táblázat – SWOT elemzés.....	65
7. táblázat – A javasolt együttműködő partnerek és az együttműködés területe	69
8. táblázat – Az üzemeltetés során létrejövő munkahelyek	118
9. táblázat – Megvalósítani kívánt képzések	119
10. táblázat – Cselekvési ütemterv	121
11. táblázat – Kockázatelemzés	128
12. táblázat – A projekt költségvetése.....	131